

Produkcja i handel zagraniczny produktami rolnymi w 2017 r.

Production and foreign trade of agricultural products in 2017

Produkcja i handel zagraniczny produktami rolnymi w 2017 r.

Production and foreign trade of agricultural products in 2017

Opracowanie merytoryczne

Content-related work

Główny Urząd Statystyczny, Departament Rolnictwa
Statistics Poland, Agriculture Department

Zespół autorski

Editorial team

Elżbieta Ziółkowska, Liliana Kursa, Grażyna Makowska, Anna Wróblewska, Michał Mosakowski, Mariusz Wojciechowski

Kierujący

Supervisor

Artur Łączyński

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Beata Lipińska, Andrzej Paluchowski

ISSN 1507-9449

Publikacja dostępna na stronie

Publication available on website

www.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data – please indicate the source

PRZEDMOWA

W rozwoju społeczno-gospodarczym państwa handel zagraniczny odgrywa zasadniczą rolę poprzez oddziaływanie m.in. na dochód narodowy, rozwój infrastruktury gospodarczej, postęp techniczny, kulturalny oraz wsparcie procesu tworzenia miejsc pracy. Na rozwój sektora rolnego i rolno-spożywczego w Polsce wpływa w znacznym stopniu otoczenie międzynarodowe i tendencje w gospodarce światowej. Polscy wytwórcy produktów rolnych i żywności w miarę efektywnie konkurują na rynku europejskim i globalnym. Obecnie polska żywność oceniana jest na rynkach światowych jako żywność wysokiej jakości. W związku z rosnącym popytem na taką żywność, właściwe wdrażanie i stosowanie wspólnotowych i krajowych przepisów prawa żywnościowego umożliwi w perspektywie zdobywanie nowych rynków zbytu, jak również rozwój wymiany handlowej na rynku europejskim.

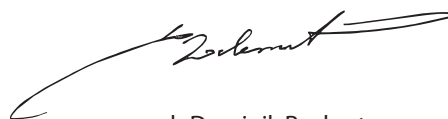
Opracowanie „Produkcja i handel zagraniczny produktami rolnymi w 2017 r.” jest publikacją, w której syntetycznie ujęto informacje o produkcji i handlu zagranicznym produktami rolno-spożywczymi. Publikacja została opracowana w Departamencie Rolnictwa, z wykorzystaniem materiałów uzyskanych z Departamentu Handlu i Usług.

Dyrektor
Departamentu Rolnictwa

Artur Łaczyński

Prezes
Głównego Urzędu Statystycznego

dr Dominik Rozkrut

Warszawa, luty 2019 r.

PREFACE

In the socio-economic development of the country the foreign trade plays a key role through the influence on, among others national income, development of economic infrastructure, technical and cultural progress as well as support for the job creation process. The development of the agricultural and agri-food sector in Poland is influenced to a large extent by the international environment and trends in the global economy. Polish manufacturers of agricultural products and food compete rather effectively on the European and global market. Currently, Polish food is assessed on world markets as of high quality one. Due to the growing demand for such food, the proper implementation and application of EU and national food laws will make it possible to gain perspective new markets as well as develop trade on the European market.

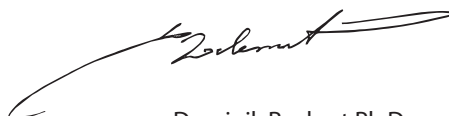
The study "Production and foreign trade of agricultural products in 2017" is a publication in which information on the production and foreign trade of agri-food products were synthetically taken into account. The publication was developed in the Agriculture Department, using materials obtained from the Department of Trade and Services.

Director
of the Agriculture Department

Artur Łaczyński

President
Statistics Poland

Dominik Rozkrut Ph.D.

Warsaw, February 2019

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
<i>Preface</i>	<i>4</i>
Spis treści	5
<i>Contents</i>	<i></i>
Spis tablic	7
<i>List of tables</i>	<i></i>
Spis wykresów	9
<i>List of charts</i>	<i></i>
Spis map	10
<i>List of maps</i>	<i></i>
Objaśnienia znaków umownych i ważniejsze skróty	11
<i>Symbols and main abbreviations</i>	<i></i>
Synteza	15
<i>Executive summary</i>	<i>16</i>
Rozdział 1 Uwarunkowania makroekonomiczne produkcji i wymiany handlowej produktów rolnych	17
<i>Chapter 1 Macroeconomic conditions of production and trade in agricultural products</i>	<i></i>
1.1. Światowa produkcja i handel produktami rolnymi	17
<i>1.1. Global production and trade of agricultural products</i>	<i></i>
1.2. Czynniki warunkujące poziom produkcji rolniczej i obrotów handlu zagranicznego w Polsce	18
<i>1.2. Factors determining the level of agricultural production and foreign trade turnover in Poland</i>	<i></i>
1.3. Konkurencyjność polskich produktów rolno-spożywczych	23
<i>1.3. Competitiveness of Polish agri-food products</i>	<i></i>
1.4. Ceny w rolnictwie	27
<i>1.4. Prices in agriculture</i>	<i></i>
1.5. Spożycie produktów rolnych	28
<i>1.5. Consumption of agricultural products</i>	<i></i>
Rozdział 2 Wyniki produkcji rolniczej	30
<i>Chapter 2 Agricultural production results</i>	<i></i>
2.1. Wielkość krajowej produkcji rolniczej	30
<i>2.1. The volume of domestic agricultural production</i>	<i></i>
2.2. Polska produkcja rolnicza na tle UE	33
<i>2.2. Polish agricultural production as compared to the EU</i>	<i></i>
Rozdział 3 Struktura geograficzna i towarowa obrotów handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi	36
<i>Chapter 3 Geographical and commodity structure of foreign trade turnover of agri-food products</i>	<i></i>
3.1. Obroty towarowe polskiego handlu zagranicznego	36
<i>3.1. Polish foreign trade turnover</i>	<i></i>
3.2. Obroty handlu zagranicznego towarami rolno-spożywczymi według nomenklatury SITC ..	37
<i>3.2. Turnover of foreign trade of agri-food products according to the SITC nomenclature ..</i>	<i></i>

3.3. Obroty handlu zagranicznego towarami rolno-spożywczymi według nomenklatury CN ...	45
3.3. <i>Turnover of foreign trade of agri-food products according to CN nomenclature</i>	
Uwagi metodologiczne	67
1. Źródła i zakres danych	67
2. Objasnienia podstawowych pojęć	68
<i>Methodological notes</i>	69
1. <i>Sources and the scope of data</i>	69
2. <i>Explanations of the basic concepts</i>	70

Spis tablic

List of tables

Tablica 1.	Udział artykułów rolno-spożywczych w polskim handlu zagranicznym	19
Table 1.	Share of agri-food products in polish foreign trade	
Tablica 2.	Dynamika i wskaźniki cen transakcyjnych obrotów handlu zagranicznego	22
Table 2.	Volume indices and transaction price indices of foreign trade	
Tablica 3.	Wartość wskaźnika TC dla Polski	24
Table 3.	The value of the TC index for Poland	
Tablica 4.	Wartość wskaźnika EMS dla Polski	25
Table 4.	The value of the EMS index for Poland	
Tablica 5.	Wartość wskaźnika RCA dla Polski	26
Table 5.	The value of the RCA index for Poland	
Tablica 6.	Przeciętne ceny roczne podstawowych produktów rolnych w 2017 r.	27
Table 6.	Average annual prices of basic agricultural products in 2017	
Tablica 7.	Spożycie podstawowych artykułów konsumpcyjnych na 1 mieszkańca	29
Table 7.	Consumption of basic consumer goods per capita	
Tablica 8.	Plony i zbiory głównych ziemiopłodów w 2017 r.	31
Table 8.	Yields and production of main crops in 2017	
Tablica 9.	Produkcja żywca rzeźnego, mleka i jaj	32
Table 9.	Production of animals for slaughter, milk and eggs	
Tablica 10.	Obroty towarowe polskiego handlu zagranicznego w 2017 r.	36
Table 10.	Polish foreign trade turnover in 2017	
Tablica 11.	Udział Polski w światowym imporcie i eksporcie rolnym według nomenklatury SITC	37
Table 11.	Poland's share in global agricultural import and export according to the SITC nomenclature	
Tablica 12.	Udział Polski w unijnym imporcie i eksporcie rolnym według nomenklatury SITC	40
Table 12.	Poland's share in the EU agricultural import and export according to the SITC nomenclature	
Tablica 13.	Wartość importu i eksportu żywności i zwierząt żywych według grup krajów i nomenklatury SITC (ceny bieżące)	41
Table 13.	Import and export value of food and live animals by groups of countries and SITC nomenclature (current prices)	
Tablica 14.	Wartość importu i eksportu napojów i tytoniu według grup krajów i nomenklatury SITC (ceny bieżące)	43
Table 14.	Import and export value of beverages and tobacco by groups of countries and SITC nomenclature (current prices)	
Tablica 15.	Obroty handlu zagranicznego towarami rolno-spożywczymi według sekcji CN	45
Table 15.	Foreign trade turnover of agri-food goods by CN section	
Tablica 16.	Import i eksport zwierząt żywych i produktów pochodzenia zwierzęcego według działów nomenklatury CN	49
Table 16.	Import and export of livestock and animal products by sections and chapters of CN nomenclature	
Tablica 17.	Wartość importu i eksportu mięsa i podrobów jadalnych według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)	50
Table 17.	Table 36. Import and export value of meat and pluck by countries and CN nomenclature (current prices)	

Tablica 18.	Wartość importu i eksportu trzody chlewnej według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)	52
Table 18.	<i>Import and export value of pigs by groups of countries and CN nomenclature (current prices)</i>	
Tablica 19.	Wartość importu i eksportu produktów mleczarskich według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)	54
Table 19.	<i>Import and export value of dairy products by groups of countries and CN nomenclature (current prices)</i>	
Tablica 20.	Wartość importu i eksportu jaj ptasich według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)	56
Table 20.	<i>Import and export value of bird eggs by groups of countries and CN nomenclature (current prices)</i>	
Tablica 21.	Import i eksport produktów pochodzenia roślinnego według działów nomenklatury CN	58
Table 21.	<i>Import and exports of plant-based products by chapters of CN nomenclature</i>	
Tablica 22.	Wartość importu i eksportu zbóż ogółem według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)	59
Table 22.	<i>Import and export value of cereals in total by groups of countries and CN nomenclature (current prices)</i>	
Tablica 23.	Wartość importu i eksportu warzyw ogółem według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)	61
Table 23.	<i>Import and export value of total vegetables by groups of countries and CN nomenclature (current prices)</i>	
Tablica 24.	Wartość importu i eksportu owoców i orzechów jadalnych ogółem według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)	63
Table 24.	<i>Import and export value of total fruit and edible nuts by groups of countries and CN nomenclature (current prices)</i>	
Tablica 25.	Wartość importu i eksportu jabłek ogółem według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)	65
Table 25.	<i>Import and export value of total apples by groups of countries and CN nomenclature (current prices)</i>	

Spis wykresów

List of charts

Wykres 1. Chart 1.	Polski handel zagraniczny towarami rolno-spożywczymi <i>Polish foreign trade of agri-food products</i>	19
Wykres 2. Chart 2.	Udział poszczególnych krajów w wartości dodanej brutto ogółem wypracowanej w rolnictwie UE 28 w 2017 r. <i>Share of individual countries in the total gross added value worked out in agriculture of EU 28 in 2017</i>	21
Wykres 3. Chart 3.	Globalna produkcja rolnicza i eksport produktów rolnych <i>Global agricultural production output and export of agricultural products</i>	21
Wykres 4. Chart 4.	Indeks „nożyce cen” w rolnictwie <i>Index of price relations (“price gap”)</i>	28
Wykres 5. Chart 5.	Dynamika globalnej produkcji rolniczej (ceny stałe) <i>Index of gross agricultural output (constant prices)</i>	30
Wykres 6. Chart 6.	Dynamika produkcji rolniczej w krajach UE w 2017 r. <i>Indices of agricultural output in EU countries in 2017</i>	33
Wykres 7. Chart 7.	Udział i miejsce Polski w produkcji wybranych artykułów rolnych w Unii Europejskiej w 2017 r. <i>Share and Poland’s place in production of some agricultural products in European Union in 2017</i>	34
Wykres 8. Chart 8.	Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego żywności i zwierząt żywych w 2017 r. <i>Main partners in the foreign trade turnover of food and live animals in 2017</i>	42
Wykres 9. Chart 9.	Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego napojami i tytoniem w 2017 r. <i>Main partners in the foreign trade turnover of beverages and tobacco in 2017</i>	44
Wykres 10. Chart 10.	Struktura geograficzna polskiego importu i eksportu produktów rolno-spożywczych w 2017 r. <i>Geographical structure of Polish import and export of agri-food products in 2017</i>	46
Wykres 11. Chart 11.	Struktura importu towarów rolno-spożywczych w 2017 r. <i>Structure of agri-food products import in 2017</i>	47
Wykres 12. Chart 12.	Struktura eksportu towarów rolno-spożywczych w 2017 r. <i>Structure of agri-food products export in 2017</i>	48
Wykres 13. Chart 13.	Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego mięsem i podrobami jadalnymi w 2017 r. <i>Main partners in the foreign trade turnover of meat and edible pluck in 2017</i>	51
Wykres 14. Chart 14.	Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego trzodą chlewną w 2017 r. <i>Main partners in the foreign trade turnover of pigs in 2017</i>	53
Wykres 15. Chart 15.	Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego produktami mleczarskimi w 2017 r. <i>Main partners in the foreign trade turnover of dairy products in 2017</i>	55
Wykres 16. Chart 16.	Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego jajami ptasimi w 2017 r. <i>Main partners in the foreign trade turnover of bird eggs in 2017</i>	57
Wykres 17. Chart 17.	Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego zbożem w 2017 r. <i>Main partners in foreign trade turnover of cereals in 2017</i>	60
Wykres 18. Chart 18.	Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego warzywami w 2017 r. <i>Main partners in the foreign trade turnover of vegetables in 2017</i>	62

Wykres 19. Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego owocami i orzechami jadalnymi w 2017 r.	64
<i>Chart 19. Main partners in the foreign trade turnover of fruit and edible nuts in 2017</i>	
Wykres 20. Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego jabłkami w 2017 r.	66
<i>Chart 20. Main partners in the foreign trade turnover of apples in 2017</i>	

Spis map

List of maps

Mapa 1. Udział państw UE w ogólnej wartości importu produktów rolno-spożywczych w 2017 r.	38
<i>Map 1. Share of UE countries in the total value of import of agri-food products in 2017</i>	
Mapa 2. Udział państw UE w ogólnej wartości eksportu produktów rolno-spożywczych w 2017 r.	39
<i>Map 2. Share of UE countries in the total value of eksport of agri-food products in 2017</i>	

Objaśnienia znaków umownych i ważniejsze skróty

Symbols and Main abbreviations

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol <i>Symbol</i>	Opis <i>Description</i>
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło <i>magnitude zero</i>
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5. <i>magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit;</i>
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 <i>magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit.</i>
Kropka (.)	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. <i>data not available or not reliable.</i>
Znak x	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. <i>not applicable.</i>
„W tym” "Of which"	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy <i>indicates that not all elements of the sum are given.</i>

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

Skrót <i>Abbreviations</i>	Znaczenie <i>Meaning</i>
tys. <i>thous.</i>	tysiąc <i>thousand</i>
mln	milion <i>million</i>
mld <i>bln</i>	miliard <i>billion</i>
zł <i>zl</i>	złoty <i>zloty</i>
szt. <i>pcs</i>	sztuka <i>piece</i>
kg	kilogram <i>kilogram</i>
dt	decytona <i>deciton</i>
t	tona <i>tonne</i>
ha	hektar <i>hectare</i>

Ważniejsze skróty (dok.)

Main abbreviations (cont.)

Skrót <i>Abbreviations</i>	Znaczenie <i>Meaning</i>
l	litr <i>litre</i>
hl	hektolitr <i>hectolitre</i>
r.	rok
cd. <i>cont.</i>	ciąg dalszy <i>continued</i>
dok. <i>cont.</i>	dokończenie <i>continued</i>
tabl.	tablica <i>table</i>
Lp. <i>No.</i>	liczba porządkowa <i>ordinal number</i>
wyk.	wykres <i>chart</i>
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności <i>Polish Classification of Activity</i>
CN	Scalona Nomenklatura <i>Combined Nomenclature</i>
PKWiU	Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług <i>Polish Classification of Products and Services</i>
SITC	Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Handlu <i>Standard International Trade Classification</i>
EFTA	Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu <i>European Free Trade Association</i>
UE <i>EU</i>	Unia Europejska <i>European Union</i>
EUG	Euroazjatycka Unia Gospodarcza <i>Eurasian Economic Union</i>
WTO	Światowa Organizacja Handlu <i>World Trade Organization</i>

Skróty nazw państw

Abbreviations of country names

Kod kraju <i>Country code</i>	Pełna nazwa <i>Complete name</i>
AT	Austria <i>Austria</i>
BE	Belgia <i>Belgium</i>
BG	Bułgaria <i>Bulgaria</i>
HR	Chorwacja <i>Croatia</i>
CY	Cypr <i>Cyprus</i>
CZ	Czechy <i>Czech Republic</i>
DK	Dania <i>Denmark</i>
EST	Estonia <i>Estonia</i>
FI	Finlandia <i>Finland</i>
FR	Francja <i>France</i>
GR	Grecja <i>Greece</i>
ES	Hiszpania <i>Spain</i>
NL	Holandia <i>Netherlands</i>
IRL	Irlandia <i>Ireland</i>
LT	Litwa <i>Lithuania</i>
LU	Luksemburg <i>Luxembourg</i>
LV	Łotwa <i>Latvia</i>
MT	Malta <i>Malta</i>
DE	Niemcy <i>Germany</i>
PL	Polska <i>Poland</i>

Skróty nazw państw (dok.)*Abbreviations of country names (cont.)*

Kod kraju <i>Country code</i>	Pełna nazwa <i>Complete name</i>
PT	Portugalia <i>Portugal</i>
RO	Rumunia <i>Romania</i>
SK	Słowacja <i>Slovakia</i>
SLO	Słowenia <i>Slovenia</i>
SE	Szwecja <i>Sweden</i>
HU	Węgry <i>Hungary</i>
UK	Wielka Brytania <i>United Kingdom</i>
IT	Włochy <i>Italy</i>

Synteza

W 2017 r. pomyślna koniunktura gospodarcza na świecie wpłynęła na zwiększenie tempa wzrostu wymiany handlowej. W Polsce odnotowano również wyraźne oznaki ożywienia gospodarczego. Do istotnych czynników dynamizujących polską gospodarkę należały przede wszystkim wzrost zatrudnienia i wynagrodzeń oraz rosnący popyt konsumpcyjny. Korzystna sytuacja makroekonomiczna znalazła również odzwierciedlenie w rozwoju międzynarodowych obrotów handlowych.

W 2017 r. w rolnictwie odnotowano wzrost globalnej produkcji rolniczej (w cenach stałych), który wynosił w skali roku 3,0% i wynikał przede wszystkim ze wzrostu produkcji zwierzęcej (o 5,6%). Na zwiększenie tej produkcji wpłynął wzrost wszystkich podstawowych gatunków żywca oraz mleka i jaj. Pomimo wysokich zbiorów podstawowych upraw rolnych wzrost wartości produkcji roślinnej był niewielki (o 0,6%). Spowodowane to było głębokim spadkiem zbiorów owoców, które wartościowo stanowią ważną pozycję w produkcji roślinnej ogółem.

Udział naszego kraju w światowym imporcie i eksporcie towarów rolno-spożywczych wynosił w 2017 r. odpowiednio 1,5% i 2,3%. Należy zauważyć, że na przestrzeni lat 2007 -2017 omawiany udział wzrósł o ok. 10% w przypadku importu i ok. 21% w przypadku eksportu.

Polska jest jednym z unijnych liderów w eksporcie żywności. Lokuje się na pierwszym miejscu w eksporcie drobiu, poza tym jest jednym z czołowych dostawców jabłek, produktów z branży mleczarskiej i cukierniczej.

Polskie towary rolno-spożywcze stanowią ważną pozycję w eksporcie krajowym i z powodzeniem konkurują na rynku międzynarodowym, przede wszystkim przez zdolność produkowania po niższym koszcie niż są to w stanie robić konkurenci. Jest to szczególnie widoczne w przypadku grupy SITC „napoje i tytoń”. Konkurencyjne są również towary zaliczone do grupy „żywność i zwierzęta żywe”. Produkty z grupy „tłuszcze roślinne i zwierzęce” przegrywają konkurencję na rynku międzynarodowym, a ich znaczenie dla polskiego eksportu znacząco maleje.

W 2017 r. wzrost wartości eksportu był wyższy od wzrostu wartości importu, co wpłynęło na zwiększenie dodatniego salda obrotów handlowych. Nadwyżka generowana w handlu artykułami rolno-spożywczymi wpłynęła na dodatni wynik w handlu zagranicznym ogółem. Należy zauważyć, że wspomniana nadwyżka znacznie przekraczała nadwyżkę notowaną w handlu towarami ogółem.

Podobnie jak w latach poprzednich produkty rolno-spożywcze eksportowane były głównie na rynek unijny, przede wszystkim do Niemiec. Głównym partnerem handlowym Polski w imporcie były również kraje Unii Europejskiej. W stosunku do roku poprzedniego wartość eksportu towarów rolno-spożywczych do krajów UE wzrosła o 12%, w tym do Niemiec – o 18%. Do Polski przywieziono z krajów UE wartościowo o ok. 8% więcej towarów rolno-spożywczych niż przed rokiem. W związku z intensyfikacją działań mających za zadanie zwiększenie eksportu żywności na rynki pozaunijne, w 2017 r. odnotowano wzrost wartości eksportu towarów rolno-spożywczych w handlu z krajami z grupy Pozostałe, tj. m.in.: ze Sri Lanką, Senegalem, Ghaną, Brazylią, Malesją, Meksykiem, USA, Turcją i Kanadą.

W obrotach handlu zagranicznego towarami rolno-spożywczymi największe przychody z eksportu generowały przede wszystkim: mięso (drobiowe, wołowe, wieprzowe), papierosy, wyroby mleczarskie, czekolada i przetwory zawierające kakao, wyroby piekarnicze i cukiernicze, syropy cukrowe, karma dla zwierząt, ryby (świeże i przetworzone), przetwory z mięsa, soki owocowe (głównie sok jabłkowy), pszenica oraz mrożone owoce. Wartościowo udział tych towarów w eksporcie towarów rolno-spożywczych ogółem wynosił ponad 60%.

Największe wydatki poniesione zostały na import: mięsa wieprzowego, ryb, makuchów sojowych, czekolady i wyrobów zawierających kakao, karmy dla zwierząt, syropów cukrowych, tytoniu nieprzetworzonego, filetów rybnych, żywych świń, owoców cytrusowych, jak również wyrobów piekarniczych i cukierniczych, serów, przetworów spożywczych z mąki, bananów, wina, mięsa i przetworów, nasion roślin oleistych i tłuszczów roślinnych oraz kawy, herbaty i kakao. Udział importu tych towarów w wartości importu towarów rolno-spożywczych ogółem wynosił blisko 50%.

Executive summary

In 2017, the prosperous global economic situation influenced the growth of trade. There were also clear signs of economic recovery in Poland. The most important factors driving the Polish economy up were the increase in employment and salaries as well as growing consumer demand. The favorable macroeconomic situation has also been reflected in the development of international trade.

In 2017, agriculture recorded an increase in global agricultural output (in constant prices), which amounted to 3.0% on an annual basis and resulted mainly from an increase in animal production (by 5.6%). The increase in this production was influenced by the increase in all basic livestock species as well as milk and eggs.

Despite the high harvest of basic agricultural crops, the increase in the value of crop production was small (by 0.6%). This was due to the decline in the fruits harvest which accounted for an important position in the value of total crop production.

The share of our country in the global import and export of agri-food products in 2017 was 1.5% and 2.3%, respectively. It should be noted that over the years 2007-2017 the mentioned share increased by about 10% in the case of imports and about 21% in the case of exports.

Poland is one of the EU leaders in food exports. Poland is ranked first in poultry export, besides being one of the leading suppliers of apples, dairy and confectionery products.

Polish agri-food products are an important item in domestic exports and successfully compete on the international market, primarily through the ability to produce at a lower cost than competitors can.

This is particularly visible in the case of the SITC group "beverages and tobacco". Goods included in the group of "food and live animals" group are also competitive. Products from the group of "vegetable and animal fats" lose competition on the international market and their significance for Polish exports is significantly decreasing.

In 2017 the growth rate of the export value was higher than the import one, which influenced the increase in the positive trade balance. The surplus generated in the agri-food trade contributed to the positive result in total foreign trade. It should be pointed out that this surplus significantly exceeded the surplus recorded in trade in total goods.

As in previous years, agri-food products were mainly exported to the EU market, mainly to Germany. Main trading partner in Polish import were also the EU countries. Compared to the previous year, the value of agri-food exports to EU countries increased by 12%, including to Germany – by 18%. To Poland from EU countries were imported approx. 8% more agri-food products in value than last year.

In connection with the intensification of activities aimed at increasing food exports to non-EU markets, in 2017 an increase in the value of agri-food exports in trade with countries from the Other group, i.e. with Sri Lanka, Senegal, Ghana, Brazil, Malaysia, Mexico, USA, Turkey and Canada was recorded.

In the foreign trade turnover of agri-food products, the highest incomes from export were generated primarily by: meat (poultry, beef, pork), cigarettes, dairy products, chocolate and products containing cocoa, bakery and confectionery products, sugar syrups, animal feed, fish (fresh and processed), processed meat, fruit juices (mainly apple juice), wheat and frozen fruits. By value, the share of these goods in the total export of agri-food products amounted to over 60%.

The biggest expenditures were incurred for imports of: pork, fishes, soybean cakes, chocolate and products containing cocoa, animal feed, sugar syrups, unprocessed tobacco, fish fillets, live pigs, citrus fruits, as well as bakery and confectionery products, cheeses, food preserves of flour, bananas, wine, meat and preserves, oilseeds and vegetable fats, as well as coffee, tea and cocoa. The share of import of these goods in the total value of imports of agri-food products amounted to nearly 50%.

Rozdział 1

Chapter 1

Uwarunkowania makroekonomiczne produkcji i wymiany handlowej produktów rolnych

Macroeconomic conditions of production and trade of agricultural products

1.1. Światowa produkcja i handel produktami rolnymi

1.1. Global production and trade of agricultural products

Znaczenie rolnictwa należy rozpatrywać przede wszystkim w kontekście zaspokajania światowych potrzeb żywieniowych. Według prognoz Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Żywności i Rolnictwa (Food and Agriculture Organization of the United Nations – FAO) populacja ludzi na ziemi w 2050 r. osiągnie poziom 9,7 miliarda. Przy rosnącym zaludnieniu, udział terenów rolniczych w powierzchni lądowej świata będzie się systematycznie zmniejszał (obecnie wynosi ok. 40%). Wobec wzrastającego zapotrzebowania na żywność konieczny jest stały wzrost produktywności światowego rolnictwa. Procesowi intensyfikacji produkcji rolniczej, przy braku odpowiednich działań, towarzyszyć będą negatywne zjawiska związane ze wzrostem wykorzystania zasobów naturalnych oraz degradacją ziemi uprawnej.

Podstawowym źródłem zaspokajania rosnącego popytu na żywność jest produkcja zbóż, której udział w produkcji roślinnej jest dominujący. W 2017 r. światowa produkcja zbóż wyniosła 2980 mln ton. Największymi producentami zbóż są Chiny (20,7% światowej produkcji), USA (14,8%), Indie (10,5%) oraz Unia Europejska (10,3%).

W związku z rosnącymi dochodami ludności na świecie, wzrasta również zapotrzebowanie na żywność bogatą w proteiny, tłuszcze i cukry, co wpływa bezpośrednio na rozwój produkcji zwierzęcej oraz upraw przemysłowych (przede wszystkim oleistych i trzciny cukrowej). Światowa produkcja mięsa wyniosła w 2017 r. 334 mln ton (wzrost w stosunku do 2016 r. o 1,1 p.proc.). Liderami w produkcji mięsa były Chiny (25,9% produkcji światowej), UE (14,3%) oraz USA (13,7%).

Spośród roślin oleistych największe znaczenie w światowej gospodarce ma soja (34,7% produkcji światowej w ekwiwalencie oleju) oraz olej palmowy (odpowiednio 31,2%). W EU, w tym w Polsce, do produkcji tłuszczu roślinnych wykorzystywany jest przede wszystkim rzepak i rzepik. W omawianym roku światowa produkcja soi, palmowca i rzepaku wyniosła odpowiednio 353 mln t, 318 mln t oraz 76 mln t. Liderami w produkcji soi są USA (33,9% produkcji światowej) i Brazylia (32,5%), a rzepaku UE (28,5%) oraz Kanada (28%).

W 2017 r. światowa produkcja surowców cukrowych, do których zalicza się trzcinę cukrową i buraki cukrowe wyniosła odpowiednio 1841 mln ton i 301 mln ton. W produkcji trzciny liderem była Brazylia (41,2% światowej produkcji), a buraków cukrowych UE (43,6%). Zwiększone zapotrzebowanie na produkty mleczne determinuje także wzrost światowej produkcji mleka. W 2017 r. produkcja ta wyniosła ok. 805 mln t, osiągając w porównaniu do 2010 r. wzrost na poziomie ok. 11%.

Udział produkcji rolniczej krajów UE w światowej wartości tej produkcji wynosił w 2017 r. 10,6%, przy czym obszary związane z tym działem produkcji w krajach członkowskich UE stanowiły 3,8% światowej powierzchni użytkowanej rolniczo.

W 2017 r. dobra koniunktura gospodarcza na świecie wpłynęła na zwiększenie tempa wzrostu wymiany handlowej. Odzwierciedleniem korzystnych tendencji rozwojowych był wzrost wolumenu światowego handlu towarami i usługami, który wynosił w skali omawianego roku 4,9%. Równocześnie wolumen importu strefy euro zwiększył się w stosunku do roku poprzedniego o 4,2% (wobec 4,5% przed rokiem), a eksportu o 5,0% (wobec 3,1% rok wcześniej).

Według danych WTO za 2017 r. wartość światowego eksportu produktów rolnych wynosiła 1 736 024 mln USD co stanowiło 10% eksportu światowego ogółem. Wartościowo eksport tych towarów zwiększył się w stosunku do roku poprzedniego o ok. 9%, wobec ok. 1% wzrostu rok wcześniej. Kraje grupy UE należały do liderów w kategorii zarówno eksporterów jak i importerów produktów rolnych. Eksport towarów rolnych z państw należących do UE wynosił 645 407 mln USD. W eksporcie światowym udział eksportowanych towarów rolnych z UE wynosił ok. 37% i był o ok. 8% większy w stosunku do roku 2016 (wobec ok. 2% wzrostu rok wcześniej). Wynik importowy UE kształtował się na poziomie 650 610 mln USD, co oznacza wzrost wartości towarów rolnych importowanych do UE w skali roku o ok. 8%.

Na tym tle, eksport produktów rolnych z Polski, w ujęciu wartościowym wynosił w 2017 r. 33185,5 mln USD i w porównaniu do roku poprzedniego był o 15,7% większy, a import – 24087,8 mln USD ze wzrostem w skali roku o ok. 14%.

Państwa UE (w tym Polska) wchodzą w skład unii celnej, w której obowiązują zasady wymiany wewnętrznej, tj. bez granic celnych. W ostatnich latach UE wykazuje dużą aktywność w zawieraniu i negocjowaniu umów o wolnym handlu (EFTA), albowiem liberalizacja handlu jest jednym z podstawowych czynników stymulujących wzrost gospodarczy. W ramach umów o wolnym handlu, zawierających elementy takie jak: obniżenie taryf celnych, ułatwienia handlowe, mechanizmy rozstrzygania sporów oraz zmniejszenie barier, wzmocniona zostaje wymiana handlowa UE z krajami całego świata. Zmiany zachodzące w poziomie i dynamice europejskiej i światowej wymiany handlowej, jak również w strukturze towarowej oraz geograficznej handlu, mają podłoże w procesie postępującej globalizacji oddziałującej na wszystkie sfery życia gospodarczego, w tym również i światową wymianę towarową. Dla Polski, jednego z wiodących producentów i eksporterów żywności w UE (kierującego ok. 80% swojego eksportu do krajów unijnych), umowy o wolnym handlu ułatwiają wymianę handlową z krajami spoza Unii, sprzyjając dywersyfikacji rynków eksportowych.

1.2. Czynniki warunkujące poziom produkcji rolniczej i obrotów handlu zagranicznego w Polsce

1.2. *Factors determining the level of agricultural production and foreign trade turnover in Poland*

Rolnictwo, podobnie jak pozostałe działy gospodarki polskiej funkcjonuje i rozwija się w warunkach kształtowanych głównie przez rynek i prawa ekonomiczne. W gospodarce rynkowej podstawowym czynnikiem rozwoju każdego sektora jest popyt na dany produkt, zarówno na rynku krajowym, jak i zagranicznym.

W 2017 r. tempo wzrostu gospodarczego w Polsce było najwyższe od sześciu lat. Po pięcioletnim okresie niekorzystnych uwarunkowań rynkowych dla producentów rolnych, poprawie uległa koniunktura w rolnictwie. Odnotowano wzrost globalnej produkcji rolniczej. Na koniunkturę w rolnictwie wpłynęły przede wszystkim wysokie plony głównych ziemiopłodów oraz wzrost cen na podstawowych rynkach rolnych. Duże znaczenie w generowaniu wyniku finansowego gospodarstw rolnych miały płatności bezpośrednie oraz dodatkowe wsparcie w szczególnych warunkach, występujące na niektórych rynkach. Korzystna sytuacja makroekonomiczna wpłynęła dynamizująco na rozwój polskich obrotów handlowych.

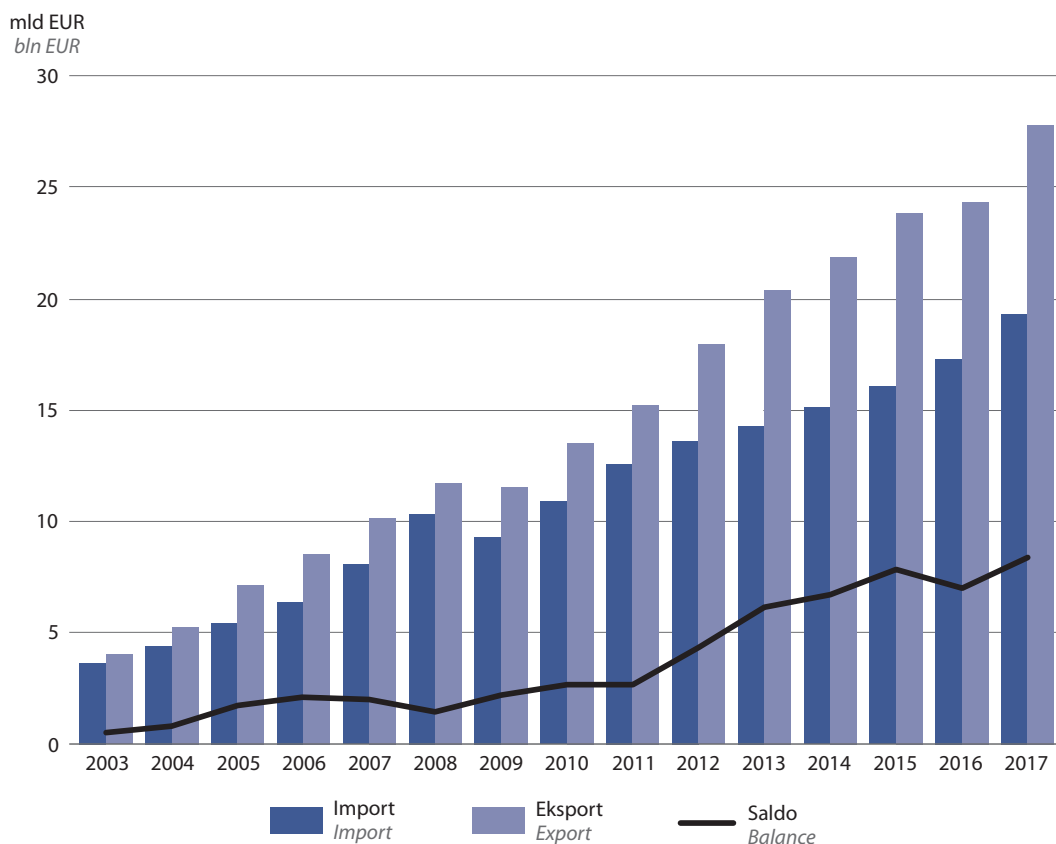
Wzrost zatrudnienia przy jednoczesnym wzroście płac, jak również rosnące zainteresowanie kredytami konsumpcyjnymi oraz wypłaty świadczeń wychowawczych w ramach programu „Rodzina 500 plus” wpływały korzystnie na konsumpcję. Liczba pracujących rosła, a stopa rejestrowanego bezrobocia obniżyła się w końcu grudnia 2017 r. do 6,6% i była najniższa od ponad 25 lat. Jednak wyższa niż w latach poprzednich dynamika cen oddziaływała ograniczająco na dynamikę konsumpcji. W skali roku sprzedaż detaliczna w cenach stałych była o 4,9% większa, wobec 6,2% wzrostu w 2016 roku. Szczegółowe informacje o wielkości spożycia, a także o kształtowaniu się cen produktów rolnych mających wpływ na wartość produkcji rolniczej, zostaną przedstawione w dalszej części opracowania.

Należy zauważyć, że zmiany w polskim rolnictwie związane z przystąpieniem naszego kraju do UE, korzystnie wpłynęły na polski handel zagraniczny produktami rolnymi. W warunkach liberalizacji handlu rolnego i stosowania jednolitych narzędzi Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), Polska sprostała konkurencji na

międzynarodowym rynku rolnym, co przełożyło się na dynamiczny rozwój polskiego handlu zagranicznego. Świadczy o tym sukcesywnie rosnąca od 2004 r. wielkość eksportu i importu artykułów rolno-spożywczych jak i wzrost ich udziału w całym handlu krajowym i zagranicznym.

Wykres 1. Polski handel zagraniczny towarami rolno-spożywczymi

Chart 1. Polish foreign trade of agri-food products

Utrzymujący się dynamiczny wzrost obrotów w handlu zagranicznym towarami rolno-spożywczymi jest związany z uwolnieniem handlu z krajami członkowskimi, których udział, zarówno w eksporcie, jak imporcie tych towarów, w porównaniu z innymi grupami państw jest dominujący. Na wzrost importu większości produktów (z 5,4 mld euro w 2005 r. do 18,9 mld euro w 2017 r.) wpłynęło przede wszystkim zniesienie stawek celnych w imporcie z krajów rozszerzonej UE oraz zastosowanie niższych ceł w przywozie wielu produktów z pozostałych grup krajów.

Wzrost eksportu towarów rolno-spożywczych latach 2005-2017 był wyższy niż importu, zwiększył się – z 7,1 mld euro do 27,8 mld euro.

Tablica 1. Udział artykułów rolno-spożywczych w polskim handlu zagranicznym

Table 1. Share of agri-food products in polish foreign trade

Lata Years	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Eksport Export	8,8	10,0	9,8	9,9	10,1	11,7	11,2	11,2	12,5	13,2	13,2	13,3	13,2	13,5
Import Import	6,2	6,8	6,4	6,7	7,2	8,7	8,1	8,3	8,8	9,1	9,0	9,1	9,6	9,4

Z drugiej strony, wymiana handlowa ma korzystny wpływ na koniunkturę w rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym gdyż pozwala na zbyt wytworzonej nadwyżki produkcyjnej. Przekłada się to na stabilizację dochodów rolników. W warunkach rosnącej produkcji i przy odnotowanym stabilnym poziomie spożycia następuje intensyfikacja eksportu towarów rolno-spożywczych. Trzeba przy tym zauważyć, że przy ograniczonej możliwości dalszego wzrostu krajowego popytu na żywność, niestabilność krajowej produkcji roślinnej wynikająca ze zmiennych i nie zawsze korzystnych warunków agrometeorologicznych oraz zmiany zachodzące w produkcji żywca wołowego, wieprzowego i drobiowego determinują potrzebę rozwoju międzynarodowej wymiany handlowej towarami rolno-spożywczymi. Jak dotąd rozwój eksportu towarów rolnych oraz spożywczych wynikał głównie z konkurencyjności cenowo-kosztowej związanej z niższymi niż w innych krajach cenami surowców i kosztami produkcji, a przede wszystkim niższymi kosztami pracy. Ze względu na przeobrażenia zachodzące w kraju ta sytuacja ulegnie zasadniczym zmianom i będzie wymagać nowych rozwiązań zmierzających do dalszej poprawy konkurencyjności naszych produktów i intensyfikacji działań mających na celu dywersyfikację rynków zbytu.

Jest to szczególnie istotne w przypadku pojawiania się sytuacji kryzysowych, takich jak rosyjskie embargo, czy afrykański pomór świń (ASF). W wyniku masowego występowania w Polsce ognisk i przypadków ASF rozwój eksportu zwierząt, mięsa i produktów wieprzowych niepoddanych obróbce termicznej, a także nasienia i zarodków świń pochodzących z obszaru naszego kraju jest zagrożony. W przypadku wprowadzenia blokady przez państwa mające znaczący udział w zakupach polskiej wieprzowiny, ograniczenie importu powoduje spadek cen krajowych. To z kolei wpływa na dalsze pogorszenie i tak niskiej opłacalności produkcji trzody chlewnej w Polsce i w konsekwencji może spowodować znaczący spadek produkcji.

Głównymi czynnikami, które mają wpływ na polski eksport są: wzrost gospodarczy w krajach będących naszymi głównymi partnerami handlowymi (są to kraje UE), konkurencyjność produktów rolnych zarówno w zakresie cen jak i kosztów ich wytworzenia oraz kształtowanie się kursu wymiany złotego w stosunku do euro i dolara USA. Średnioroczny kurs wymiany złotego w stosunku do euro i dolara USA zmniejszył się w porównaniu do 2016 r. odpowiednio o 10 i 17 groszy.

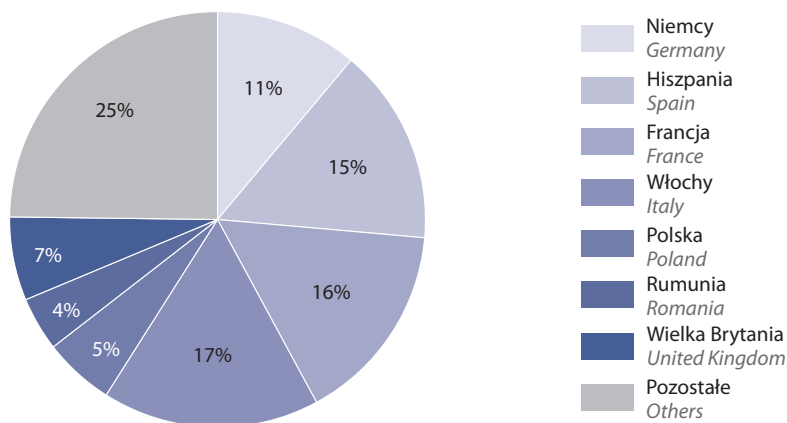
Produkt krajowy brutto jest miarą wielkości gospodarki. Opisuje zagregowaną wartość dóbr i usług finalnych wytworzonych przez narodowe i zagraniczne czynniki produkcji na terenie danego kraju w ciągu roku. Dynamika realnego PKB stanowi miarę wzrostu gospodarczego.

W 2017 r. produkt krajowy brutto w krajach UE zwiększył się w skali roku przeciętnie o 2,4%. W Polsce tempo jego wzrostu było w omawianym roku najwyższe od sześciu lat i wyniosło 4,8%. Wyższą niż w Polsce dynamikę wzrostu PKB wykazały: Słowenia, Rumunia, Irlandia, Estonia i Malta. Państwa te należą do grupy importerów naszych produktów rolnych, przede wszystkim w zakresie: przetworów spożywczych i produktów pochodzenia zwierzęcego oraz napojów i tytoniu. W Niemczech, będących największym odbiorcą naszych produktów rolnych, wzrost PKB wyniósł 2,2%. Pozycja rolnictwa w gospodarce państw UE kształtuje się na poziomie od 0,5% (Wielka Brytania) do 4,6% (Rumunia). W Polsce udział rolnictwa w tworzeniu krajowego PKB, w wyniku przeobrażeń strukturalnych i szybszego tempa wzrostu działów pozarolniczych w gospodarce narodowej, wykazuje tendencję malejącą i w 2017 r. wyniósł 2,2%.

Wartość dodana brutto to podstawowa kategoria dochodowa, określająca sytuację ekonomiczną. Wartość dodana brutto rolnictwa stanowi różnicę między wartością rolniczej produkcji globalnej a zużyciem pośrednim (kosztem usług i towarów zużytych w procesie produkcyjnym). Wyrażona jest w cenie podstawowej, tj. w kwocie należnej producentowi za jednostkę towaru lub usługi, pomniejszonej o wszelkie należne podatki i powiększonej o wszelkie dotacje.

Wykres 2. Udział poszczególnych krajów w wartości dodanej brutto ogółem wypracowanej w rolnictwie UE 28 w 2017 r.

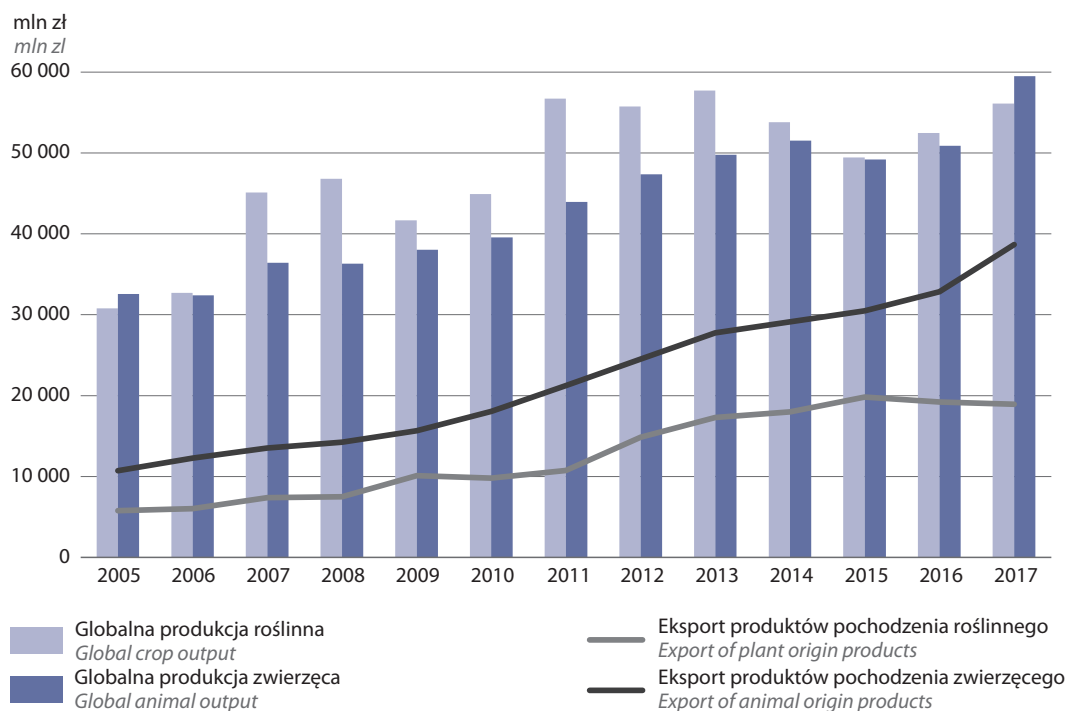
Chart 2. Share of individual countries in the total gross added value worked out in agriculture of EU 28 in 2017

Rok 2017 był bardzo korzystny dla rozwoju rolnictwa Wspólnoty. Wartość dodana brutto w rolnictwie na poziomie UE była rekordowa i wynosiła 188,5 mld euro. Najwyższe kwoty z tytułu dotacji przeznaczonych na płatności bezpośrednie, które stanowią ok. 70% dotacji ogółem przeznaczonych na rolnictwo, otrzymały: Francja, Hiszpania, Niemcy oraz Włochy. Znalazło to odzwierciedlenie w ocenie państw pod względem wygenerowanej wartości dodanej brutto. Do przodujących pod tym względem krajów zalicza się Włochy – z ok. 17% udziałem wartości dodanej brutto, Francję (ok. 16%), Hiszpanię (ok. 15%) oraz Niemcy (ok. 11%).

Wykres 3. Globalna produkcja rolnicza i eksport produktów rolnych

Chart 3. Global agricultural production output and export of agricultural products

Globalna produkcja zwierzęca w Polsce na przestrzeni ostatnich lat ma wyraźną tendencję rosnącą, poza nieznacznym zachwianiem tego trendu w roku 2015. Wzrostowi produkcji zwierzęcej towarzyszy dynamiczny wzrost eksportu produktów pochodzenia zwierzęcego. W połowie ubiegłej dekady eksport produktów pochodzenia zwierzęcego stanowił niewiele ponad 30%, a w roku 2017 już niespełna 65% wartości produkcji zwierzęcej. Globalna produkcja roślinna również ma tendencję wzrostową ze znacznymi wahaniami w poszczególnych latach wynikającymi przede wszystkim ze zmiennych warunków agrometeorologicznych. Eksport produktów pochodzenia roślinnego, po dekadzie wzrostów, od roku 2015 ma niewielką tendencję spadkową spowodowaną w znacznej mierze rosyjskim embargiem na produkty rolne pochodzące z UE.

O sile nabywczej eksportu w odniesieniu do importu informuje wielkość wskaźnika „terms of trade”.

„Terms of trade” (TOT) to relatywne ceny dóbr eksportowanych do importowanych określane warunkami wymiany międzynarodowej. Wskaźnik ten pokazuje zmiany siły nabywczej eksportu w stosunku do importu.

Tablica 2. Dynamika i wskaźniki cen transakcyjnych obrotów handlu zagranicznego
Table 2. Volume indices and transaction price indices of foreign trade

Lata Years	Wskaźniki dynamiki – ceny stałe <i>Indices of dynamics – constant prices</i>		Wskaźniki cen <i>Indices of prices</i>		
	import <i>import</i>	eksport <i>export</i>	import <i>import</i>	eksport <i>export</i>	terms of trade
	rok poprzedni=100 <i>previous year=100</i>				
2005	105,2	110,6	95,8	95,9	100,1
2006	116,8	116,1	102,8	102,5	99,7
2007	115,1	109,4	100,7	102,7	102
2008	108,5	106,8	100,3	98,2	97,9
2009	85,7	92,0	108,7	113,5	104,4
2010	113,7	113,2	101,8	100,4	98,6
2011	106,2	108,1	109,5	107,4	98,1
2012	98,5	103,4	105,6	104,4	98,9
2013	102,9	106,5	98,3	100,8	102,5
2014	110,4	106,7	97,3	100,3	103,1
2015	105,3	107,7	99,9	100,6	100,7
2016	106,4	106,7	99,7	100,3	100,6
2017	110,5	108,2	101,3	101,5	100,2

W obrotach handlu zagranicznego ogółem, od 2013 r. obserwowany był spadek wskaźnika terms of trade. W 2017 r. wskaźnik ten kształtował się na poziomie 100,2 wobec 102,5 w 2013 roku. W okresie od 2013 r. do 2016 r. ceny dóbr importowanych obniżały się, co przy niewielkim wzroście cen dóbr eksportowanych dawało korzystny wskaźnik terms of trade. W 2017 r. ceny dóbr importowanych wzrosły, ale wolniej niż ceny dóbr eksportowanych, co wpłynęło na utrzymanie wskaźnika terms of trade na korzystnym poziomie. Według sekcji nomenklatury SITC wskaźnik terms of trade dla grupy produktów „żywność i zwierzęta żywe” kształtował się na poziomie sprzed roku, a dla grupy „napoje i tytoń” był zdecydowanie korzystniejszy i wynosił 102,9.

1.3. Konkurencyjność polskich produktów rolno-spożywczych

1.3. Competitiveness of Polish agri-food products

Jak już wspomniano istotnym czynnikiem wpływającym na wielkość eksportu jest konkurencyjność polskich produktów rolno-spożywczych. Pozytywnie o konkurencyjności świadczy już sama dodatnia wartość salda obrotów notowana w kolejnych latach. Dla bardziej pogłębionej oceny konkurencyjności polskich artykułów rolno-spożywczych (według SITC) zostały wykorzystane trzy wskaźniki, tj.:

1. Wskaźnik pokrycia importu eksportem (z ang. trade coverage – TC), liczony według wzoru:

$TC_i = E_i/I_i \times 100$, gdzie:

E – eksport ujęty wartościowo (USD/EUR),
I – import ujęty wartościowo (USD/EUR),
i – analizowana grupa towarów

2. Udział analizowanego kraju w światowym rynku eksportowym (z ang. Export Market Share – EMS), który wyraża się wzorem:

$EMS = E_{ij}/E_{iN}$, gdzie:

E – eksport ujęty wartościowo (USD/EUR),
i – analizowana grupa towarów,
j – analizowany kraj,
N – wszystkie kraje.

3. Wskaźnik ujawnionej przewagi komparatywnej (z ang. Revealed Comparative Advantage – RCA), liczony według wzoru:

$RCA_i = E_{ij}/E_{Tj} : E_{iN}/E_{TN}$, gdzie:

E – eksport ujęty wartościowo (USD/EUR),
i – analizowana grupa towarów,
j – analizowany kraj,
N – wszystkie kraje,
T – wszystkie towary.

Kształtowanie się wartości pierwszego z ww. wskaźników – TC dla polskich towarów rolno-spożywczych w latach 2007-2017 prezentuje poniższa tabela.

Tablica 3. Wartość wskaźnika TC dla PolskiTable 3. *The value of the TC index for Poland*

Wyszczególnienie Specification	2007	2010	2015	2016	2017
Świat <i>World (USD)</i>					
Ogółem <i>Total</i>	84,5	90,2	102,5	104,2	101,5
Towary rolno-spożywcze razem <i>Agri-food products in total</i>	129,2	129,0	155,4	151,0	154,4
żywność i zwierzęta żywe <i>food and live animals</i>	134,1	126,7	151,6	150,3	151,1
napoje i tytoń <i>beverages and tobacco</i>	122,3	190,7	225,9	198,7	252,1
oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne <i>animal and vegetable oils, fats and waxes</i>	56,4	56,8	81,1	69,4	34,9
Unia Europejska <i>European Union (EUR)</i>					
Ogółem <i>Total</i>	84,6	89,7	101,3	102,2	100,3
Towary rolno-spożywcze razem <i>Agri-food products in total</i>	129,5	129,1	154,1	147,5	150,4
żywność i zwierzęta żywe <i>food and live animals</i>	134,4	126,9	150,8	146,4	147,3
napoje i tytoń <i>beverages and tobacco</i>	122,6	189,7	222,2	200,8	246,4
oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne <i>animal and vegetable oils, fats and waxes</i>	56,3	56,5	80,2	69,5	36,7

Źródło: Obliczenia własne na podstawie bazy danych Eurostat i UN Comtrade Database
Source: Own calculations based on Eurostat database and UN Comtrade Database

Należy zauważyć, że w porównaniu do wszystkich polskich towarów, artykuły rolno-spożywcze znacznie lepiej konkurują na rynku międzynarodowym. Poziom wskaźnika TC dla produktów rolno-spożywczych (z wyjątkiem tłuszczu) w latach 2007-2017 znacznie przekraczał poziom 100, zarówno na rynku światowym jak i unijnym, co świadczy o wypracowaniu przez Polskę nadwyżki w handlu tymi produktami. Oznacza to, że nasz kraj ma przewagę konkurencyjną w wymianie międzynarodowej omawianych towarów. Ta przewaga konkurencyjna jest szczególnie widoczna w przypadku napojów i tytoniu. Od 2010 r. notowany jest znaczny wzrost nadwyżki w handlu tą grupą towarów. W ciągu dziesięciolecia 2007-2017 wskaźnik TC dla napojów i tytoniu wzrósł dwukrotnie.

Zupełnie inaczej przedstawia się konkurencyjność Polski w przypadku tłuszczu roślinnych i zwierzęcych. Poziom wskaźnika TC kształtuje się poniżej 100 i od 2015 r. charakteryzuje widoczną tendencją spadkową.

Kolejnym wskaźnikiem mówiącym o konkurencyjności jest EMS, który wyraża udział Polski w światowym (w USD) oraz w unijnym (w euro) eksporcie towarów rolno-spożywczych. Udział ten (oczywiście wyższy w przypadku rynku UE28) wykazuje tendencję wzrostową na obu rynkach, przy czym większy wzrost dotyczy rynku unijnego. W latach 2007-2017 udział polskiego eksportu towarów rolno-spożywczych w eksporcie UE28 wzrósł o prawie 52%, wobec ok. 21% wzrostu na rynku światowym.

Tablica 4. Wartość wskaźnika EMS dla Polski
Table 4. The value of the EMS index for Poland

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2007	2010	2015	2016	2017
Świat <i>World (USD)</i>					
Towary rolno-spożywcze razem <i>Agri-food products in total</i>	0,0187	0,0167	0,0200	0,0199	0,0227
żywność i zwierzęta żywe <i>food and live animals</i>	0,0203	0,0175	0,0205	0,0207	0,0235
napoje i tytoń <i>beverages and tobacco</i>	0,0123	0,0185	0,0239	0,0215	0,0296
oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne <i>animal and vegetable oils, fats and waxes</i>	0,0095	0,0045	0,0067	0,0065	0,0035
Unia Europejska <i>European Union (EUR)</i>					
Towary rolno-spożywcze razem <i>Agri-food products in total</i>	0,0261	0,0308	0,0369	0,0379	0,0396
żywność i zwierzęta żywe <i>food and live animals</i>	0,0366	0,0413	0,0545	0,0549	0,0587
napoje i tytoń <i>beverages and tobacco</i>	0,0166	0,0293	0,0409	0,0377	0,0485
oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne <i>animal and vegetable oils, fats and waxes</i>	0,0174	0,0178	0,0269	0,0249	0,0146

Źródło: Obliczenia własne na podstawie bazy danych Eurostat i UN Comtrade Database
Source: Own calculations based on Eurostat database and UN Comtrade Database

Największą dynamiką wzrostu wartości wskaźnika EMS na obu rynkach charakteryzowała się grupa „napoje i tytoń”. W dziesięcioleciu 2007-2017, udział eksportu omawianej grupy artykułów wzrósł prawie trzykrotnie na rynku unijnym i prawie 2,5-krotnie w eksporcie światowym. Udział eksportu towarów z grupy „żywność i zwierzęta żywe” wzrósł w eksporcie UE o ponad 60%, a w eksporcie światowym o prawie 16%.

Należy zauważyć, że w latach 2016 i 2017 wzrost wskaźnika EMS dla towarów z grupy „żywność i zwierzęta żywe”, a w roku 2017 również dla napojów i tytoniu był wyższy na rynku światowym niż unijnym, co świadczy o pozyskiwaniu przez Polskę, nowych, pozaeuropejskich odbiorców.

Udział eksportu tłuszczu roślinnych i zwierzęcych zarówno w eksporcie światowym, jak i unijnym wykazuje znaczną tendencję spadkową. Poziom wskaźnika EMS dla omawianych towarów, na przestrzeni lat 2007-2017 zmniejszył się odpowiednio o ponad 60% i prawie 16%.

Analiza wartości wskaźnika RCA również wskazuje na to, że polskie artykuły rolno-spożywcze są konkurencyjne zarówno na rynku unijnym jak i światowym. Jeżeli $RCA > 1$, to dany kraj ma ujawnione przewagi komparatywne w światowym lub unijnym eksporcie, czyli jest konkurencyjny. Jeżeli $0 < RCA < 1$, to dany kraj nie ma ujawnionych przewag komparatywnych w eksporcie międzynarodowym.

Tablica 5. Wartość wskaźnika RCA dla Polski
Table 5. The value of the RCA index for Poland

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2007	2010	2015	2016	2017
Świat <i>World (USD)</i>					
Towary rolno-spożywcze razem <i>Agri-food products in total</i>	1,5627	1,5484	1,6446	1,5663	1,6062
żywność i zwierzęta żywe <i>food and live animals</i>	1,6915	1,6225	1,6865	1,6311	1,6583
napoje i tytoń <i>beverages and tobacco</i>	1,0233	1,7202	1,9655	1,6941	2,0943
oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne <i>animal and vegetable oils, fats and waxes</i>	0,7912	0,4167	0,5545	0,5151	0,2470
Unia Europejska <i>European Union (EUR)</i>					
Towary rolno-spożywcze razem <i>Agri-food products in total</i>	1,2395	1,2469	1,3850	1,3411	1,3905
żywność i zwierzęta żywe <i>food and live animals</i>	1,4003	1,3406	1,4748	1,4484	1,4803
napoje i tytoń <i>beverages and tobacco</i>	0,6349	0,9499	1,1075	0,9942	1,2238
oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne <i>animal and vegetable oils, fats and waxes</i>	0,6668	0,5780	0,7294	0,6565	0,3691

Źródło: Obliczenia własne na podstawie bazy danych Eurostat i UN Comtrade Database
Source: Own calculations based on Eurostat database and UN Comtrade Database

W latach 2007-2017 wskaźnik RCA dla towarów rolno-spożywczych na rynku światowym osiągał wartości powyżej 1 (z wyjątkiem tłuszczu roślinnych i zwierzęcych) i kształtował się na poziomie wyższym niż w przypadku rynku unijnego (tu również z wyjątkiem tłuszczu, gdzie wartość omawianego wskaźnika od 2010 r. była wyższa na rynku unijnym). Rynek UE28 charakteryzował się natomiast większą dynamiką wzrostu. W 2017 r. wskaźnik RCA dla towarów rolno-spożywczych razem na rynku unijnym wzrósł w porównaniu z 2007 r. o ponad 12%, gdy na rynku światowym – o ok. 3%. Większa była też dynamika wzrostu dla poszczególnych grup towarów. Wyjątek stanowiły napoje i tytoń, gdzie wartość wskaźnika RCA wzrosła w omawianym okresie dwukrotnie w przypadku obu rynków. Kształtowanie się wartości omawianego wskaźnika wskazuje, że przewaga komparatywna polskich napojów i tytoniu jest szczególnie widoczna na rynku światowym. Na rynku unijnym sytuacja jest zmienna, gdyż w omawianym okresie wskaźnik RCA przekraczał poziom 1 tylko dla lat 2015 i 2017.

Należy zauważyć, że wskaźnik RCA dla tłuszczu roślinnych i zwierzęcych osiągał dla wszystkich analizowanych lat wartości poniżej 1 i wykazywał tendencję spadkową na obu rynkach. Wartość wskaźnika świadczy o tym, że polskie tłuszcze przegrywają konkurencję na rynku międzynarodowym.

Podsumowując, polskie towary rolno-spożywcze stanowią ważną pozycję w eksporcie krajowym i z powodzeniem konkurują na rynku międzynarodowym, przede wszystkim przez zdolność produkowania po niższym koszcie niż są to w stanie zrobić konkurenci. Jest to szczególnie widoczne w przypadku grupy „napoje i tytoń”. Konkurencyjna jest również grupa „żywność i zwierzęta żywe”. Grupa „tłuszcze roślinne i zwierzęce” przegrywa konkurencję na rynku międzynarodowym, a jej znaczenie dla polskiego eksportu znacząco maleje.

1.4. Ceny w rolnictwie

1.4. Prices in agriculture

W 2017 r. odnotowano wzrost cen skupu podstawowych produktów roślinnych i zwierzęcych. W obrocie targowiskowym niższe niż w 2016 r. były tylko ceny ziemniaków jadalnych. Przy zwiększonej produkcji i wzroście cen w skupie i na targowiskach, rynkowe uwarunkowania produkcji większości surowców rolnych były korzystne.

Tablica 6. Przeciętne roczne ceny podstawowych produktów rolnych w 2017 r.

Table 6. Average annual prices of basic agricultural products in 2017

Produkty rolne <i>Agricultural products</i>	Skup <i>Procurement</i>		Targowiska <i>Marketplaces</i>			
	w zł	in zł	2016 = 100	w zł	in zł	2016 = 100
Ziarno zbóż – za 1 dt: <i>Cereals grain per 1 dt:</i>						
pszenica <i>wheat</i>	66,44		107,1	78,86		105,0
żyto <i>rye</i>	54,67		105,7	63,23		106,6
kukurydza <i>maize</i>	54,23		102,4	.		.
Ziemniaki ^a – za 1 dt <i>Potatoes^a per 1 dt</i>	52,46		100,4	87,43		91,1
Żywiec rzeźny- za 1 kg: <i>Livestock for slaughter per 1 kg:</i>						
bydło (bez cieląt) <i>cattle (excluded calves)</i>	6,35		107,4	6,94		106,1
trzoda chlewna <i>pigs</i>	5,05		108,0	5,17		112,1
drób <i>poultry</i>	3,69		100,3	.		.
Mleko – za 1 hl <i>Milk per 1 hl</i>	139,05		125,5	.		.

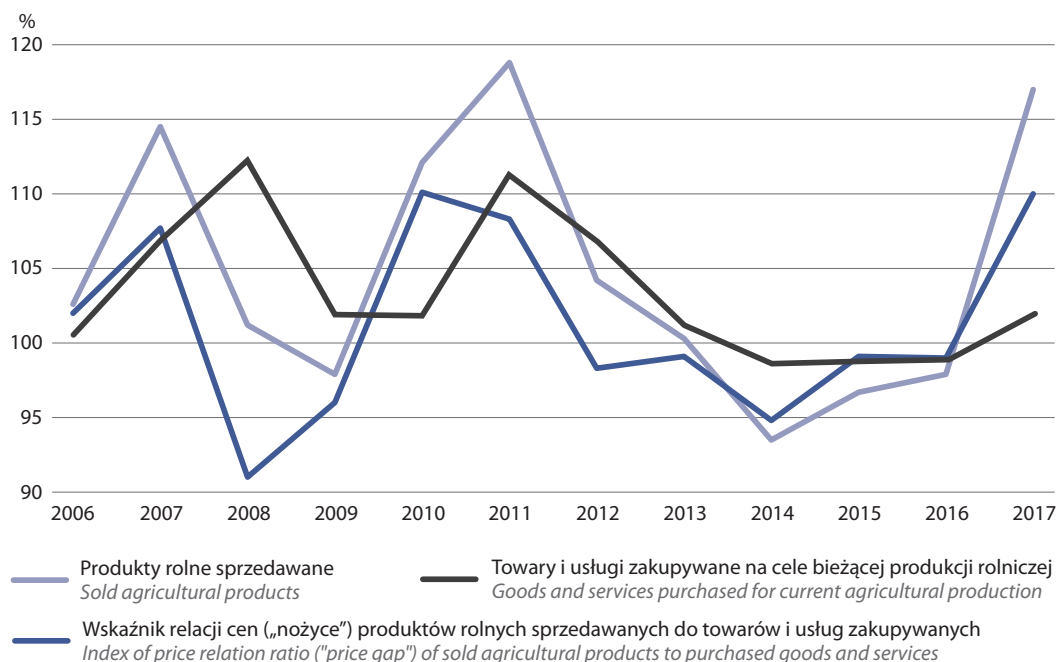
a Na targowiskach cena ziemniaków jadalnych późnych.
a At the marketplaces, the price of late edible potatoes.

Na kształtowanie cen produktów rolnych wpływają, oprócz krajowej podaży, notowania cen na światowych i europejskich rynkach rolnych determinując opłacalność i kierunki rozwoju produkcji rolniczej. Ceny zbytu produktów rolnych wpływają na poprawę lub pogorszenie sytuacji finansowej gospodarstw rolnych, przede wszystkim w zależności od występujących wahań, kierunku specjalizacji i skali produkcji. Notowany w 2017 r. wzrost cen podstawowych produktów rolnych wpłynął korzystnie na sytuację producentów mleka oraz w mniejszym stopniu zbóż, hodowców bydła, świń oraz producentów ziemniaków.

W omawianym roku wskaźniki cen produkcji rolniczej (w cenach stałych), wyraźnie wzrosły w porównaniu z rokiem poprzednim. Wzrost wskaźnika cen produkcji globalnej wyniósł 11,6%, w tym produkcji roślinnej – 6,3% i zwierzęcej – 16,9%, a cen produkcji towarowej – 11,2% i odpowiednio – 4,8% i 15,8%.

Wskaźnik relacji cen („nożyce cen”) jest to stosunek wskaźnika cen produktów rolnych sprzedawanych do wskaźnika cen towarów i usług zakupywanych wyliczony na podstawie przyjętego system wag struktury sprzedaży produktów rolnych oraz zakupu towarów i usług z roku poprzedzającego rok badany. Wskaźnik ten obrazuje opłacalność produkcji w rolnictwie.

Wykres 4. Indeks „nożyc cen w rolnictwie”
 Chart 4. *Index of price relations (“price gap”)*

W 2017 r. po raz pierwszy od 2011 r. uwarunkowania produkcji rolniczej były korzystne dla producentów rolnych. Zdecydował o tym wyższy wzrost cen produktów rolnych sprzedawanych przez gospodarstwa indywidualne od dynamiki zmian cen towarów i usług zakupywanych na cele bieżącej produkcji rolniczej i na cele inwestycyjne.

1.5. Spożycie produktów rolnych

1.5. Consumption of agricultural products

W bilansach podstawowych produktów rolnych do podstawowych elementów wchodzących w skład rozchodów, zalicza się zużycie krajowe i eksport. W zużyciu krajowym największy udział w większości produktów stanowi spożycie.

W strukturze wydatków od 2014 r. udział wydatków na żywność i napoje bezalkoholowe w wydatkach ogółem gospodarstw domowych utrzymuje się od lat na poziomie ok. 24%. Poziom spożycia artykułów żywnościowych uzależniony jest przede wszystkim od dochodów gospodarstwa domowego oraz cen detalicznych produktów, w niektórych przypadkach, związanych z poziomem produkcji. Na wielkość podaży i ceny produktów rolnych wpływają również: eksport, import oraz ubytki i straty u producentów i w obrocie.

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych, po dwóch latach spadku, w 2017 r. wzrosły w skali roku o 2,0%. Obserwowano przy tym wysoki wzrost cen żywności i napojów bezalkoholowych (o 4,2%). Z artykułów żywnościowych znacznie podrożały: oleje i tłuszcze (o 16,0%), mięso wieprzowe (o 8,6%), owoce (o 8,0%), mleko, sery i jaja (o 5,9%) oraz cukier (o 5,5%). Produkcja sprzedana artykułów spożywczych wzrosła w stosunku do poprzedniego roku o 6,6%. Wzrost sprzedaży detalicznej żywności, napojów i wyrobów tytoniowych ogółem wyniósł 7,0%.

Tablica 7. Spożycie podstawowych artykułów konsumpcyjnych na 1 mieszkańcaTable 7. *Consumption of basic consumer goods per capita*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2010	2015	2016	2017	2016=100
Ziarno 4 zbóż ^a w przeliczeniu na przetwory w kg <i>Grain of 4 cereals^a in terms of preserves in kg</i>	108,0	103,0	103,0	102,0	99,0
Ziemniaki ^a w kg <i>Potatoes^a in kg</i>	110,0	100,0	97,0	96,0	99,0
Warzywa w kg <i>Vegetables in kg</i>	106,0	105,0	106,0	105,0	99,1
Owoce w kg <i>Fruit in kg</i>	44,0	53,0	54,0	53,0	98,1
Mięso i podroby ^b w kg <i>Meat and pluck^b in kg</i>	73,7	75,0	77,6	74,6	96,1
Mleko krowie ^c w l <i>Cows' milk^c in l</i>	189,0	213,0	222,0	218,0	98,2
Jaja kurze w szt. <i>Hen eggs in pcs.</i>	202,0	144,0	145,0	139,0	95,9

a Dane dotyczą lat gospodarczych; pszenica, żyto, jęczmień, owies. *b* Łącznie z mięsem i podrobami przeznaczonymi na przetwory. *c* Łącznie z mlekiem przeznaczonym na przetwory; bez mleka przerobionego na masło.

a Data concern economic years; wheat, rye, barley, oats. *b* Including meat and pluck designated for preserves. *c* Including milk designated for preserves; excluding milk used in the production of butter.

W przeliczeniu na jednego mieszkańca, spożycie większości podstawowych produktów spożywczych było nieco niższe niż przed rokiem. Większy, bo blisko 4% spadek odnotowano w przypadku spożycia mleka i jaj. W spożyciu mięsa dominowało jak w latach poprzednich mięso wieprzowe (ok. 38 kg) i drobiowe (ok. 28 kg). Dla porównania spożycie mięsa wieprzowego na 1 mieszkańca w UE wyniosło średnio 32 kg, a na świecie – 12 kg, a mięsa drobiowego odpowiednio – 24 kg i 14 kg. Spożycie mięsa wołowego w UE i na świecie, podobnie jak w Polsce (3,2 kg) było wyraźnie mniejsze i wynosiło stosownie 11 kg i 6,4 kg. Według informacji European Fresh Produce Association opartych na danych z 2014 r. najczęściej warzyw i owoców spożywali obywatele Rumunii – ok. 199 kg na jednego mieszkańca w ciągu roku, w tym owoców ok. 96 kg. Na drugim miejscu znalazła się Grecja ze spożyciem owoców i warzyw 170 kg, w tym owoców ok. 81 kg i kolejno Włochy (odpowiednio – 168 kg i 105 kg) oraz Hiszpania, Portugalia, Belgia, Austria, w których spożycie owoców i warzyw kształtowało się w granicach od ok. 154 do ok. 159 kg, w tym owoców od 61 kg do 89 kg. Według danych z powyższego opracowania przeciętne zużycie owoców i warzyw na jednego mieszkańca w Polsce było niższe niż w/w krajach i wynosiło łącznie ok. 140 kg, w tym owoców ok. 60 kg.

Rozdział 2

Chapter 2

Wyniki produkcji rolniczej

Agricultural production results

2.1. Wielkość krajowej produkcji rolniczej

2.1. The volume of domestic agricultural production

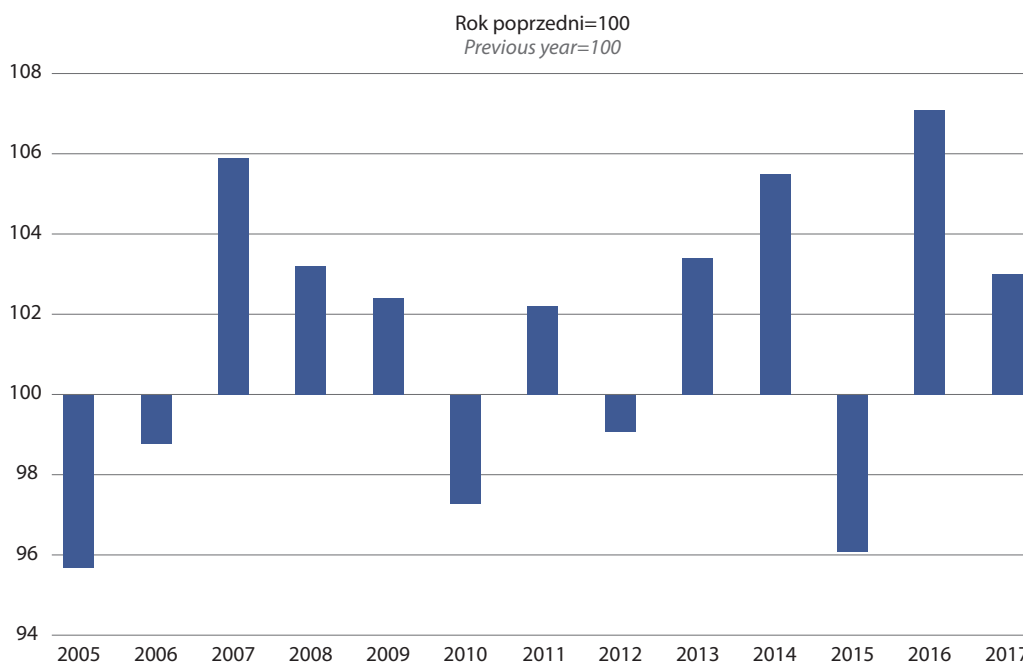
W Polsce w 2017 r. wzrost globalnej produkcji rolniczej w cenach stałych wynosił w skali roku 3,0% i wynikał przede wszystkim ze wzrostu produkcji zwierzęcej (o 5,6%). Pomimo wysokich zbiorów podstawowych upraw rolnych wzrost wartości produkcji roślinnej był niewielki (o 0,6%) i wynikał ze znacznego obniżenia wartości owoców spowodowanego głębokim spadkiem zbiorów. Zwiększenie produkcji wszystkich podstawowych gatunków żywca oraz mleka i jaj wpłynęło na wyraźnie wyższą niż przed rokiem wartość produkcji zwierzęcej.

Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

- produkcję roślinną, tj. surowe (nie przetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku),
- produkcję zwierzęcą, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego) do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie, drób, kozy i króliki.

Wykres 5. Dynamika globalnej produkcji rolniczej (ceny stałe)

Chart 5. Indices of gross agricultural output (constant prices)

Tablica 8. Plony i zbiory głównych ziemiopłodów w 2017 r.Table 8. *Yields and production of main corps in 2017*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Zbiory <i>Production</i>			Plony <i>Yields</i>		
	w mln t <i>in mln t</i>	2016=100	2011-2015 ^a =100	w dt/ha <i>in dt/ha</i>	2016=100	2011-2015 ^a =100
Zboża ogółem <i>Cereals total</i>	31,9	107,0	111,1	42,0	104,2	111,1
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi <i>of which basic cereals including cereal mixed</i>	27,8	109,9	111,2	40,0	105,8	110,8
pszenica <i>wheat</i>	11,7	107,7	116,6	44,8	103,8	108,6
żyto <i>rye</i>	2,7	121,6	97,9	30,6	107,7	110,1
jęczmień <i>barley</i>	3,8	110,2	113,7	42,5	104,7	112,7
owies <i>oats</i>	1,5	107,8	109,0	29,8	103,8	108,0
pszenżyto <i>triticale</i>	5,3	104,1	118,3	39,3	105,9	108,7
mieszanki zbożowe <i>cereal mixed</i>	2,8	117,9	91,9	32,2	106,6	107,1
Rzepak i rzepik <i>Rape and turnip rape</i>	2,7	121,5	108,9	29,5	109,3	104,2
Ziemniaki ^b <i>Potatoes^b</i>	9,2	103,4	115,5	279	97,6	119,7
Buraki cukrowe <i>Sugar beets</i>	15,7	116,3	135,4	679	102,1	115,3
Warzywa gruntowe <i>Field vegetables</i>	4,6	100,8	105,2	x	x	x
Owoce z drzew ^c <i>Tree fruit^c</i>	2,6	65,3	x	x	x	x
Owoce jagodowe ^c <i>Berries^c</i>	0,5	85,5	x	x	x	x

a Przeciętne roczne. *b* Łącznie ze zbiorami w ogrodach przydomowych. *c* W sadach
a Average annual. *b* Including production from kitchen gardens. *c* In orchards

Korzystne warunki agrometeorologiczne występujące prawie w całym okresie wegetacji i wzrost nawożenia wpłynęły korzystnie na wielkość zbiorów. Tylko produkcja owoców z drzew, z plantacji jagodowych oraz krzewów owocowych w sadach była wyraźnie niższa niż przed rokiem. Spadek zbiorów tej grupy upraw spowodowany był niesprzyjającymi warunkami, w szczególności wystąpieniem przymrozków w okresie kwitnienia.

Tablica 9. Produkcja żywca rzeźnego, mleka i jaj
 Table 9. Production of animals for slaughter, milk and eggs

Wyszczególnienie Specification	2010	2013	2016	2017
Żywiec rzeźny w wadze poubojowej ciepłej (w wbc) ^a Animals for slaughter in post-slaughter warm weight ^a				
Ogółem ^b w przeliczeniu na mięso łącznie z tłuszczami i podrobami Total ^b in terms of meat including fats and pluck	3909	3906	4939	5097
w tym mięso i tłuszcz ^c of which meat and fats ^c	3703	3696	4670	4815
wołowe beef	389	373	501	562
cielęce veal	33	20	4	1
wieprzowe pork	1863	1606	1880	1894
Mleko w mln l Milk in mln l				
Ogółem Total	11921	12348	12867	13305
Jaja w mln szt. Eggs in mln units				
Ogółem Total	11124	10042	10600	10694

a W przeliczeniu na mięso, tj. masę mięsno-kostną (łącznie z tłuszczami i podrobami) za pomocą współczynników określających wydajność poubojową poszczególnych gatunków zwierząt. b Wołowe, cielęce, wieprzowe, baranie, końskie, drobiowe, kozie, królicze i dziczyzna. c Bez podrobów.

a In terms of meat, e.g. meat with bones (including fats and pluck) using coefficients which take into consideration the post-slaughter weight of each of the species. b Beef, veal, pork, mutton, horse, poultry, goat, rabbit and game. c Excluding pluck.

W produkcji zwierzęcej odnotowano dalszy rozwój produkcji drobiarskiej, chowu młodego bydła rzeźnego, wzrost pogłowia trzody chlewnej oraz zwiększenie podaży mleka (wynikającej przede wszystkim z rosnącej wydajności krów mlecznych).

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach.

W 2017 r. wartość towarowej produkcji rolniczej (w cenach bieżących) wyniosła 85 mld zł i była o ok. 11% większa niż w 2016 r. Udział towarowej produkcji rolniczej w produkcji globalnej (w cenach bieżących) był wyższy niż przed rokiem o 0,8 p. proc. i wynosił 74,9%. Obrót towarami rolnymi na rynku krajowym realizowany jest przede wszystkim w ramach skupu produktów rolnych (ok. 80%) oraz w mniejszym stopniu poprzez sprzedaż tych produktów na targowiskach. W 2017 r. skup produktów rolnych w ujęciu ilościowym i wartościowym był w skali roku wyższy. Odnotowano przy tym wzrost skupu wszystkich podstawowych surowców.

2.2. Polska produkcja rolnicza na tle Unii Europejskiej

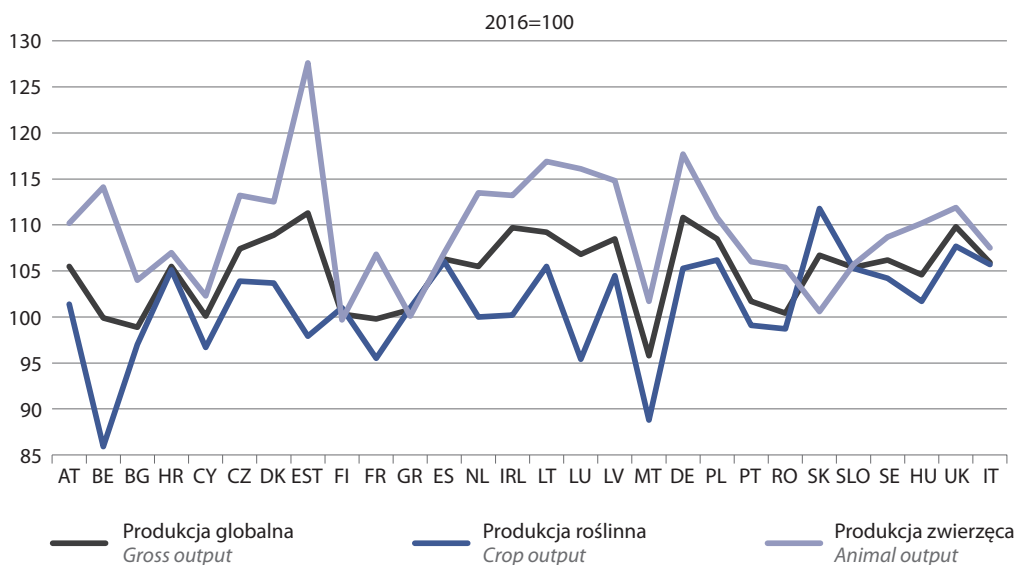
2.2. Polish agricultural production as compared to the European Union

Wartość unijnej globalnej produkcji rolniczej wyniosła 432,6 mld euro, przy czym udział państw „wielkiej czwórki”, tj. Francji, Niemiec, Włoch i Hiszpanii stanowił ponad połowę (54,2%) wartości globalnej produkcji Wspólnoty. Polską produkcję rolniczą wyceniono w 2017 r. w euro na 24,9 mld, w tym produkcję roślinną – na 11,2 mld, a zwierzęcą – 13,1 mld. Wartościowo polska produkcja rolnicza stanowiła 5,8% produkcji Unii Europejskiej.

Rozpatrując poszczególne elementy składowe globalnej produkcji rolniczej (wartościowo w euro) na poziomie UE odnotowano w skali roku 3,6% wzrost produkcji roślinnej i 10,3% zwierzęcej. W Polsce wzrost był większy, gdyż wartość produkcji globalnej zwiększyła się o 11,1%, przy jednoczesnym wzroście produkcji roślinnej – o 6,6% i zwierzęcej – o 15,6%.

Wykres 6. Dynamika produkcji rolniczej w krajach UE w 2017 r.

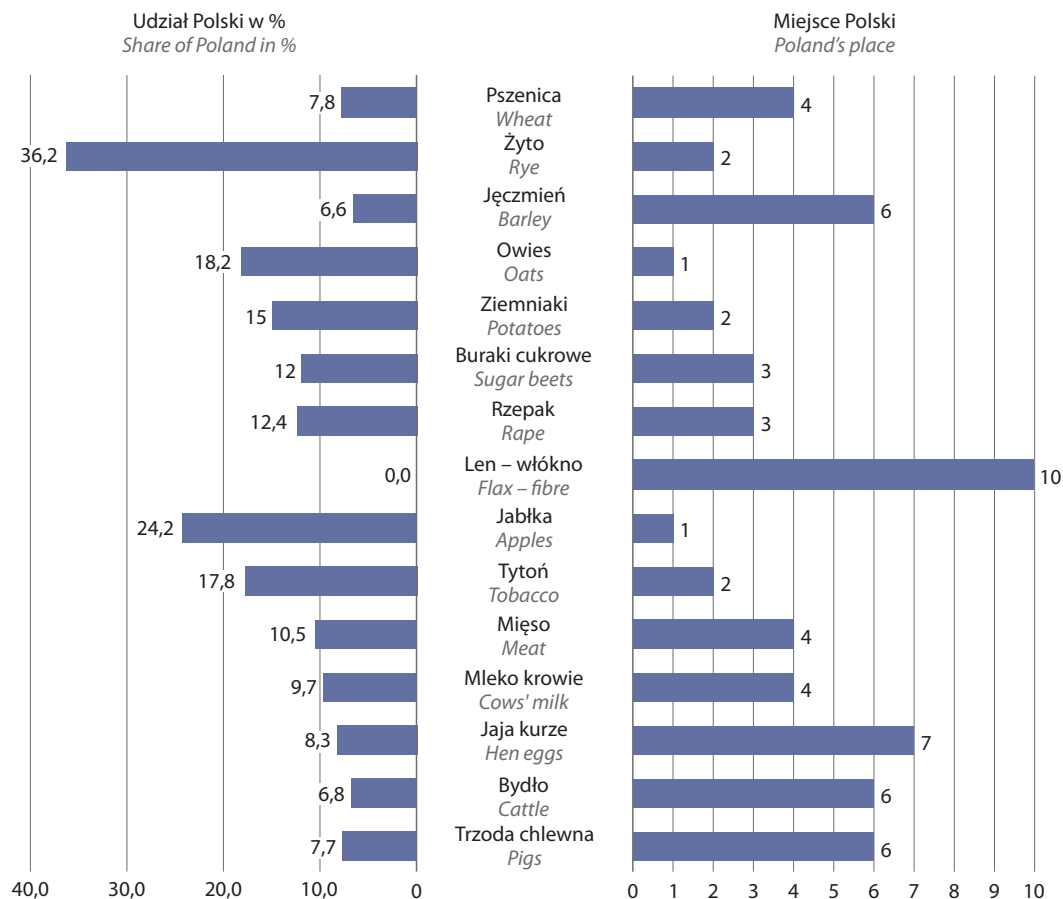
Chart 6. Indices of agricultural output in EU countries in 2017

W 2017 r. w większości państw UE odnotowano wzrost wartości globalnej produkcji rolniczej w skali roku. Do krajów z najwyższym tempem wzrostu produkcji oprócz Polski należały: Estonia (11,3%), Niemcy (10,8%), Wielka Brytania (9,8%), Irlandia (9,7%), Litwa (9,2%) i Dania (8,9%). Wzrost produkcji globalnej w każdym z w/w krajów wynikał przede wszystkim ze znacznego (o ponad 10%) zwiększenia produkcji zwierzęcej. Jedynie w czterech państwach UE, przy znacznym ograniczeniu produkcji roślinnej, wystąpił spadek wartości produkcji rolniczej (na Malcie o 4,2%, w Bułgarii o 1,1%, Francji o 0,2% i w Belgii o 0,1%).

Biorąc pod uwagę udział państw w wytworzonej w UE produkcji roślinnej pierwsze miejsce przypada Francji – z udziałem 18,2%, w przypadku produkcji zwierzęcej przodują Niemcy – z udziałem 15,3%. Udział Polski w unijnej wartości produkcji roślinnej wynosił 5,1%, a zwierzęcej 7,4%.

Wykres 7. Udział i miejsce Polski w produkcji wybranych artykułów rolnych w UE w 2017 r.
 Chart 7. Share and Poland's place in production of selected agricultural products in the EU in 2017

Według danych Eurostat, kraje UE wyprodukowały w 2017 r., 309,9 mln t zbóż, tj. o 8,2 mln t więcej niż przed rokiem pomimo suszy odnotowanej na wielu obszarach Europy Środkowej i Południowej oraz zmniejszenia o 1,6 mln ha obszarów uprawnych.

W Polsce zbiory ziarna wyniosły 31,3 mln t, co stanowiło 10,1% całkowitej produkcji zbóż w UE.

Spośród wszystkich państw UE Polska znalazła się na pierwszym miejscu w produkcji owsa, przy udziale w produkcji unijnej wynoszącym ok. 18% oraz na drugim miejscu w produkcji żyta – ok. 36% żyta zebranego na terenie UE. Produkcja owsa i żyta w UE wyniosła odpowiednio 8030 tys. ton i 7394 tys. ton.

UE jest wiodącym na świecie producentem buraków cukrowych. Rynek cukru w UE do września 2017 r. był regulowany przez kwoty produkcyjne. Po podjęciu decyzji o likwidacji kwot produkcyjnych, sektor cukru w UE, wspierany przez WPR, przeszedł szereg głębokich reform w celu adaptacji do nowych wyzwań. Produkcja buraków cukrowych w UE w roku kończącym obowiązywanie kwot produkcyjnych, przy wzroście powierzchni uprawy o ok. 17%, wzrosła o ok. 25%, tj. do 143,1 mln ton. W Polsce, która jest jednym z czołowych producentów w UE, odnotowano ok. 14% wzrost powierzchni uprawy buraków cukrowych.

W 2017 r. w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano w UE wysoki wzrost (o ok. 11%) produkcji ziemniaków – do 62,0 mln ton. W Polsce przy wzroście zbiorów o ok. 4% produkcja ziemniaków wyniosła 9,0 mln ton. Z tym wynikiem Polska zajmowała wysokie, drugie miejsce w produkcji ziemniaków, przy blisko 15% udziale w produkcji unijnej.

W omawianym roku Polska wyprodukowała ok. 2,7 mln t roślin oleistych, głównie rzepaku, co dało naszemu krajowi trzecią lokatę w gronie czołowych producentów rzepaku w UE. Produkcja unijna głównych upraw oleistych wyniosła 35,1 mln t, w tym rzepaku i rzepiku 21,9 mln ton.

UE wspiera sektor owoców i warzyw poprzez system zarządzania rynkiem mający na celu podniesienie konkurencyjności, promocję konsumpcji, szerzenie metod produkcji przyjaznych środowisku oraz zapobieganie fluktuacjom w dochodach rolników. W 2017 r. UE wyprodukowała około 32,6 mln ton owoców. Dzięki zróżnicowanemu klimatowi, w państwach UE produkuje się szeroką gamę owoców. Najważniejsze z nich to: jabłka, pomarańcze i brzoskwinie. Blisko jedna czwarta unijnej produkcji jabłek (24,2%) pochodziła z Polski, zajmującej pierwsze miejsce w produkcji tych owoców we Wspólnocie.

Unijna produkcja warzyw w 2017 r. była nieznacznie niższa niż w 2016 roku. Odnotowano przy tym 7% spadek produkcji pomidorów u głównego producenta tych warzyw, tj. Włoch. Asortymentowo, na 64,8 mln t warzyw zebranych w UE, dominowały pomidory (17,4 mln), cebula (6,7 mln) i marchew (5,8 mln). Polska należy do czołowych unijnych producentów marchwi i cebuli dostarczając na rynek odpowiednio ok. 14% i ok. 10% produkcji tych warzyw.

W 2017 r. pogłowie zwierząt gospodarskich w UE wyniosło: 88 mln szt. bydła, 150 mln szt. świń oraz 100 mln szt. owiec i kóz. Około 21% populacji bydła występuje we Francji, ok. 38% świń łącznie w Hiszpanii i Niemczech i ok. 45% unijnego pogłowia owiec znajduje się łącznie w gospodarstwach Hiszpanii i Wielkiej Brytanii. Rok 2017, po latach wahań związanych z występowaniem cykliczności w pogłowie świń, był rokiem powrotu do wielkości stada trzody z roku 2011.

W Polsce znajdowało się ok. 6% unijnej populacji bydła oraz ok. 12% populacji świń, co umieściło nasz kraj na 6 pozycji w UE pod względem wielkości pogłowia tych zwierząt gospodarskich.

W 2017 r. kraje UE wyprodukowały 45,2 mln ton mięsa, z czego ponad połowę (23,4 mln t) stanowiła wieprzowina. Produkcja tego gatunku mięsa w UE była nieco niższa niż w 2016 roku. Około jednej czwartej (5,5 mln t) wieprzowiny pochodziło z Niemiec, podczas gdy Polska wyprodukowała blisko 2 mln t (8,5% produkcji unijnej).

Na poziomie sprzed roku pozostała unijna produkcja mięsa wołowego. Polska produkcja tego gatunku mięsa (558 tys. t) stanowiła 7,2% unijnej.

Produkcja drobiu w UE w 2017 r. była na rekordowo wysokim poziomie (13,2 mln ton). Trzy czwarte omawianej produkcji zlokalizowane było w pięciu państwach członkowskich, przy czym liderem była Polska z produkcją 2,3 mln t (udział w UE – 17,7%). Szczególnie szybki wzrost produkcji drobiu notowany był w latach 2013-2016, kiedy ceny pasz utrzymywały się na niższych poziomach.

W 2017 r. wyprodukowano w UE 170,1 mln t surowego mleka. Zniesienie kwot mlecznych spowodowało restrukturyzację i dalszą modernizację tego sektora, w tym ukierunkowanie na bardziej produktywne stada. Produkcja mleka krowiego wyniosła 164,8 mln t, z czego Polska wyprodukowała 13,7 mln t (udział w UE – 9,7%). Średnia mleczność w UE wyniosła 7 t/rok. Najwyższą wydajność od 1 krowy notowano w Danii – 9,6 t, najniższą w Rumunii – 3,2 t, dla porównania w Polsce – 6,4 tony.

W omawianym roku kraje Wspólnoty wyprodukowały 7 mln t jaj. Produkcja jaj w Polsce wyniosła 612 tys. t, w tym konsumpcyjnych 525 tys. ton. Polska pod względem produkcji jaj kurzych znalazła się w UE na 7 miejscu. Była także jednym z czołowych producentów jaj wylęgowych (87 tys. ton).

Rozdział 3

Chapter 3

Struktura geograficzna i towarowa obrotów handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi

Geographical and commodity structure of foreign trade turnover of agri-food products

3.1. Obroty towarowe polskiego handlu zagranicznego

3.1. Polish foreign trade turnover

Obroty towarowe handlu zagranicznego w 2017 r. wyniosły w cenach bieżących 882,6 mld zł w eksporcie oraz 880,1 mld zł w imporcie. Dodatkowo saldo kształtowało się na poziomie 2,5 mld zł, podczas gdy w 2016 r. wyniosło 17,0 mld złotych. W porównaniu z 2016 r. eksport wzrósł o 9,8%, a import o 11,9%. Od 1990 r. głównym partnerem Polski w wymianie towarów są Niemcy. W 2017 r. udział Niemiec w wartości importu ogółem wynosił 23,1%, a eksportu – 27,5%. Od 2016 r. drugim kontrahentem, pod względem wartości importu są Chiny z udziałem w ogólnej wartości importu 11,8%, a w eksporcie – Wielka Brytania – 6,4%. Trzecim dostawcą towarów na rynek polski jest Rosja, a odbiorcą Czechy. Udział tych państw w obrotach handlu zagranicznego wynosił w imporcie i eksporcie po 6,4%.

Tablica 10. Obroty towarowe polskiego handlu zagranicznego w 2017 r.

Table 10. Polish foreign trade turnover in 2017

Wyszczególnienie Specification	Zł / Zl	EUR	2016 = 100	
	w mln	in mln	zł / zl	EUR
Eksport <i>Export</i>	882 619,5	206647,3	109,8	111,8
w tym UE <i>of which EU</i>	706 459,0	165389,6	110,2	112,1
Import <i>Import</i>	880 078,4	206084,4	111,9	113,9
w tym UE <i>of which EU</i>	531 378,9	124436,6	110,3	112,3
Saldo <i>Balance</i>	+2 541,1	+562,9	X	X
w tym UE <i>of which EU</i>	+175 080,1	+40953,0	X	X

W 2017 r. odnotowano dalszy wzrost obrotów polskiego handlu zagranicznego towarami rolno-spożywczymi. Wzrost wartości eksportu tych towarów był większy niż importu, co wpłynęło na zwiększenie dodatniego salda obrotów handlowych. Na wzrost eksportu wpłynęła korzystna koniunktura na rynkach głównych partnerów handlowych Polski jak również poprawa konkurencyjności krajowych produktów eksportowych.

Udział naszego kraju w światowym imporcie i eksporcie towarów rolno-spożywczych wynosił w 2017 r. odpowiednio 1,5% i 2,3%. Należy zauważyć, że na przestrzeni lat 2007-2017 omawiany udział wzrósł o ok. 10% w przypadku importu i ok. 21% w przypadku eksportu.

3.2. Obroty handlu zagranicznego towarami rolno-spożywczymi według nomenklatury SITC

3.2. Turnover of foreign trade of agri-food products according to the SITC nomenclature

Tablica 11. Udział Polski w światowym imporcie i eksporcie rolnym według nomenklatury SITC
 Table 11. Poland's share in global agricultural import and export according to the SITC nomenclature

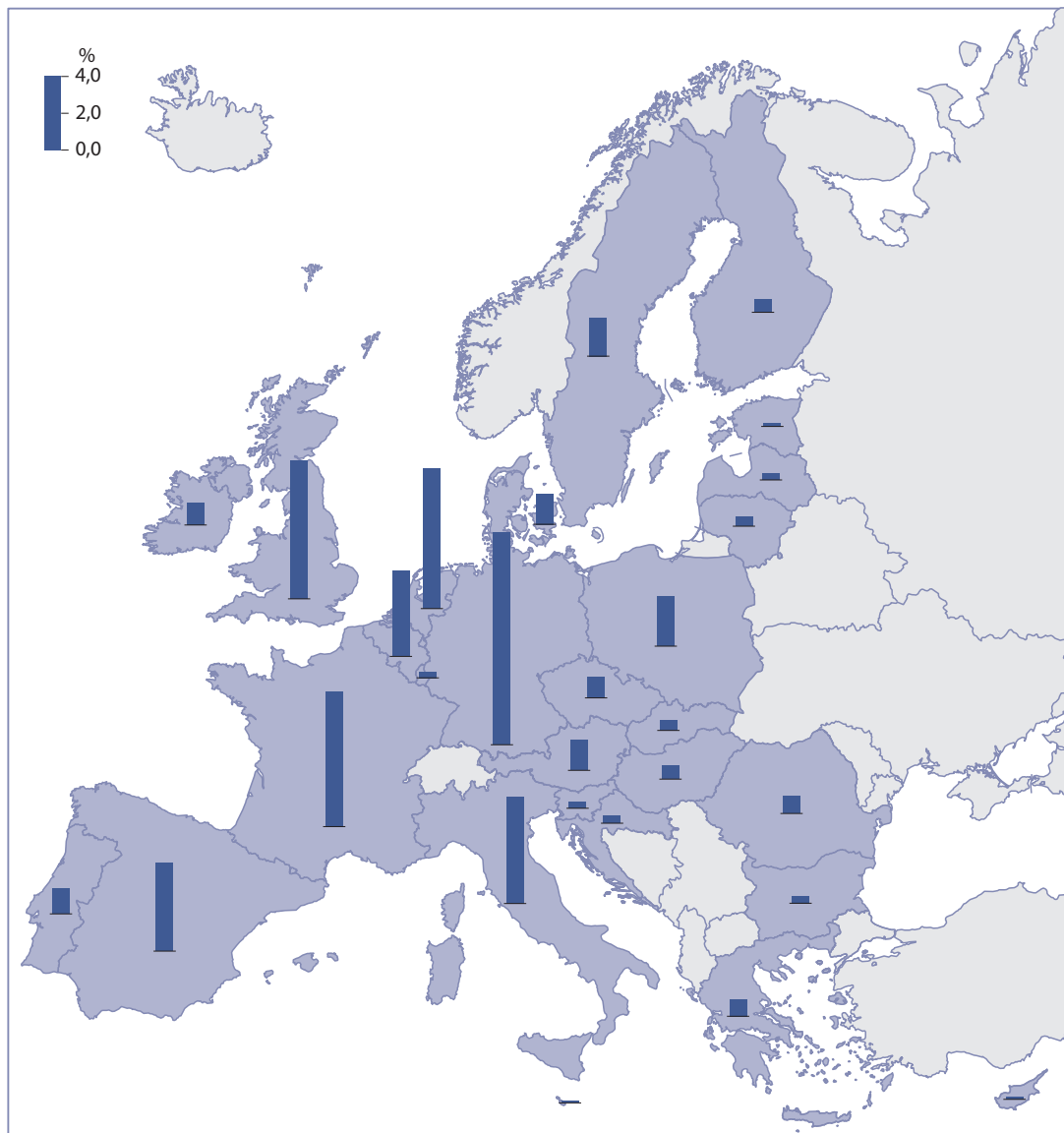
Produkty rolne <i>Agricultural products</i>	2007	2010	2015	2016	2017
	w %				
Import <i>Import</i>					
Towary rolno-spożywcze razem <i>Agri-food products in total</i>	1,36	1,31	1,30	1,35	1,49
Żywność i zwierzęta żywe <i>Food and live animals</i>	1,43	1,41	1,37	1,41	1,06
Napoje i tytoń <i>Beverages and tobacco</i>	0,96	0,96	1,07	1,08	1,20
Oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne <i>Animal and vegetable oils, fats and waxes</i>	1,19	0,79	0,82	0,98	1,52
Eksport <i>Export</i>					
Towary rolno-spożywcze razem <i>Agri-food products in total</i>	1,87	1,67	2,00	1,99	2,26
Żywność i zwierzęta żywe <i>Food and live animals</i>	2,03	1,75	2,05	2,07	2,33
Napoje i tytoń <i>Beverages and tobacco</i>	1,23	1,85	2,39	2,15	2,96
Oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne <i>Animal and vegetable oils, fats and waxes</i>	0,95	0,45	0,67	0,65	0,35

Źródło: Obliczenia własne na podstawie bazy danych Eurostat i UN Comtrade Database
 Source: Own calculations based on Eurostat database and UN Comtrade Database

W dziesięcioleciu 2007-2017 udział polskiego importu żywności i zwierząt żywych w imporcie światowym zmniejszył się o ponad ¼, podczas gdy w tym samym czasie udział importu napojów i tytoniu oraz tłuszczu zwierzęcych i roślinnych wzrósł odpowiednio o ok. 25% i ok. 28%.

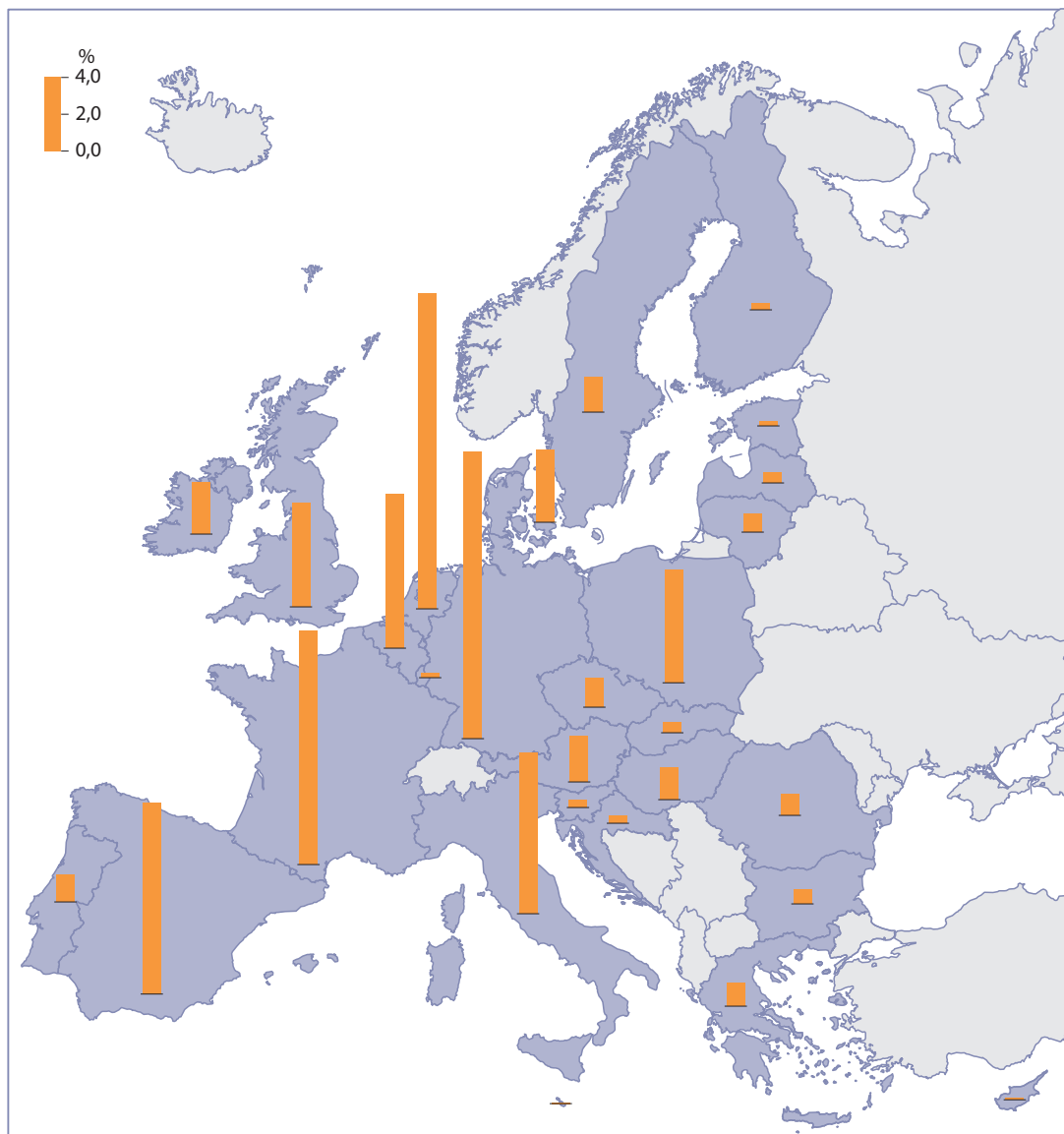
W omawianym okresie, dużą dynamiką charakteryzował się udział krajowego eksportu napojów i tytoniu w eksporcie światowym (wzrost prawie 2,5-krotny). Wzrósł także, o ok. 15%, udział eksportu żywności i zwierząt żywych (przy wspomnianym powyżej spadku udziału importu tych towarów). Należy zauważyć znaczny spadek udziału eksportu tłuszczu roślinnych i zwierzęcych w ich imporcie światowym (o prawie 2/3), przy rosnącym omawianym udziale w przypadku importu. W 2017 r. udział polskiego importu i eksportu towarów rolno-spożywczych w ich imporcie i eksporcie unijnym wynosił odpowiednio 3,7% i 5,5%. Omawiane udziały były, w porównaniu z rynkiem światowym wyższe, jak również wykazywały się znacznie większą dynamiką wzrostu. Na przestrzeni lat 2007-2017 udział importu wzrósł o ok. 55%, a eksportu o ok. 70%.

Mapa 1. Udział państw UE w ogólnej wartości importu produktów rolno-spożywczych w 2017 r.
 Map 1. Share of EU countries in the total value of import of agri-food products in 2017

Wśród państw UE najwyższe obroty handlowe towarów rolno-spożywczych odnotowano w 2017 r. w Niemczech, Francji, Holandii i Włoszech. Wielka Brytania ze względu na wyspiarskie położenie jak również zamożność społeczeństwa była znaczącym importerem produktów rolno-spożywczych przy znacznie mniejszym eksporcie. Wysoki udział w handlu rolno-spożywczym, miała także Hiszpania, która jest znaczącym eksporterem owoców i orzechów jadalnych.

Mapa 2. Udział państw UE w ogólnej wartości eksportu produktów rolno-spożywczych w 2017 r.
Map 2. Share of EU countries in the total value of export of agri-food products in 2017

Tablica 12. Udział Polski w unijnym imporcie i eksporcie rolnym według nomenklatury SITC
 Table 12. Poland's share in the EU agricultural import and export according to the SITC nomenclature

Produkty rolne <i>Agricultural products</i>	2007	2010	2015	2016	2017
	w %				
Import <i>Import</i>					
Towary rolno-spożywcze razem <i>Agri-food products in total</i>	2,39	2,93	3,35	3,50	3,71
Żywność i zwierzęta żywe <i>Food and live animals</i>	2,47	3,08	3,47	3,62	3,84
Napoje i tytoń <i>Beverages and tobacco</i>	1,81	2,08	2,72	2,80	2,96
Oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne <i>Animal and vegetable oils, fats and waxes</i>	2,37	2,48	2,74	3,04	3,19
Eksport <i>Export</i>					
Towary rolno-spożywcze razem <i>Agri-food products in total</i>	3,24	3,84	5,12	5,08	5,51
Żywność i zwierzęta żywe <i>Food and live animals</i>	3,66	4,13	5,45	5,49	5,87
Napoje i tytoń <i>Beverages and tobacco</i>	1,66	2,93	4,09	3,77	4,85
Oleje, tłuszcze, woski, zwierzęce i roślinne <i>Animal and vegetable oils, fats and waxes</i>	1,74	1,78	2,69	2,49	1,46

Źródło: Obliczenia własne na podstawie bazy danych Eurostat i UN Comtrade Database
 Source: Own calculations based on Eurostat database and UN Comtrade Database

W dziesięcioleciu 2007-2017, wzrósł udział krajowego importu w imporcie unijnym wszystkich trzech omawianych grup towarów, tj.: żywności i zwierząt żywych o ok. 56%, napojów i tytoniu, o ok. 64% oraz tłuszczy roślinnych i zwierzęcych o ok. 35%.

Analizując udział polskiego eksportu towarów rolno-spożywczych w eksporcie unijnym tych artykułów, należy zauważyć znaczną dynamikę wzrostu w przypadku napojów i tytoniu (prawie 3-krotny wzrost w 2017 r. w stosunku do 2007 r.). Znacznie wzrósł także omawiany udział eksportu żywności i zwierząt żywych (o ok. 60%). Podobnie jak w przypadku rynku światowego, w 2017 r. udział krajowego eksportu tłuszczy roślinnych i zwierzęcych w ich eksporcie unijnym, zmniejszył się, w porównaniu do 2007 r., choć w mniejszym zakresie, bo o ok. 16%. W tym samym okresie, jak już wspomniano, wzrósł import tych artykułów.

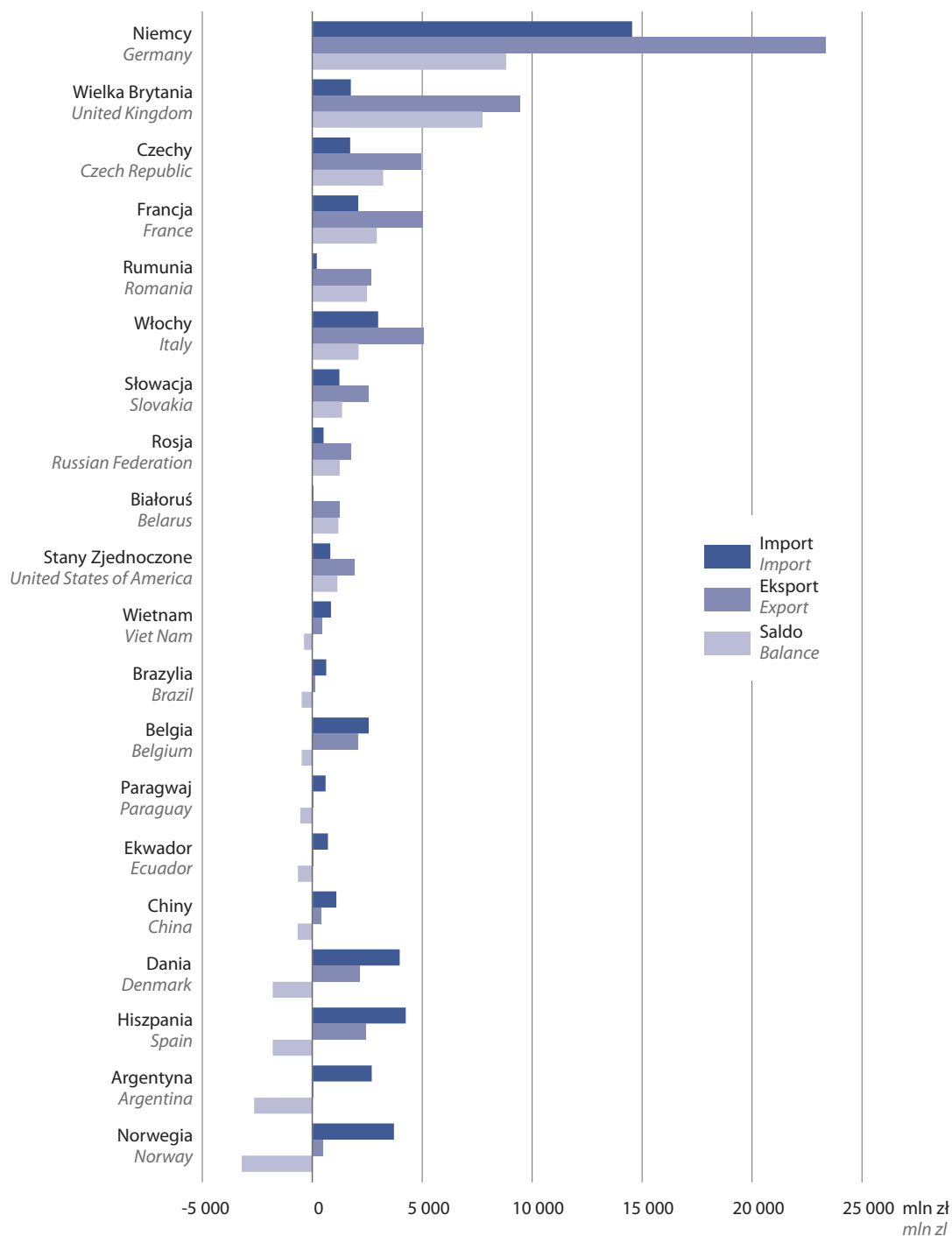
Tablica 13. Wartość importu i eksportu żywności i zwierząt żywych według grup krajów i nomenklatury SITC (ceny bieżące)Table 13. *Import and export value of food and live animals by groups of countries and SITC nomenclature (current prices)*

Kraje Countries	2015	2016	2017	2016 =100	2015	2016	2017	2016 =100
	import import				eksport export			
	w tys. zł in thous. zł							
OGÓŁEM TOTAL	53995541,0	60094176,0	65838081,7	109,6	81419038,8	87946937,6	96948980,8	110,2
UNIA EUROPEJSKA EUROPEAN UNION	36773501,3	41356510,8	46717862,8	113,0	65835435,9	71005130,5	78464375,3	110,5
EUROAZJATYCKA UNIA GOSPODARCZA EURASIAN ECONOMIC UNION	755627,8	695319,5	605193	87,0	2698826,8	3055743,1	3158896,5	103,4
EFTA EFTA	3157900,5	4249252,2	4067193,5	95,7	730128,5	851726,4	863254,5	101,4
POZOSTAŁE OTHERS	13308511,4	13793093,5	14447832,3	104,7	12154647,6	13034337,5	14462454,5	111,0

Wartość importu i eksportu **żywności i zwierząt żywych** w cenach bieżących była o ok. 10% większa niż w 2016 roku. Wzrost importu i eksportu w przypadku krajów UE był wysoki i wyniósł odpowiednio 113,0% i 110,5%. Wysoki wzrost odnotowano również w wymianie handlowej z krajami z grupy Pozostałe – stosownie eksportu o 11,0% i importu o 4,7%. Wzrost wartości eksportu w skali roku wystąpił również z Euroazjatycką Unią Gospodarczą i z EFTA (odpowiednio o 3,4% i 1,4%), przy spadku wartości importu (odpowiednio o 13,0% i o 4,3%).

Udział tej grupy produktów w obrotach handlu zagranicznego ogółem wyniósł w eksporcie ok 11% i w imporcie 7,5%.

Wykres 8. Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego żywności i zwierząt żywych w 2017 r.
 Chart 8. Main partners in the foreign trade turnover of food and live animals in 2017

Zmiany zachodzące w handlu zagranicznym żywnością i zwierzętami żywymi wpływają korzystnie na kształtowanie się bilansu wymiany handlowej. Saldo obrotów tymi towarami w cenach bieżących poprawia się systematycznie. W 2017 r. wyniosło 31,1 mld zł, wobec o 22,9 mld zł w 2013 roku.

Biorąc pod uwagę wartość obrotów, wśród grup krajów, do których eksportowana jest żywność i zwierzęta żywe, na pierwszym miejscu znajduje się UE, na drugim kraje zaliczane do Pozostałych, a na trzecim Euroazjatycka Unia Gospodarcza. W UE do czołowych odbiorców żywności i zwierząt żywych należą: Niemcy, Wielka Brytania, Holandia, Włochy oraz Czechy.

Udział grupy krajów Pozostałe w eksporcie żywności i zwierząt żywych stopniowo rośnie, m.in. z uwagi na wzmoczone poszukiwania nowych rynków zbytu wskutek embarga nałożonego przez Rosję na towary rolno-spożywcze z Unii Europejskiej. Wśród kontrahentów w tej grupie państw znajdują się Stany Zjednoczone, Ukraina, Arabia Saudyjska, Hongkong, Izrael, Turcja i Wietnam. Eksport do Stanów Zjednoczonych wyniósł 1,9 mld zł, a na Ukrainę 1,5 mld zł i zwiększył się wartościowo w skali roku odpowiednio o 42,9% i 21,1%. W grupie krajów Pozostałe znajdują się państwa najslabiej rozwinięte oraz państwa rejonu Afryki, Karaibów i Pacyfiku, którym UE zgodnie z postanowieniami WTO przyznaje kontyngenty preferencyjne. Polska importuje duże ilości produktów żywnościowych z tych krajów, a dotyczy to przede wszystkim produktów pochodzących z innych stref klimatycznych, tj. owoców i warzyw tropikalnych. W wyniku znaczącego wzrostu eksportu do głównych odbiorców z grupy państw Pozostałe, saldo obrotów żywnością i zwierzętami żywymi osiągnęło wartość dodatnią w wysokości 14,6 mln zł wobec minus 0,8 mld zł w 2016 r. i minus 1,1 mld zł w 2015 roku.

Jednak najwięcej żywności i zwierząt żywych trafia na rynek polski z: Niemiec, Holandii, Włoch, Wielkiej Brytanii i Czech.

Bilans wymiany towarowej żywności i zwierząt żywych z państwami Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej wyniósł 2,6 mld zł wobec 2,4 mld zł przed rokiem. W obrotach tymi towarami największy udział miała Rosja i Białoruś.

W 2017 r., podobnie jak w latach poprzednich, saldo obrotów żywności i zwierząt żywych z krajami EFTA było ujemne i wyniosło minus 3,2 mld zł wobec minus 3,4 mld zł przed rokiem. Import ryb z Norwegii miał dominujący wpływ na ujemne saldo z tą grupą państw. Jedynie ze Szwajcarią zarejestrowano dodatnie saldo na poziomie roku poprzedniego (0,2 mld zł).

Tablica 14. Wartość importu i eksportu napojów i tytoniu według grup krajów i nomenklatury SITC (ceny bieżące)

Table 14. Import and export value of beverages and tobacco by groups of countries and SITC nomenclature (current prices)

Kraje Countries	2015	2016	2017	2016 =100	2015	2016	2017	2016 =100
	import import				eksport export			
	w tys. zł in thous. zł							
OGÓŁEM TOTAL	5497312,3	5998865,6	6474486,9	107,9	12200946,5	12043976,1	15956842,6	132,5
UNIA EUROPEJSKA EUROPEAN UNION	3374107,6	3858257,1	4001659,2	103,7	10946056,1	10495857,2	14290191,1	136,2
EUROAZJATYCKA UNIA GOSPODARCZA EURASIAN ECONOMIC UNION	15877,3	10192,0	17899,7	175,6	55174,6	47707,9	46534,5	97,5
EFTA EFTA	3062,2	5024,0	9322,4	185,6	47658,7	54282,9	213024,6	392,4
POZOSTAŁE OTHERS	2104265,4	2125392,5	2445605,6	115,1	1152057,2	1446128,0	1407092,4	97,3

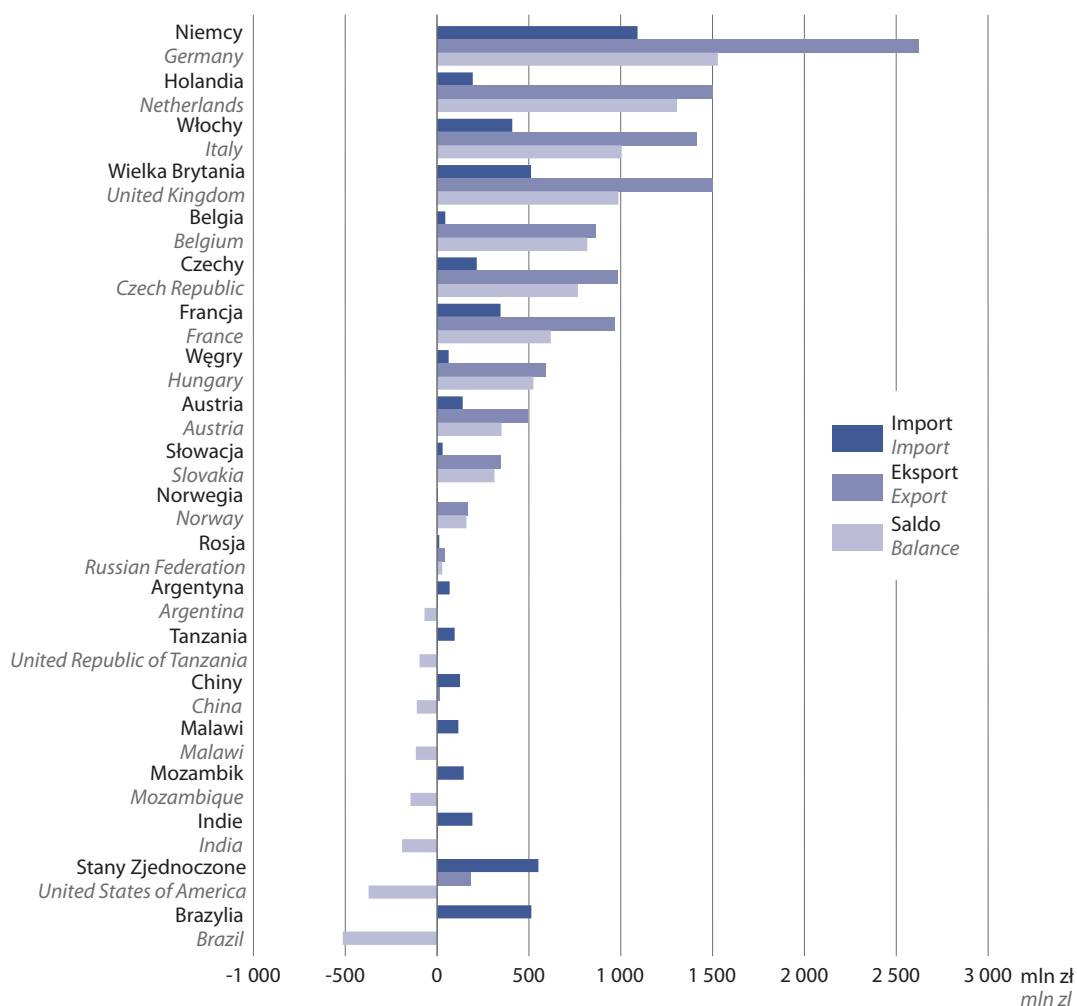
W handlu zagranicznym napojami i tytoniem saldo obrotów, podobnie jak w latach poprzednich, było dodatnie i wyniosło 9,5 mld zł. W stosunku do roku 2016 r. bilans wymiany handlowej poprawił się na skutek znacznego wzrostu wartości eksportu (w cenach bieżących o 32,5%) przy jednoczesnym wzroście wartości importu (o 7,9%) tych towarów.

Wyroby tytoniowe do których zalicza się: tytoń przetworzony (do palenia, homogenizowany, ekstrakty i esencje z tytoniu, tytoń do żucia i tabaka), papierosy, cygara i cygaretki eksportowane są przede wszystkim na rynek unijny. Rosnące możliwości eksportowe stymulują wzrost produkcji krajowej wyrobów tytoniowych i wpływają na rozwój tej gałęzi przemysłu. Tytoń nieprzetworzony sprowadzany był głównie z krajów rozwijających się, w mniejszych ilościach z UE i innych krajów rozwiniętych. Głównym dostawcą tytoniu na rynek polski jest Brazylia.

Udział tej grupy produktów w obrotach handlu zagranicznego ogółem wynosił w eksporcie 1,8% i w imporcie 0,7%.

Wykres 9. Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego napojami i tytoniem w 2017 r.

Chart 9. Main partners in the foreign trade turnover of beverages and tobacco in 2017

Najważniejszym partnerem w obrotach napojami i tytoniem są państwa Unii Europejskiej. Udział tych państw w imporcie omawianych produktów wyniósł 61,8% wobec 64,3% w 2016 r., a udział w eksporcie 89,6% wobec 87,2% w 2016 roku. Saldo obrotów z krajami UE wyniosło w 2017 r. 10,3 mld zł. Spośród państw Wspólnoty dodatnie saldo powyżej 1 mld zł odnotowano w handlu z: Niemcami (1,5 mld zł), Holandią

(1,3 mld zł), Włochami (1,0 mld zł) i Wielką Brytanią (1,0 mld zł). Dodatkowo saldo obrotów utrzymało się również w wymianie z państwami Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej – 28,6 mln zł (37,5 mln zł w 2016 r.). Najlepszy wynik uzyskano z Rosją – 27,9 mln zł (36,5 mln zł w 2016 r.).

W handlu zagranicznym napojami i tytoniem z państwami EFTA widoczna była znaczna poprawa salda, które wzrosło do 203,7 mln zł w 2017 r. z 49,3 mln zł w 2016 roku. Najwyższy obrót tymi produktami notowany był z Norwegią (160,4 mln zł wobec 12,1 mln zł w 2016 r.).

Ujemny i pogarszający się wynik obrotów w handlu zagranicznym napojami i tytoniem utrzymał się z grupą krajów Pozostałe (w 2016 r. minus 1,0 mld zł wobec minus 679,3 mln zł w 2016 r. i minus 952,2 mln zł w 2015 r.). Grupa tych państw była drugim (pod względem wartości towarów) eksporterem napojów i tytoniu do Polski. Ich udział w imporcie wyniósł 37,8% wobec 35,4% w 2016 r., natomiast w eksporcie odpowiednio – 8,8% wobec 12,0% w roku poprzednim.

Według nomenklatury SITC do produktów rolno-spożywczych zalicza się również **oleje, tłuszcze i woski, zwierzęce i roślinne**. Udział tej grupy produktów w obrotach handlu zagranicznego ogółem, w porównaniu z udziałem grup „napoje i tytoń” i „żywność i zwierzęta żywe” był najmniejszy. W eksporcie wynosił 0,2%, w imporcie 0,4%. Głównymi partnerami w obrocie towarami wchodzącymi w skład tej grupy produktów są kraje UE, tj.: Czechy, Niemcy, Słowacja, Holandia a także Ukraina. W 2017 r. wartość eksportu tych produktów wynosiła 1337,8 mln zł i była o ok. 40% niższa niż przed rokiem, a importu – 3647,7 mln zł i była o 14,4% wyższa.

3.3. Obroty handlu zagranicznego towarami rolno-spożywczymi według nomenklatury CN

3.3. Turnover of foreign trade of agri-food products according to CN nomenclature

Tablica 15. Obroty handlu zagranicznego towarami rolno-spożywczymi według sekcji CN

Table 15. Foreign trade turnover of agri-food goods by CN section

Kraje Countries	2016	2017	2016	2017	2016	2017
	import import		eksport export		saldo balance	
	w tys. zł in thous. zł					
OGÓŁEM TOTAL	75170511	82362201	105781480	118747162	30610969	36384961
UNIA EUROPEJSKA EUROPEAN UNION	52195138	58248469	86150981	97148569	33955843	38900100
EUROAZJATYCKA UNIA GOSPODARCZA EURASIAN ECONOMIC UNION	850564	840314	1967429	3517854	1116865	2677541
EFTA EFTA	4288272	4107872	987410	1190078	-3300862	-2917794
POZOSTAŁE OTHERS	17836537	19165546	16675660	16890661	-1160877	-2274886

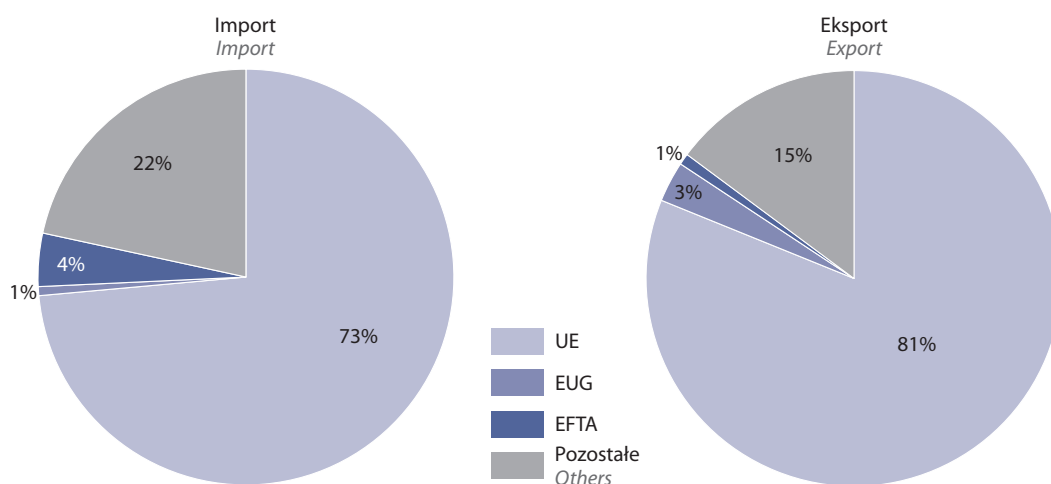
Wartość eksportu towarów rolno-spożywczych, w porównaniu z rokiem poprzednim, wzrosła do ok. 119 mld zł, tj. o ok. 12%. Zwiększyły się również wydatki poniesione na import – do ponad 82 mld zł (o 9,6%). Dodatkowo saldo handlu zagranicznego wyniosło 36,4 mld zł i było o 12,3% większe niż w 2016 roku.

Należy zauważyć, że od roku akcesji, udział towarów rolno-spożywczych w wartości ogółem polskiego eksportu jak i importu (liczonych w zł) wykazywał tendencję wzrostową. Omawiane udziały na przestrzeni lat 2004-2017 wzrosły dla eksportu o 4,7 p. proc. a dla importu o 3,2 p. proc.

Głównym partnerem handlowym Polski są kraje Unii Europejskiej. Udział tych krajów w polskim eksporcie wynosił ok. 82%, a w imporcie ok. 71%.

W warunkach silnej zależności rynku w Polsce od rynku w UE, który charakteryzuje się niską elastycznością dochodową popytu na żywność, dynamika eksportu produktów rolno-spożywczych do krajów UE może ulec osłabieniu. Konieczne jest zatem poszukiwanie nowych pozaunijnych rynków zbytu i rozwój wymiany handlowej z pozostałymi krajami świata. Podpisywanie umów handlowych z tymi państwami wiąże się z koniecznością bezwzględnego przestrzeganiem dodatkowych standardów fitosanitarnych i weterynaryjnych dla eksportowanych towarów rolno-spożywczych.

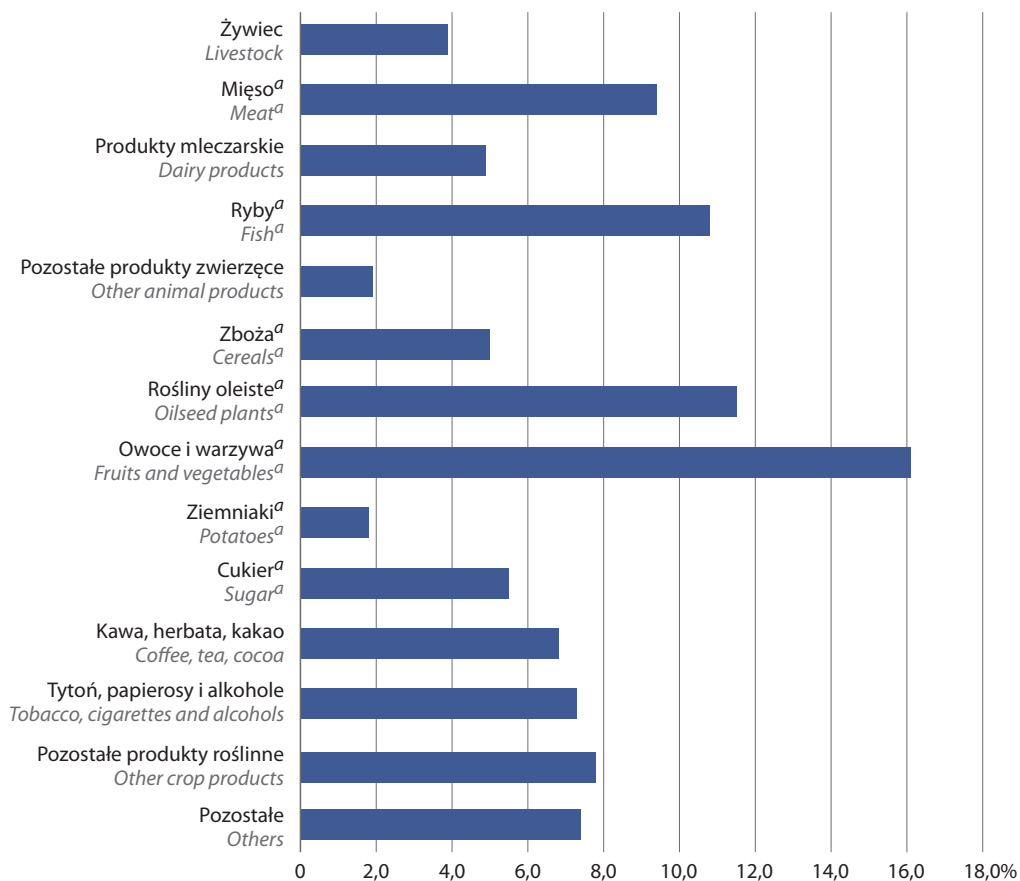
Wykres 10. Struktura geograficzna polskiego importu i eksportu produktów rolno-spożywczych w 2017 r.
Chart 10. Geographical structure of Polish import and export of agri-food products in 2017

Do krajów UE wyeksportowano towary rolno-spożywcze o wartości 97,1 mld zł (o ok. 13% więcej niż przed rokiem). Głównym partnerem handlowym Polski w 2017 r. pozostały Niemcy. Pod względem wartości eksportu, drugim partnerem w obrotach towarami rolno-spożywczymi są państwa zaliczane do grupy Pozostałe. Udział tych krajów w eksporcie wynosił ok. 15% – wartościowo wyceniony został na ok. 17 mld złotych. Największym odbiorcą polskich towarów spośród tych krajów były Stany Zjednoczone. Wartościowo wyraźnie zwiększył się również wywóz towarów do państw Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej oraz do krajów grupy EFTA – odpowiednio o ok. 79% i o ok. 21%. Jednak udział tych grup państw w eksporcie polskich towarów rolno-spożywczych pozostał na niskim poziomie i wynosił odpowiednio – ok. 3% i ok. 1%.

Wartość polskiego importu artykułów rolno-spożywczych w 2017 r., przy wzroście w skali roku o ok. 10% wyniosła 82,4 mld zł (wobec 75,2 mld zł w 2016 r.) W 2017 r. z UE do Polski zaimportowano produkty rolno-spożywcze o łącznej wartości 58,2 mld zł (wobec 52,2 mld zł w 2016 r.). Znaczący udział towarów rolno-spożywczych importowany był z grupy państw Pozostałe – stanowił ok. 22% (19,2 mld zł). W porównaniu z rokiem poprzednim import z krajów ujętych w grupie Pozostałe zwiększył się o ok. 8%. W skali roku zmniejszył się natomiast przywóz towarów z EUG i z EFTA przy udziale w imporcie towarów rolno-spożywczych ogółem odpowiednio ok. 1% i ok. 4%.

Wykres 11. Struktura importu towarów rolno-spożywczych w 2017 r.
 Chart 11. Structure of agri-food products import in 2017

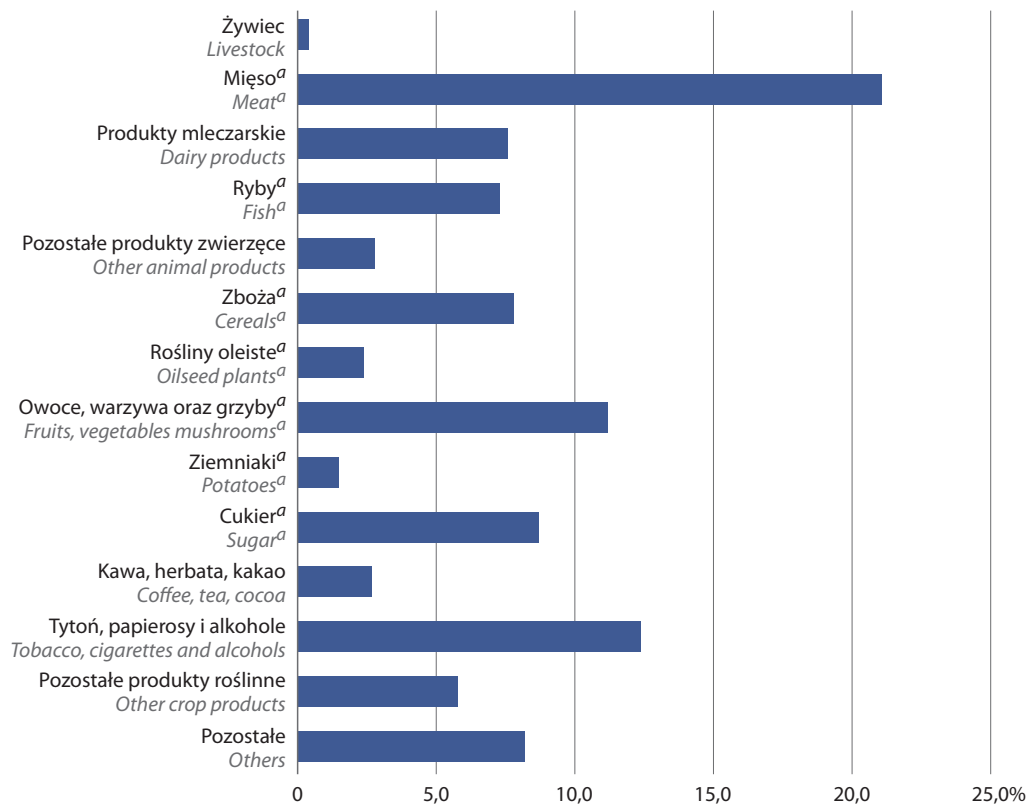

^a Z przetworami.
^a With preserves.

W strukturze importu towarów rolno-spożywczych dominują produkty, które nie są wytwarzane w Polsce powszechnie, albo wcale z uwagi na naturalne ograniczenia związane np. z warunkami klimatycznymi. Udział owoców i warzyw w imporcie jest dominujący i stanowi ok. 16%. Rosnące zapotrzebowanie na rośliny oleiste i ryby znajduje również odzwierciedlenie w znaczącym udziale tych produktów w imporcie towarów rolno-spożywczych (odpowiednio 11,5% i 10,8%).

Wykres 12. Struktura eksportu towarów rolno-spożywczych w 2017 r.

Chart 12. Structure of agri-food products export in 2017

^a Z przetworami.
^a With preserves.

Tablica 16. Import i eksport zwierząt żywych i produktów pochodzenia zwierzęcego według działów nomenklatury CNTable 16. *Import and export of livestock and animal products by sections and chapters of CN nomenclature*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2015	2016	2017	2015	2016	2017
	ceny bieżące <i>current prices</i>			ceny stałe <i>constant prices</i>		
	w tys. zł <i>in thous. zł</i>			rok poprzedni = 100 <i>previous year=100</i>		
IMPORT <i>IMPORT</i>						
Razem <i>Total</i>	18890832	22237382	24007381	106,1	108,2	103,2
w tym <i>of which:</i>						
Zwierzęta żywe <i>Live animals</i>	2358902	2755929	3294917	102,3	108,7	102,5
Mięso i podroby jadalne <i>Meat and edible meat offal</i>	5924991	6654087	7286340	111,8	105,0	103,8
Ryby i inne bezkręgowce wodne <i>Fish and other aquatic invertebrates</i>	6360730	8024231	8088235	101,5	104,5	103,6
Produkty mleczarskie, jaja ptasie, miód naturalny, jadalne produkty pochodzenia zwierzęcego <i>Dairy products, bird's eggs, natural honey, edible animal products</i>	3413411	3941909	4272917	109,5	124,3	97,6
EKSPORT <i>EXPORT</i>						
Razem <i>Total</i>	30491681	32832089	38670737	110,1	106,5	113,2
w tym <i>of which:</i>						
Zwierzęta żywe <i>Live animals</i>	682321	723449	531208	93,9	101,8	69,6
Mięso i podroby jadalne <i>Meat and edible meat offal</i>	16391859	17806708	20334718	115,7	107,7	110,8
Ryby i inne bezkręgowce wodne <i>Fish and other aquatic invertebrates</i>	4682851	5493731	5948568	104,9	106,9	103,9
Produkty mleczarskie, jaja ptasie, miód naturalny, jadalne produkty pochodzenia zwierzęcego <i>Dairy products, bird's eggs, natural honey, edible animal products</i>	7815956	7697289	10583561	104,5	102,7	130,3

W 2017 r. w obrotach handlu zagranicznego **zwierzętami żywymi i produktami pochodzenia zwierzęcego** (według nomenklatury CN) wartość eksportu wzrosła do 38,7 mld zł i była większa o 13,2% w stosunku do roku poprzedniego. W eksporcie tej grupy towarów ponad połowę 52,6% stanowił eksport mięsa i podrobów jadalnych i wynosił 20,3 mld zł. Udział produktów mleczarskich, jaj ptasich, miodu naturalnego i innych produktów pochodzenia zwierzęcego stanowił 27,4% i wynosił 10,6 mld zł, a ryb i innych bezkręgowców wodnych 15,4% – 5,9 mld zł. W przypadku produktów mleczarskich i jaj ptasich w 2017 r. odnotowano wysoki wzrost eksportu – o 30,3%. Po wyraźnym spadku wartości eksportu zwierząt żywych (o 30,4%) udział tej grupy w eksporcie zwierząt żywych i produktów pochodzenia zwierzęcego zmniejszył się do 1,4% wobec 2,2% przed rokiem.

Wartość importu zwierząt żywych i produktów pochodzenia zwierzęcego wyniosła 24,0 mld zł i w porównaniu do 2016 r. była większa o 3,2%. Największy wzrost wartości importu odnotowano w imporcie mięsa i podrobów jadalnych – o 3,8%. W 2017 r., podobnie jak w roku poprzednim, największy udział w imporcie

miały ryby i inne bezkręgowce wodne – 33,7% (8,1 mld zł) wobec – 36,1% (8,0 mld zł) w 2016 r. Udział importu mięsa i podrobów jadalnych zwiększył się do 30,4% (7,3 mld zł) wobec 28,9% (6,7 mld zł) oraz produktów mleczarskich, jaj ptasich, miodu naturalnego i innych produktów pochodzenia zwierzęcego zwiększył się do 17,8% (4,3 mld zł) wobec 17,7% (3,9 mld zł) przed rokiem. Nadal rośnie udział importu zwierząt żywych, przede wszystkim w wyniku wzrostu importu żywych świń. W warunkach utrzymującego się spadku pogłowia loch prośnych i ograniczania produkcji prosiąt, import młodych świń o wadze do 50 kg wyniósł 5,7 mln szt. i był o 5,8% większy niż w 2016 roku. Udział importu zwierząt żywych w imporcie grupy zwierząt żywych i produktów pochodzenia zwierzęcego zwiększył się do 13,7% (3,3 mld zł) wobec 12,4% (2,8 mld zł) przed rokiem. Spadek importu odnotowano natomiast w grupie produktów mleczarskich, jaj ptasich, miodu naturalnego i pozostałych produktów pochodzenia zwierzęcego – o 2,4%.

Tablica 17. Wartość importu i eksportu mięsa i podrobów jadalnych według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)

Table 17. Import and export value of meat and pluck by countries and CN nomenclature (current prices)

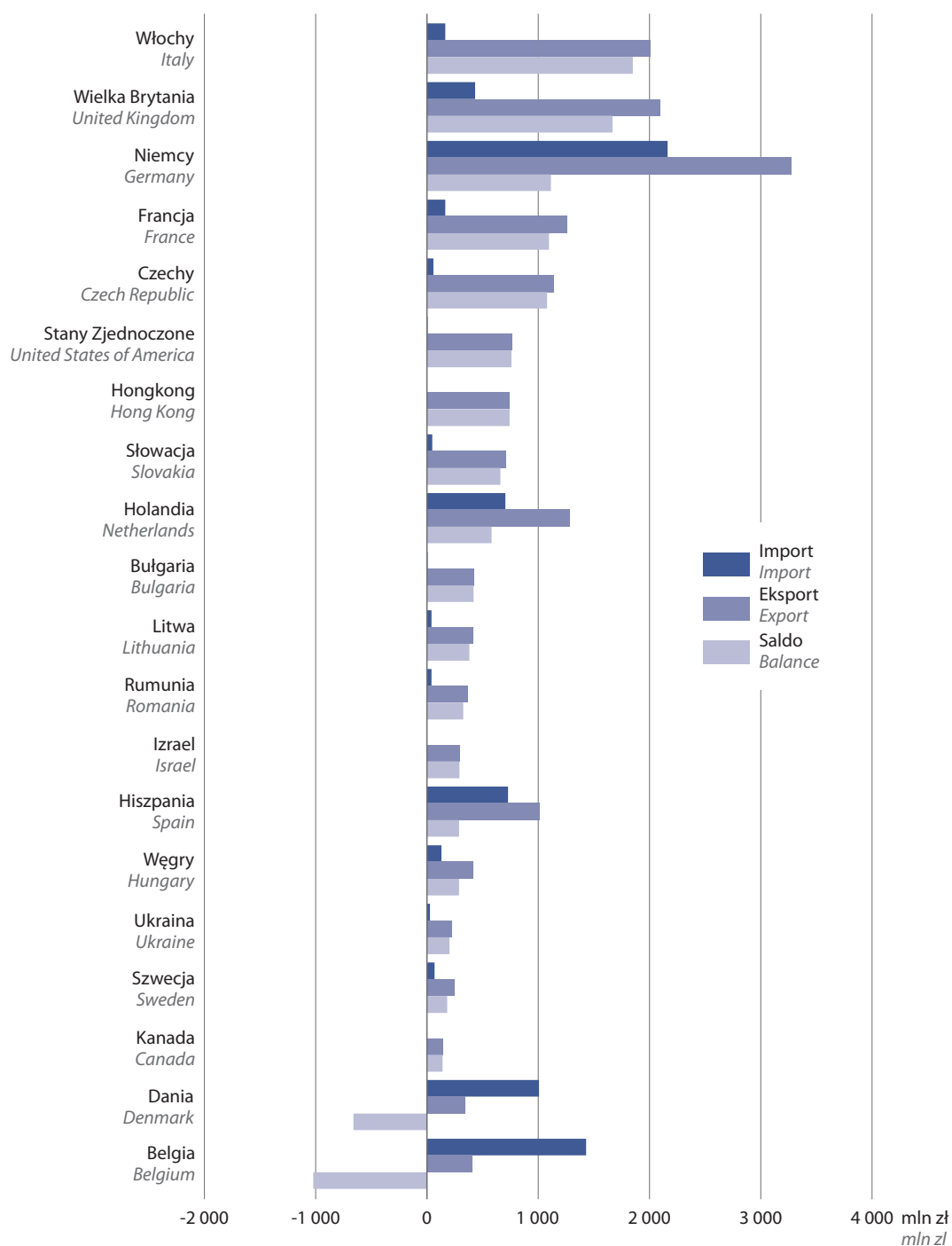
Kraje Countries	2015	2016	2017	2016 =100	2015	2016	2017	2016 =100
	import import				eksport export			
	w tys. zł in thous. zł							
OGÓŁEM TOTAL	5924991,3	6654087,3	7286339,6	109,5	16391859,3	17806707,9	20334718,1	114,2
UNIA EUROPEJSKA EUROPEAN UNION	5887639,3	6614623,8	7235442,1	109,4	14325091,2	15115968,4	16904172,9	111,8
EUROAZJATYCKA UNIA GOSPODARCZA EURASIAN ECONOMIC UNION	-	-	-	-	50770,8	31659,8	26754,4	84,5
EFTA EFTA	2875,3	2249,6	2178,9	96,9	13453,3	20349,7	25097,3	123,3
POZOSTAŁE OTHERS	34476,7	37213,9	48718,7	130,9	2002544,0	2638730,0	3378693,5	128,0

Wartość importu i eksportu mięsa i podrobów jadalnych w cenach bieżących była wyższa niż w 2016 r. odpowiednio o 9,5% i 14,2%. Wzrost wartości eksportu tych towarów do UE wyniósł w skali roku 11,8%, a importu – 9,4%. Należy odnotować, że w wyniku realizacji umów o wolnym handlu odnotowano dynamiczny wzrost obrotów z krajami z grupy Pozostałe (importu o 30,9% i eksportu o 28,0%).

Dodatknie saldo w handlu zagranicznym mięsem i podrobami jadalnymi wzrosło w 2017 r. do 13,0 mld zł wobec 11,2 mld zł w 2016 roku.

Dodatknie saldo z państwami UE wzrosło z 8,5 mld zł do 9,7 mld zł.

Wykres 13. Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego mięsem i podrobami jadalnymi w 2017 r.
 Chart 13. Main partners in the foreign trade turnover of meat and edible pluck in 2017

Wśród krajów UE, do których eksportowane jest mięso i podroby jadalne, na pierwszym miejscu znalazły się Niemcy i kolejno: Wielka Brytania, Włochy, Francja i Holandia. Pod względem wartości importu głównym partnerem Polski są również Niemcy, a następnie Belgia, Dania i Hiszpania.

Na drugim miejscu pod względem obrotów znalazła się grupa państw Pozostałe, w których dodatnie saldo wymiany handlowej wyniosło 3,3 mld zł wobec 2,6 mld zł w 2016 roku. Na wzrost obrotów wpłynął przede wszystkim zwiększony eksport mięsa i podrobów jadalnych do Stanów Zjednoczonych, Hongkongu, Izraela, Turcji i na Ukrainę.

W wymianie handlowej mięsem i podrobami jadalnymi w grupie państw Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej, rok 2017 był kolejnym rokiem znacznego spadku eksportu (do 26,8 mln zł wobec 31,7 mln zł w 2016 r., tj o 15,5%). Na ten wynik wpłynął głównie spadek eksportu mięsa i podrobów jadalnych na Białoruś z 16,6 mln zł do 3,5 mln zł.

Saldo importu i eksportu z krajami EFTA było dodatnie i wyniosło 22,9 mln zł, wobec 18,1 mln zł w 2016 roku. Zdecydowana większość wymiany handlowej w tej grupie skierowana była do Szwajcarii.

W porównaniu z rokiem poprzednim zwiększył się wolumen eksportu mięsa drobiowego łącznie z podrobami (z 1025,1 tys. t do 1156,3 tys. t) i mięsa wieprzowego świeżego, schłodzonego lub zamrożonego (z 437,0 tys. t do 484,5 tys. t). Wzrósł także eksport mięsa wołowego świeżego, schłodzonego lub mrożonego (406,6 tys. t wobec 363,1 tys. t w 2016 r.). Największym rynkiem zbytu mięsa były państwa UE. W przypadku grupy krajów Pozostałe głównymi importerami mięsa drobiowego (łącznie z podrobami jadalnymi) były: Ukraina (ok. 92 tys. t), Hongkong (ok. 40 tys. t), Liberia (ok. 10 tys. t), Benin (ok. 15 tys. t) i Kongo (ok. 10 tys. t). Znaczącymi państwami w eksporcie mięsa wieprzowego były: Stany Zjednoczone (ok. 59 tys. t), Hongkong (ok. 35 tys. t), Kanada (ok. 11 tys. t), Wietnam i Wybrzeże Kości Słoniowej (po ok. 5,5 tys. t).

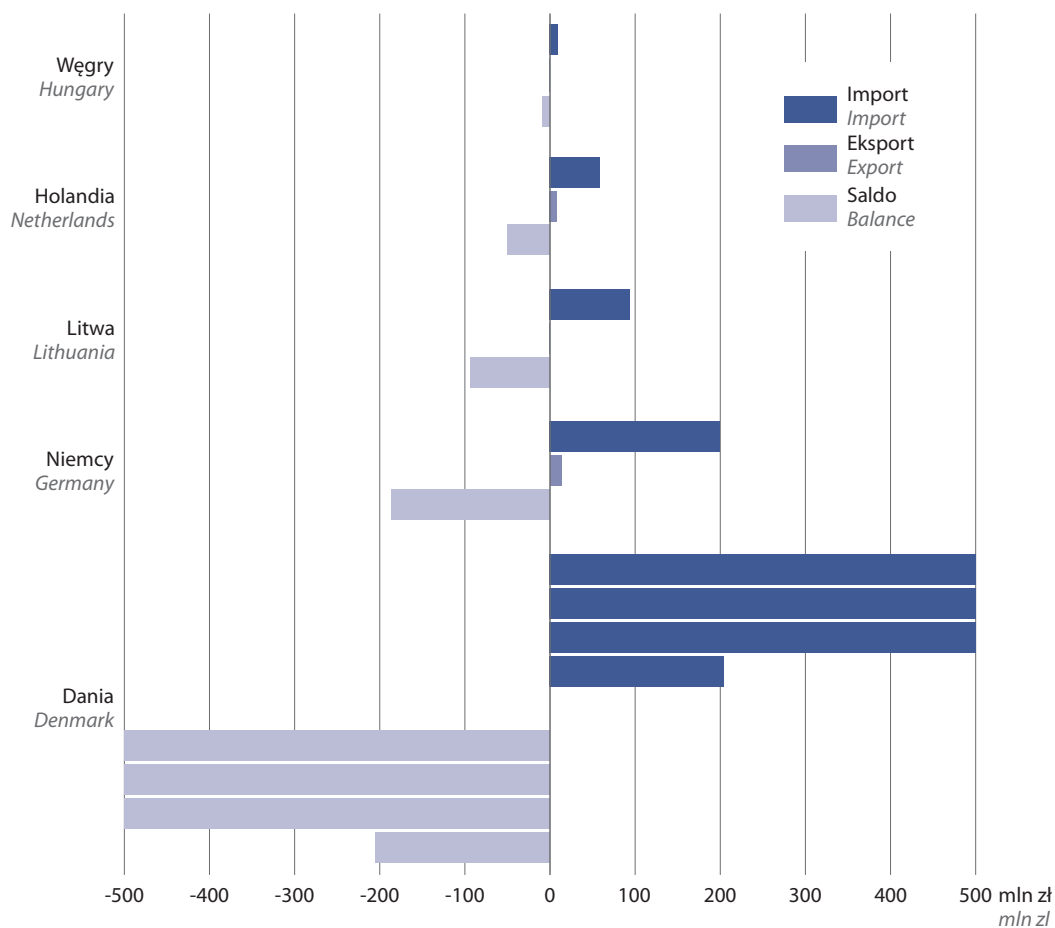
Tablica 18. Wartość importu i eksportu trzody chlewnej według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)

Table 18. Import and export value of pigs by groups of countries and CN nomenclature (current prices)

Kraje Countries	2015	2016	2017	2016 =100	2015	2016	2017	2016 =100
	import import				eksport export			
	w tys. zł in thous. zł							
OGÓŁEM TOTAL	1337548,6	1618505,7	2088238,1	129,0	23403,8	32838,7	56130,5	170,9
UNIA EUROPEJSKA EUROPEAN UNION	1337495,0	1618505,7	2088238,1	129,0	23230,4	32698,3	55268,1	169,0
EUROAZJATYCKA UNIA GOSPODARCZA EURASIAN ECONOMIC UNION	-	-	-	-	-	-	-	-
EFTA EFTA	53,5	-	-	-	-	-	-	-
POZOSTAŁE OTHERS	-	-	-	-	173,3	140,4	862,5	614,3

Wartość importu i eksportu trzody chlewnej w cenach bieżących była wyższa niż w 2016 roku. Import zwiększył się o 29,0% a eksport o 70,9%. Pomimo wysokiego wzrostu eksportu trzody chlewnej do państw UE (o 69,0%) i do krajów z grupy Pozostałe (wzrost ponad pięciokrotny), w obrotach tym towarem nadal utrzymuje się wyraźna przewaga importu nad eksportem. Ujemne saldo obrotów trzodą chlewną w 2017 r. wyniosło minus 2,0 mld zł wobec minus 1,6 mld zł w 2016 roku.

Wykres 14. Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego trzodą chlewną w 2017 r.
 Chart 14. Main partners in the foreign turnover trade of pigs in 2017

Na ujemny wynik salda, który wynosił minus 1,7 mld zł (wobec minus 1,2 mld zł w 2016 r.) wpłynął wysoki (rosnący z roku na rok) import trzody z Danii. Drugim krajem, pod względem wartości przywiezionej trzody na polski rynek były Niemcy. W omawianym roku import trzody chlewnej z Niemiec wynosił 200,0 mln zł (184,7 mln zł w 2016 r.). W porównaniu z całkowitym importem (2,1 mld zł), wartość eksportowanej z Polski trzody jest niewielka (56,1 mln zł), przy czym w 2017 r. odnotowano wyraźny wzrost eksportu świń na Słowację i do Włoch.

Rynek Pozostałych krajów nie miał znaczenia w handlu zagranicznym trzodą chlewną. W tej grupie jedynym odbiorcą świń z Polski była Ukraina, do której eksport w 2017 r. wyniósł 862,5 tys. zł (173,3 tys. zł w 2016 r.).

Tablica 19. Wartość importu i eksportu produktów mleczarskich według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)Table 19. *Import and export value of dairy products by groups of countries and CN nomenclature (current prices)*

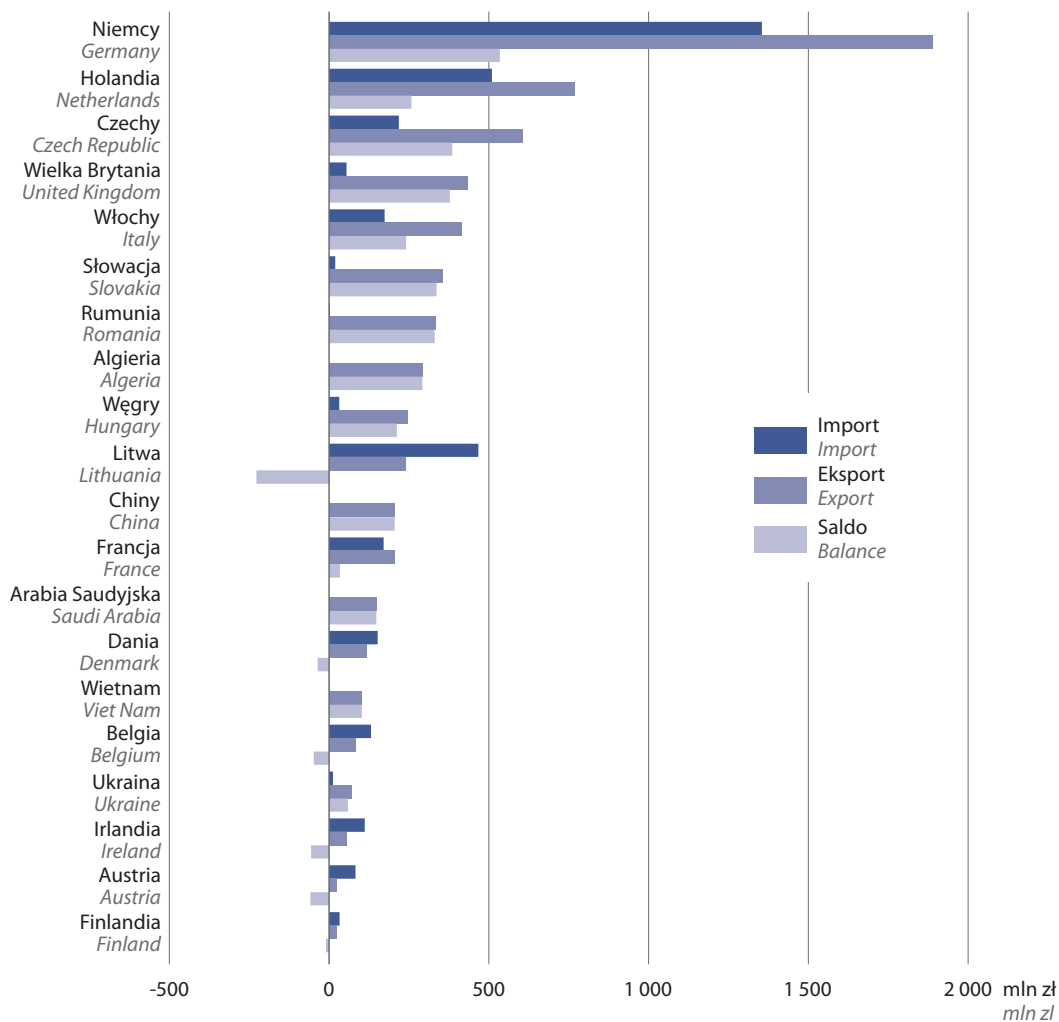
Kraje Countries	2015	2016	2017	2016 =100	2015	2016	2017	2016 =100
	import import				eksport export			
	w tys. zł in thous. zł							
OGÓŁEM TOTAL	2984062,3	3418893,8	3713322,6	108,6	6392016,5	6323712,3	8549396,3	135,2
UNIA EUROPEJSKA EUROPEAN UNION	2979183,1	3412923,6	3697107,0	108,3	4534847,2	4687806,6	6524952,7	139,2
EUROAZJATYCKA UNIA GOSPODARCZA EURASIAN ECONOMIC UNION	575,9	0,0	1329,6	x	169846,7	191549,9	31151,2	16,3
EFTA EFTA	2658,7	2264,1	2122,1	93,7	1513,5	718,5	2662,0	370,5
POZOSTAŁE OTHERS	1644,7	3706,0	12763,9	344,4	1685809,1	1443637,3	1990630,4	137,9

Wartość importu i eksportu **produktów mleczarskich** (według nomenklatury CN) w cenach bieżących była wyższa niż w 2016 r., odpowiednio o 8,6% i o 35,2%. Decydujący wpływ na wartość obrotów miała wymiana z krajami UE, do których eksport produktów mleczarskich wzrósł w skali roku o 39,2%, a import z tych krajów wzrósł o 8,3%. Drugim partnerem pod względem wartości wymiany handlowej tymi produktami były państwa z grupy Pozostałe.

W handlu zagranicznym produktami mleczarskimi w 2017 r. saldo obrotów wzrosło skokowo o 66,5% w stosunku do 2016 r. (2,9 mld zł) i wyniosło 4,8 mld zł. Na wyższe saldo miał wpływ przede wszystkim wysoki wzrost eksportu produktów mleczarskich do krajów UE (o 39,2%) oraz do krajów z grupy Pozostałe (o 37,9%).

Saldo obrotów handlowych produktami mleczarskimi z krajami UE kształtowało się na poziomie 2,8 mld zł, podczas gdy w 2016 r. wynosiło 1,3 mld zł. Zmiany zarejestrowano w handlu ze wszystkimi znaczącymi partnerami. Biorąc pod uwagę największych kontrahentów saldo w handlu z Niemcami wzrosło do 534,2 mln zł wobec 51,9 mln zł w 2016 r., z Czechami – odpowiednio do 385,3 mln zł wobec 342,1 mln zł, z Wielką Brytanią do 377,7 mln zł wobec 359,8 mln zł, ze Słowacją do 336,8 mln zł wobec 256,9, oraz z Rumunią – stosownie 330,8 mln zł wobec 275,9 mln zł.

Wykres 15. Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego produktami mleczarskimi w 2017 r.
 Chart 15. Main partners in the foreign trade turnover of dairy products in 2017

Biorąc pod uwagę wartość eksportu produktów mleczarskich najczęściej tych produktów z krajów wspólnoty UE importują: Niemcy, Holandia, Czechy, Wielka Brytania i Włochy.

W 2017 r. saldo obrotów produktami mleczarskimi z krajami grupy Pozostałe wyniosło 2,0 mld zł wobec 1,4 mld zł w roku poprzednim. Znaczącymi partnerami w tej grupie były Algieria (wzrost z 179,3 mln zł w 2016 r. do 292,0 mln zł w 2017 r.) i Chiny (wzrost odpowiednio z 137,9 mln zł do 205,2 mln zł.), jak również Arabia Saudyjska (wzrost odpowiednio z 114,9 mln zł do 148,0 mln zł) i Wietnam (wzrost odpowiednio z 97,3 mln zł do 102,9 mln zł). W wymianie handlowej z krajami EFTA saldo obrotów poprawiło się i wyniosło 0,5 mln zł wobec minus 1,5 mln zł w 2016 roku. Wpływała na to przede wszystkim wymiana handlowa z Islandią i Norwegią.

W analizowanym roku nastąpił znaczny spadek wymiany handlowej produktów mleczarskich z grupą państw Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej. Saldo w wymianie handlowej z tymi krajami spadło ze 191,5 mln zł w 2016 r. do 29,8 mln zł w 2017 r., przede wszystkim ze względu na załamanie się eksportu produktów mleczarskich na Białoruś (spadek o 91,9% do 12,1 mln zł ze 149,7 mln zł w 2016 r.).

Tablica 20. Wartość importu i eksportu jaj ptasich według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)
Table 20. Import and export value of bird eggs by groups of countries and CN nomenclature (current prices)

Kraje Countries	2015	2016	2017	2016 =100	2015	2016	2017	2016 =100
	import <i>import</i>				eksport <i>export</i>			
	w tys. zł <i>in thous. zł</i>							
OGÓŁEM TOTAL	182444,8	182874,6	173971,5	95,1	1175970,8	1035370,6	1698334,0	164,0
UNIA EUROPEJSKA <i>EUROPEAN UNION</i>	169307,9	170748,9	165308,3	96,8	1122958,3	988867,9	1626271,8	164,5
EUROAZJATYCKA UNIA GOSPODARCZA <i>EURASIAN ECONOMIC UNION</i>	-	-	-	-	13465,4	22203,7	19495,1	87,8
EFTA <i>EFTA</i>	0,3	-	0,2	-	10047,0	5164,9	4151,4	80,4
POZOSTAŁE <i>OTHERS</i>	13136,5	12125,7	8662,9	71,4	29500,1	19134,0	48415,6	253,0

Wartość eksportu jaj ptasich była wyższa niż w 2016 roku. Największym partnerem Polski w wymianie handlowej jajami ptasimi są państwa UE, a na drugim miejscu kraje z grupy Pozostałe. Eksport jaj ptasich ogółem był w 2017 r. wyższy niż w poprzednim roku o 64,0%, natomiast import ogółem był niższy o 4,9%.

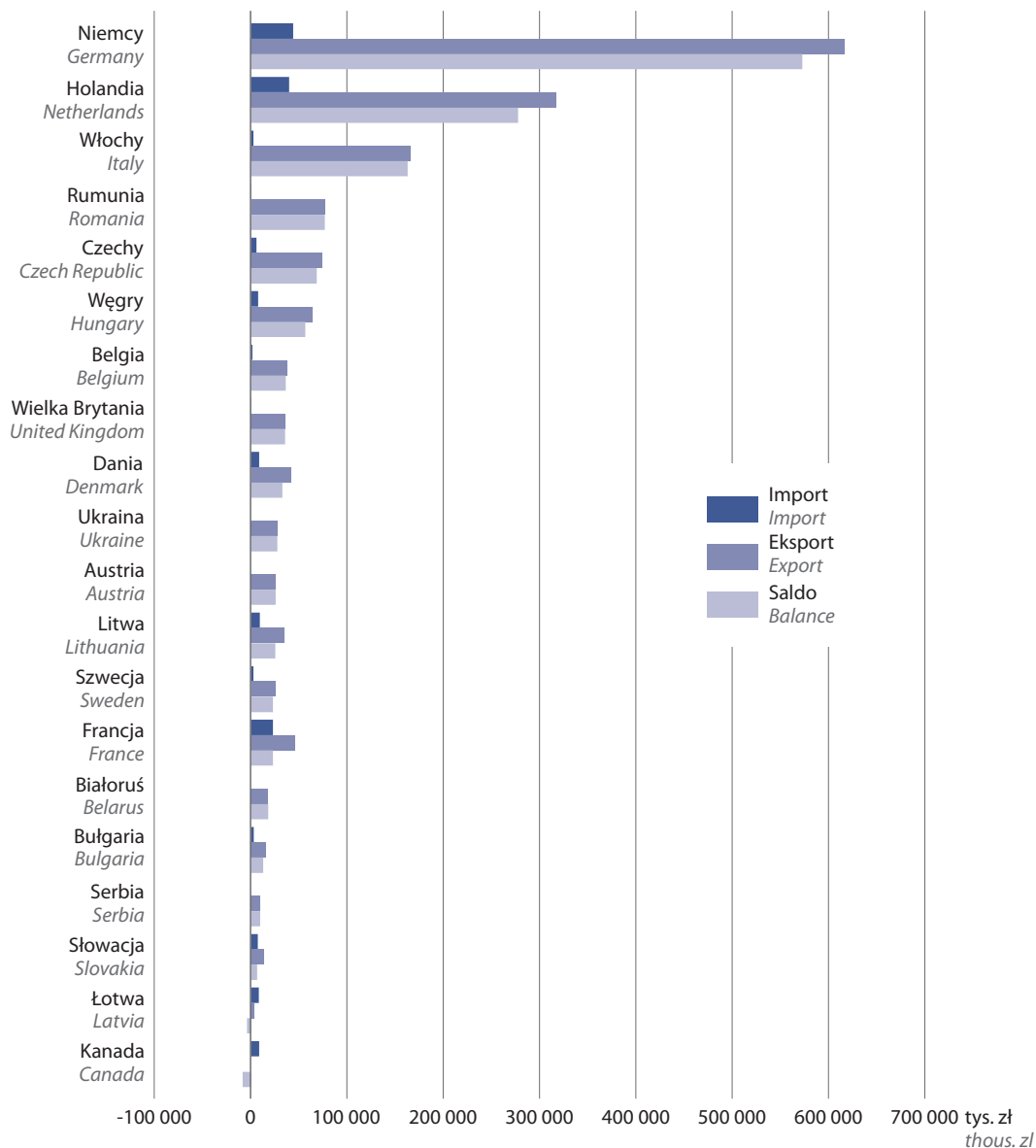
Biorąc pod uwagę wartość obrotów na pierwszym miejscu wśród importerów jaj ptasich znajduje się UE, na drugim kraje zaliczane do grupy Pozostałe. Głównym odbiorcą jaj ptasich w UE są: Niemcy, Holandia, Włochy, Rumunia i Czechy. Głównymi dostawcami jaj na rynek polski są: Niemcy, Holandia, Francja.

Saldo obrotów handlowych jajami ptasimi znacząco wzrosło i kształtowało się na poziomie 1,5 mld zł wobec 852,5 mln zł przed rokiem. Z krajami UE saldo było ujemne, z pozostałymi grupami krajów saldo wymiany handlowej jajami ptasimi było dodatnie.

Polska z krajami UE odnotowała wyraźny wzrost dodatniego salda wymiany handlowej (o 78,6%) – do 1,5 mld zł wobec 818,1 mln zł w 2016 roku. Największy udział w obrotach jajami ptasimi miały Niemcy (saldo obrotów – 572,4 mln zł wobec 271,5 mln zł przed rokiem), Holandia (saldo obrotów – odpowiednio 277,3 mln zł i 125,0 mln zł) i Włochy (saldo obrotów – odpowiednio 162,7 mln zł i 80,8 mln zł).

Z pozostałymi grupami krajów saldo wymiany handlowej jajami ptasimi było mniej znaczące: z Euroazjatycką Unią Gospodarczą 19,5 mln zł wobec 22,2 mln zł w 2016 r., z krajami EFTA – odpowiednio 4,2 mln zł wobec 5,2 mln zł oraz z grupą krajów Pozostałe – odpowiednio 39,8 mln zł wobec 7,0 mln zł przed rokiem. Poprawa salda wymiany handlowej z grupą krajów Pozostałe była wynikiem znacznego wzrostu eksportu jaj ptasich na Ukrainę z 0,8 mln zł do 27,4 mln zł.

Wykres 16. Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego jajami ptasimi w 2017 r.
 Chart 16. Main partners in the foreign trade turnover of bird eggs in 2017

Tablica 21. Import i eksport produktów pochodzenia roślinnego według działów nomenklatury CN^a
Table 21. Import and export of plant-based products by chapters of CN nomenclature^a

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2015	2016	2017	2015	2016	2017
	ceny bieżące <i>current prices</i>			ceny stałe <i>constant prices</i>		
	w tys. zł <i>in thous. zł</i>			rok poprzedni = 100 <i>previous year=100</i>		
IMPORT <i>IMPORT</i>						
Razem <i>Total</i>	17105732	19120765	21259494	103,5	113,6	110,4
w tym <i>of which:</i>						
Drzewa i inne rośliny; bulwy, korzenie; cięte kwiaty i ozdobne liście <i>Trees and other plants; bulbs, roots; cut flowers, ornamental foliage</i>	1150986	1264112	1413187	96,8	141,7	111,1
Warzywa <i>Vegetables</i>	2697473	3103750	3361006	97,7	110,0	102,2
Owoce i orzechy jadalne <i>Fruit and edible nuts</i>	5879453	6400098	7569280	105,7	107,2	120,6
Kawa, herbata i przyprawy <i>Coffee, tea and spices</i>	2563999	2643134	3001619	108,7	106,1	106,5
Zboża <i>Cereals</i>	1396326	1632188	1786493	91,7	125,4	110,1
Produkty przemysłu młynarskiego; sód, skrobia <i>Products of milling industry, malt, starches</i>	875303	976819	878381	136,2	110,5	90,6
Nasiona i owoce oleiste; ziarna, nasiona i owoce różne; rośliny przemysłowe i lecznicze; słoma i pasza <i>Oil seeds and oleaginous fruit; miscellaneous grains, seeds and fruit; industrial or medicinal plants; straw and fodder</i>	1836101	2518979	2711219	106,5	132,4	108,5
EKSPORT <i>EXPORT</i>						
Razem <i>Total</i>	19808835	19222646	18922209	107,2	97,9	97,5
w tym <i>of which:</i>						
Drzewa i inne rośliny; bulwy, korzenie; cięte kwiaty i ozdobne liście <i>Trees and other plants; bulbs, roots; cut flowers, ornamental foliage</i>	599908	632766	664321	95,8	128,0	112,3
Warzywa <i>Vegetables</i>	4065843	4385117	4403727	104,7	106,6	103,7
Owoce i orzechy jadalne <i>Fruit and edible nuts</i>	4345837	4683129	4846195	100,3	106,3	97,8
Kawa, herbata i przyprawy <i>Coffee, tea and spices</i>	2882020	2432783	2261128	104,8	83,1	96,6
Zboża <i>Cereals</i>	4840764	4784020	3768804	111,6	105,1	74,9
Produkty przemysłu młynarskiego; sód, skrobia <i>Products of milling industry, malt, starches</i>	779416	1070474	1267921	117,5	127,1	119,4
Nasiona i owoce oleiste; ziarna, nasiona i owoce różne; rośliny przemysłowe i lecznicze; słoma i pasza <i>Oil seeds and oleaginous fruit; miscellaneous grains, seeds and fruit; industrial or medicinal plants; straw and fodder</i>	2228508	1150735	1618750	123,7	50,0	141,3

a Nazwy działów skrócone w stosunku do nazw w nomenklaturze CN.
a Names of chapters have been shortened in relation to the names in CN nomenclature.

Wartość importu **produktów pochodzenia roślinnego** wyniosła w cenach bieżących 21,3 mld zł i była o 10,4% większa niż w 2016 roku. W imporcie niezmiennie dominuje import owoców i orzechów jadalnych, który w 2017 r. stanowił 35,6% ogólnej wartości importowanych produktów pochodzenia roślinnego. Wartość sprowadzonych do kraju owoców i orzechów jadalnych kształtowała się na poziomie 7,6 mld zł. Wartość importu kawy, herbaty i przypraw kształtowała się na poziomie – 3,0 mld zł, a udział tych produktów w imporcie produktów pochodzenia roślinnego stanowił 14,1%. Wydatki na zakup warzyw wzrosły do 3,4 mld zł (udział 15,8%). W skali roku odnotowano również wzrost wartości importowanych zbóż (o 10,1%) do poziomu 1,8 mld zł.

Wartość eksportu produktów pochodzenia roślinnego (inaczej niż w przypadku zwierząt żywych i produktów pochodzenia zwierzęcego, gdzie odnotowano wzrost) zmniejszyła się w 2017 r. (o 2,5%) do 18,9 mld zł i była to kontynuacja trendu z roku 2016, w którym nastąpił spadek wartości eksportu (o 2,1%) do 19,2 mld zł. W 2017 r. najwyższy udział w eksporcie produktów roślinnych osiągnęły owoce i orzechy jadalne (25,6%) wyprzedzając warzywa (23,3%) i dominujące w latach poprzednich zboża (19,9%). W ogólnej wartości eksportu produktów roślinnych udział w/w produktów stanowił 68,8%. W 2017 r. z Polski wywieziono owoców i orzechów jadalnych za 4,8 mld zł, warzyw za 4,4 mld zł oraz zbóż za 3,8 mld zł. W skali roku odnotowano spadek wartości wywiezionych owoców i orzechów jadalnych o 2,1% zbóż o 25,1% oraz wzrost wartości warzyw o 3,7%.

Tablica 22. Wartość importu i eksportu zbóż ogółem według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)

Table 22. Import and export value of cereals in total by groups of countries and CN nomenclature (current prices)

Kraje Countries	2015	2016	2017	2016 =100	2015	2016	2017	2016 =100
	import import				eksport export			
	w tys. zł in thous. zł							
OGÓŁEM TOTAL	1396325,6	1632187,9	1786493,1	109,5	4840764,3	4784020,1	3768803,6	78,8
UNIA EUROPEJSKA EUROPEAN UNION	999663,5	1213131,1	1405349,3	115,8	2484450,7	2480403,0	2429271,3	97,9
EUROAZJATYCKA UNIA GOSPODARCZA EURASIAN ECONOMIC UNION	34570,4	24041,4	11123,8	46,3	9409,8	6582,3	8824,9	134,1
EFTA EFTA	-	-	-	-	44615,1	95596,7	69592,1	72,8
POZOSTAŁE OTHERS	362091,7	395015,4	370020,0	93,7	2302288,8	2201438,1	1261115,3	57,3

W handlu zagranicznym **zbożami** ogółem saldo obrotów pogorszyło się i wyniosło 2,0 mld zł wobec 3,2 mld zł w 2016 roku.

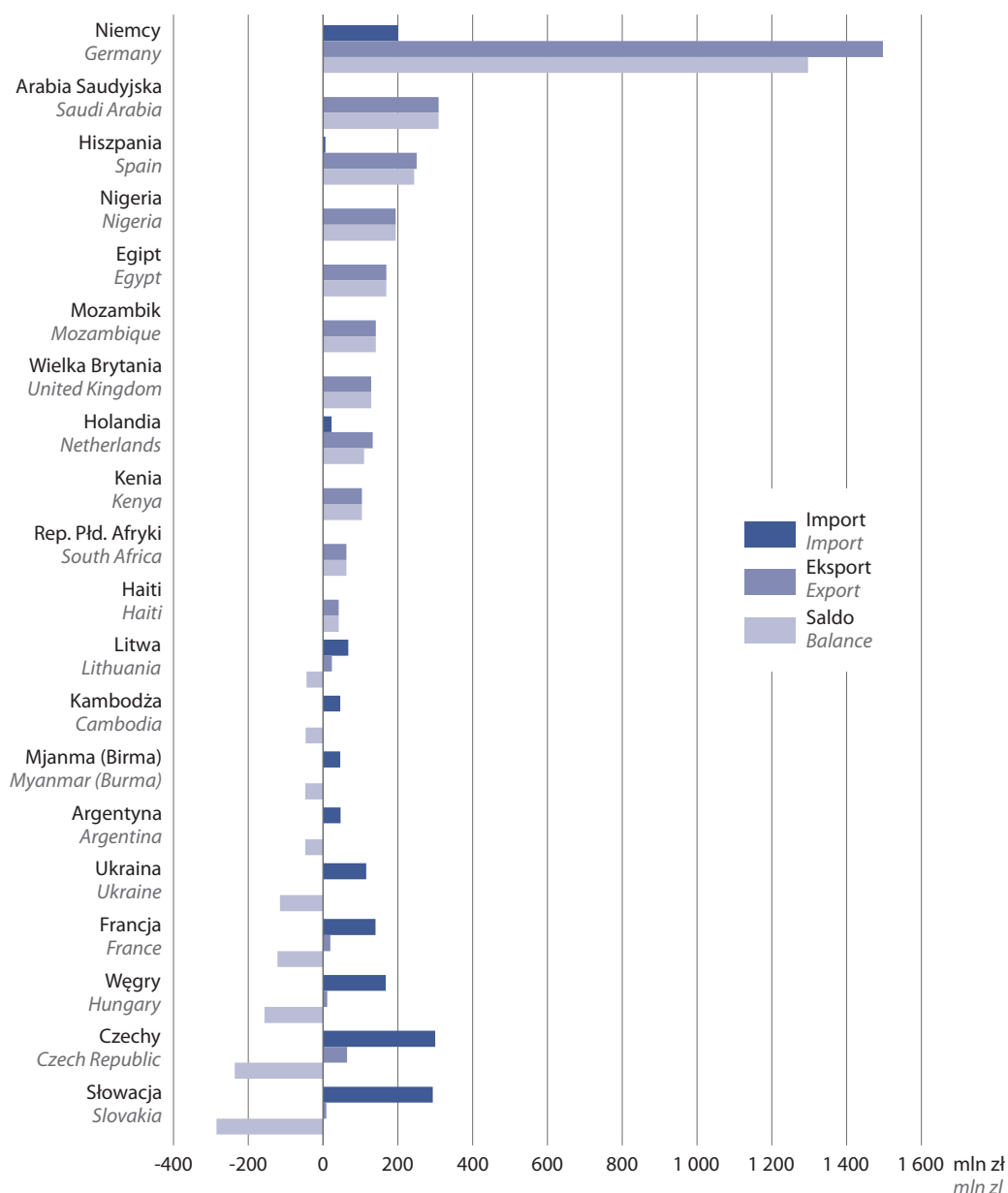
Zdecydowanie największy wpływ na wyniki w handlu z całą grupą państw UE mają obroty handlowe z Niemcami. Saldo obrotów zbożem z Niemcami wyniosło 1,3 mld zł (1,5 mld zł w 2016 r.). Wysokie ujemne saldo utrzymywało się natomiast w handlu ze Słowacją (minus 284,4 mln zł), Czechami (minus 235,4 mln zł), Węgrami (minus 156,4 mln zł) i Francją (minus 121,4 mln zł).

W 2017 r. w wymianie handlowej zbożem z krajami z grupy EFTA bilans handlowy był również dodatni choć zmniejszył się do 69,6 mln zł (z 95,6 mln zł w 2016 r.).

Saldo wymiany handlowej zbożami z państwami Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej, podobnie jak przed rokiem było ujemne i wyniosło minus 2,3 mln zł (w 2016 r. minus 17,5 mln zł).

Saldo wymiany handlowej zbożem z grupą państw Pozostałe, przy spadku wartości importu (o 6,3%) i eksportu (o 42,7%) pozostało dodatnie i wyniosło 0,9 mld zł wobec 1,8 mld zł w 2016 roku.

Wykres 17. Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego zbożem w 2017 r.
 Chart 17. Main partners in foreign trade turnover of cereals in 2017

W 2017 r. eksport zbóż i przetworów zbożowych (w masie produktu) wyniósł 6,4 mln t i był o ok. 13,5% mniejszy niż przed rokiem. Z Polski wywieziono ok. 4,9 mln t ziarna, w tym ok. 2,8 mln ton pszenicy, ok. 1,2 mln t kukurydzy, ok. 0,4 mln t żyta i ok. 0,1 mln t jęczmienia. W porównaniu z 2016 r. wolumen eksportu ziarna (4,9 mln t) zmalał o 13,5%. Eksport produktów pierwotnego przetwórstwa (ok. 570 tys. t) wzrósł o ok. 16%. Głównymi odbiorcami zbóż były państwa należące do rynków rozwijających się: Arabia Saudyjska, Nigeria, Egipt, Mozambik, Kenia, RPA i Haiti oraz kraje UE Niemcy i Hiszpania.

Do Polski przywieziono 1,8 mln t ziarna zbóż, tj. o 19,1% więcej niż rok wcześniej. W imporcie ziarna ogółem import pszenicy stanowił 50%, kukurydzy – 23% i jęczmienia – 13%. Wolumen importu produktów

pierwotnego przerobu był mniejszy o ok. 12%. Do głównych dostawców zbóż na rynek polski należały Czechy i Słowacja.

Tablica 23. Wartość importu i eksportu warzyw ogółem według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)

Table 23. Import and export value of total vegetables by groups of countries and CN nomenclature (current prices)

Kraje Countries	2015	2016	2017	2016 =100	2015	2016	2017	2016 =100
	import import				eksport export			
	w tys. zł in thous. zł							
OGÓŁEM TOTAL	2697472,5	3103750,0	3361006,0	108,3	4065842,5	4385117,4	4403726,7	100,4
UNIA EUROPEJSKA EUROPEAN UNION	2290703,9	2562425,5	2815294,7	109,9	3593474,0	3807028,0	3807514,8	100,0
EUROAZJATYCKA UNIA GOSPODARCZA EURASIAN ECONOMIC UNION	32099,2	42364,1	25460,4	60,1	220399,6	282333,3	280142,3	99,2
EFTA EFTA	450,9	267,9	273,3	102,0	52630,4	66542,7	63615,9	95,6
POZOSTAŁE OTHERS	374218,6	498692,4	519977,6	104,3	199338,5	229213,5	252453,6	110,1

W handlu zagranicznym **warzywami** w 2017 r. saldo obrotów ogółem było dodatnie i wyniosło 1,0 mld zł wobec 1,3 mld zł rok wcześniej. Dodatkowo saldo odnotowano w obrotach z krajami UE, Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej i EFTA, natomiast z grupą państw Pozostałe saldo było ujemne. Na wyniki handlu zagranicznego warzywami decydujący wpływ miały obroty z państwami wspólnoty.

Saldo wymiany handlowej z krajami UE zmniejszyło się i wyniosło 1,0 mld zł wobec 1,2 mld zł w 2016 roku. Najwyższe dodatnie saldo zarejestrowano w obrotach z: Wielką Brytanią – 592,6 mln zł, Niemcami – 534,6 mln zł, Francją – 249,7 mln zł i Czechami – 212,6 mln zł. Ujemne saldo odnotowano w handlu warzywami z Hiszpanią – minus 1042,0 mln zł, z Holandią minus 282,0 mln zł i Włochami minus 102,7 mln zł.

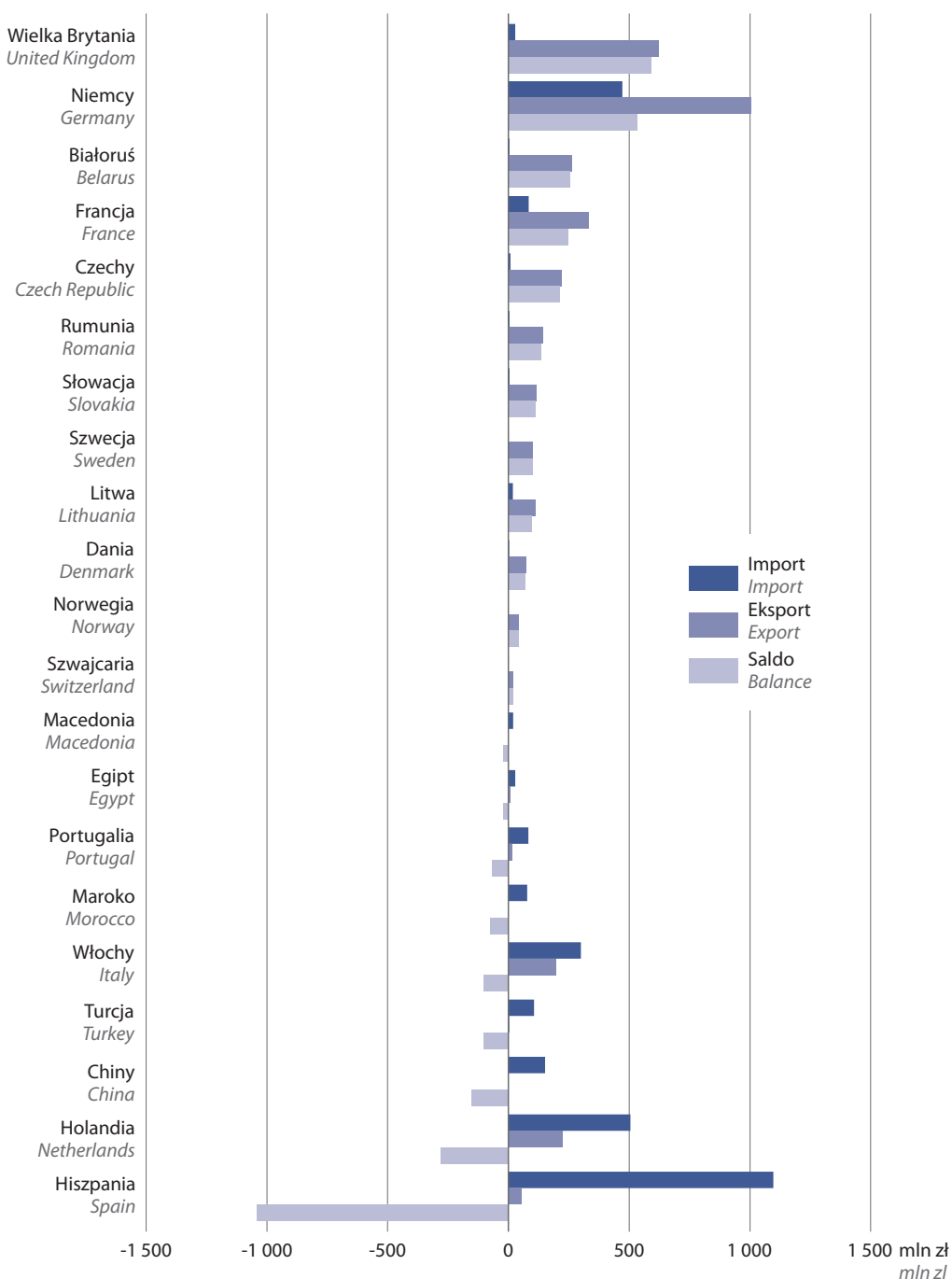
W obrotach handlowych z krajami Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej dodatnie saldo wzrosło do 254,7 mln zł wobec 240,0 mln zł rok wcześniej. Głównym odbiorcą naszych warzyw była w tej grupie państw Białoruś.

W przypadku państw EFTA saldo obrotów warzywami zmniejszyło się na przestrzeni roku z 66,3 mln zł do 63,3 mln zł. Najwyższe obroty odnotowano z Norwegią i Szwajcarią.

Saldo obrotów z pozostałymi krajami podobnie jak przed rokiem było ujemne i wyniosło minus 267,5 mln zł wobec minus 269,5 mln zł w roku poprzednim. Na ujemny bilans w obrotach z tymi państwami wpłynął przede wszystkim wysoki import warzyw z Chin (152,2 mln zł) i Turcji (105,9 mln zł).

Biorąc pod uwagę świeże warzywa, eksportowano przede wszystkim cebulę (ok. 132 tys. t), pomidory (ok. 92 tys. t), kapustę białą i czerwoną (ok. 52 tys. t), pozostałe kapusty – głównie kapustę pekińską (ok. 47 tys. t) oraz ogórki (ok. 15 tys. t).

Wykres 18. Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego warzywami w 2017 r.
 Chart 18. *Main partners in the foreign trade turnover of vegetables in 2017*

Tablica 24. Wartość importu i eksportu owoców i orzechów jadalnych ogółem według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)Table 24. *Import and export value of total fruit and edible nuts by groups of countries and CN nomenclature (current prices)*

Kraje Countries	2015	2016	2017	2016 =100	2015	2016	2017	2016 =100
	import import				eksport export			
	w tys. zł in thous. zł							
OGÓŁEM TOTAL	5879452,9	6400098,2	7569279,8	118,3	4345836,8	4683128,9	4846195,0	103,5
UNIA EUROPEJSKA EUROPEAN UNION	3080502,4	3299554,4	4088421,6	123,9	3301829,0	3198851,7	3362192,7	105,1
EUROAZJATYCKA UNIA GOSPODARCZA EURASIAN ECONOMIC UNION	43070,8	31698,6	27113,2	85,5	517739,0	852633,2	802305,0	94,1
EFTA EFTA	582,9	3460,5	116,2	3,4	120115,4	135626,3	139600,1	102,9
POZOSTAŁE OTHERS	2755296,8	3065384,7	3453628,8	112,7	406153,4	496017,6	542097,2	109,3

Na ujemne saldo w handlu zagranicznym **owocami i orzechami jadalnymi** wpłynął niekorzystny bilans wymiany handlowej z UE i z grupą państw Pozostałe. Pogorszenie salda było wynikiem bardzo wysokiego i nadal rosnącego importu owoców południowych, przewyższającego wyraźnie eksport krajowych owoców zbieranych w rejonie klimatu umiarkowanego. W 2017 r. import tych produktów z grupy państw Pozostałe wzrósł wartościowo do 3,5 mld zł wobec 3,1 mld zł przed rokiem, a z państw UE odpowiednio do 4,1 mld zł wobec 3,3 mld zł.

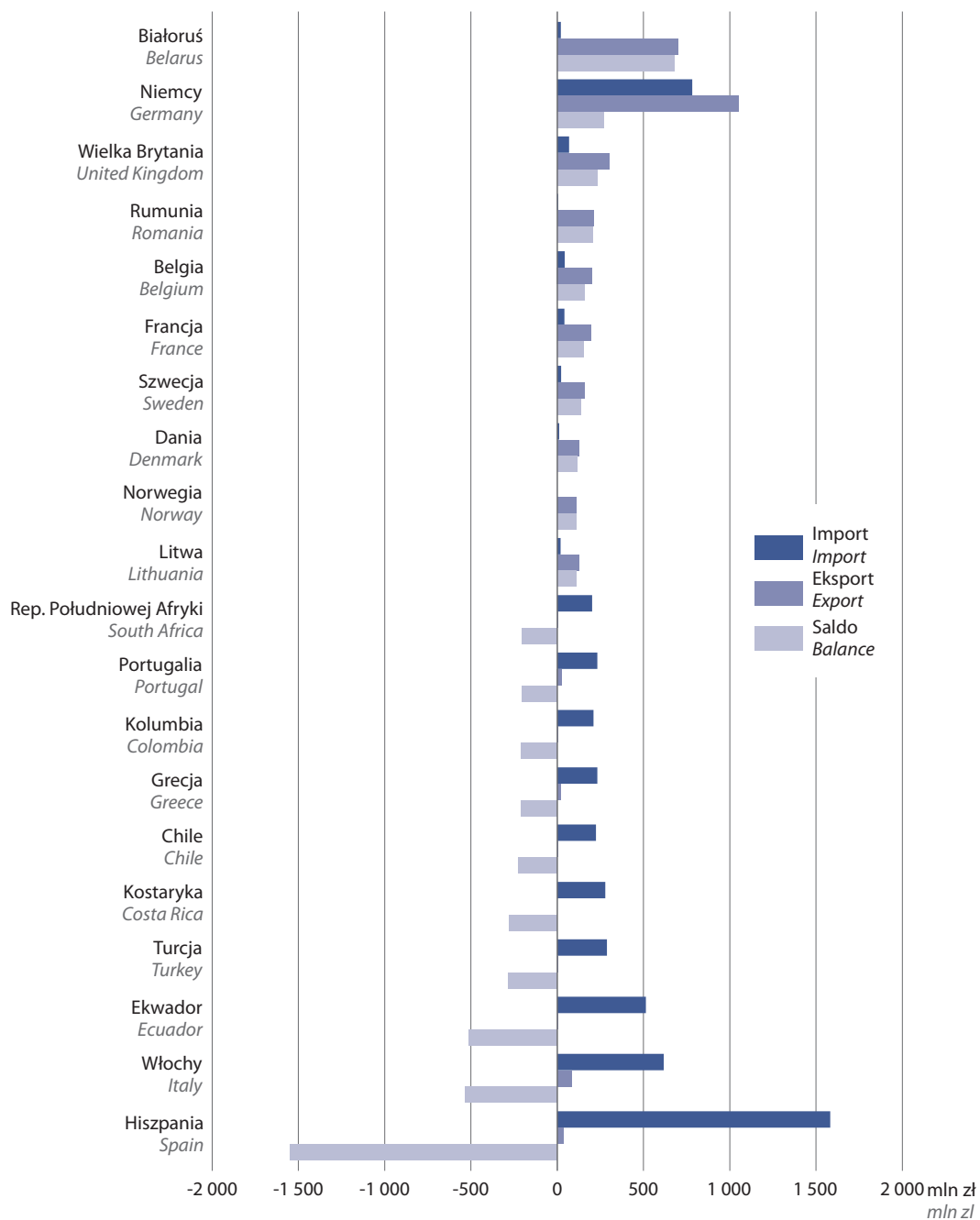
Pod względem wartości sprzedaży zagranicznej pierwsze miejsce wśród owoców zajmują jabłka, a kolejne: maliny, gruszki, borówka wysoka (z żurawiną), truskawki, wiśnie, czereśnie i śliwki. W mniejszych ilościach za granicę wysyłane są morele i porzeczki. Dzięki wdrożeniu w zakładach przetwórstwa nowoczesnych rozwiązań technologicznych, które wpływają na wysoką jakość przetworów spełniających wysokie wymagania sanitarne, rośnie również eksport owoców przetworzonych w postaci mrozonek, dżemów, powideł, owoców kandyzowanych oraz suszy.

Saldo obrotów z państwami UE wyniosło minus 726,2 mln zł wobec minus 100,7 mln zł w 2016 roku. Najwyższa wymiana handlowa utrzymywała się z: Niemcami (268,3 mln zł), Wielką Brytanią (231,9 mln zł) i Rumunią (207,2 mln zł). Ujemne saldo handlu zagranicznego wystąpiło w grupie krajów regionu geograficznego Europy Południowej z uwagi na wysoki import owoców i orzechów jadalnych, które nie występują w polskich warunkach klimatycznych.

Dodatnia wymiana handlowa owocami i orzechami jadalnymi utrzymywała się w grupie krajów Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej i wyniosła 775,2 mln zł wobec 820,9 mln zł rok wcześniej. Decydujący wpływ na bilans wymiany handlowej owocami i orzechami jadalnymi miał wysoki, choć mniejszy niż w roku poprzednim eksport polskich owoców na Białoruś, który w 2017 r. wyniósł 697,9 mln zł, a przed rokiem 773,6 mln zł. Wymiana handlowa Polski z państwami należącymi do grupy EFTA, ogranicza się do eksportu owoców i orzechów jadalnych do Norwegii. Eksport tych towarów wyniósł w 2017 r. 139,6 mln zł wobec 135,6 mln zł przed rokiem.

Wolumen eksportu świeżych owoców był o 5,5% mniejszy niż w 2016 r. i wyniósł 1,3 mln ton. Wpłynął na to przede wszystkim zmniejszony wolumen eksportu jabłek – 1,04 mln t, tj. w skali roku o ok. 5%.

Wykres 19. Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego owocami i orzechami jadalnymi w 2017 r.
 Chart 19. Main partners in the foreign trade turnover of fruit and edible nuts in 2017

Tablica 25. Wartość importu i eksportu jabłek ogółem według grup krajów i nomenklatury CN (ceny bieżące)
Table 25. Import and export value of total apples by groups of countries and CN nomenclature (current prices)

Kraje Countries	2015	2016	2017	2016 =100	2015	2016	2017	2016 =100
	import import				eksport export			
	w tys. zł in thous. zł							
OGÓŁEM TOTAL	65266,0	37443,5	55792,8	149,0	1167349,0	1238106,6	1420372,9	114,7
UNIA EUROPEJSKA EUROPEAN UNION	62934,3	35513,8	52945,1	149,1	658340,9	393380,9	559095,8	142,1
EUROAZJATYCKA UNIA GOSPODARCZA EURASIAN ECONOMIC UNION	-	-	16,6	-	352708,9	635988,0	640582,1	100,7
EFTA EFTA	-	-	-	-	13582,1	18767,6	16638,1	88,7
POZOSTAŁE OTHERS	2331,7	1929,7	2831,1	146,7	142717,1	189970,2	204056,9	107,4

Saldo importu i eksportu jabłek w 2017 r., poprawiło się o 0,2 mld zł w porównaniu do poprzedniego roku i wyniosło 1,4 mld zł.

Wyższe saldo było przede wszystkim wynikiem wzrostu cen jabłek spowodowanego znacznie gorszymi zbiorami. Mimo utrzymującego się, z powodu embarga, niskiego eksportu jabłek do Rosji, saldo wymiany handlowej z Euroazjatycką Unią Gospodarczą było dodatnie i kształtowało się na poziomie 640,6 mln zł wobec 636,0 mln zł rok wcześniej. Wynik ten determinował eksport na Białoruś, którego wartość utrzymała się na wysokim poziomie i wynosiła 545,3 mln zł wobec 565,4 mln zł w 2016 r. Wolumen eksportu jabłek na Białoruś zrekompensował w znacznym stopniu zakaz wwozu jabłek do Rosji.

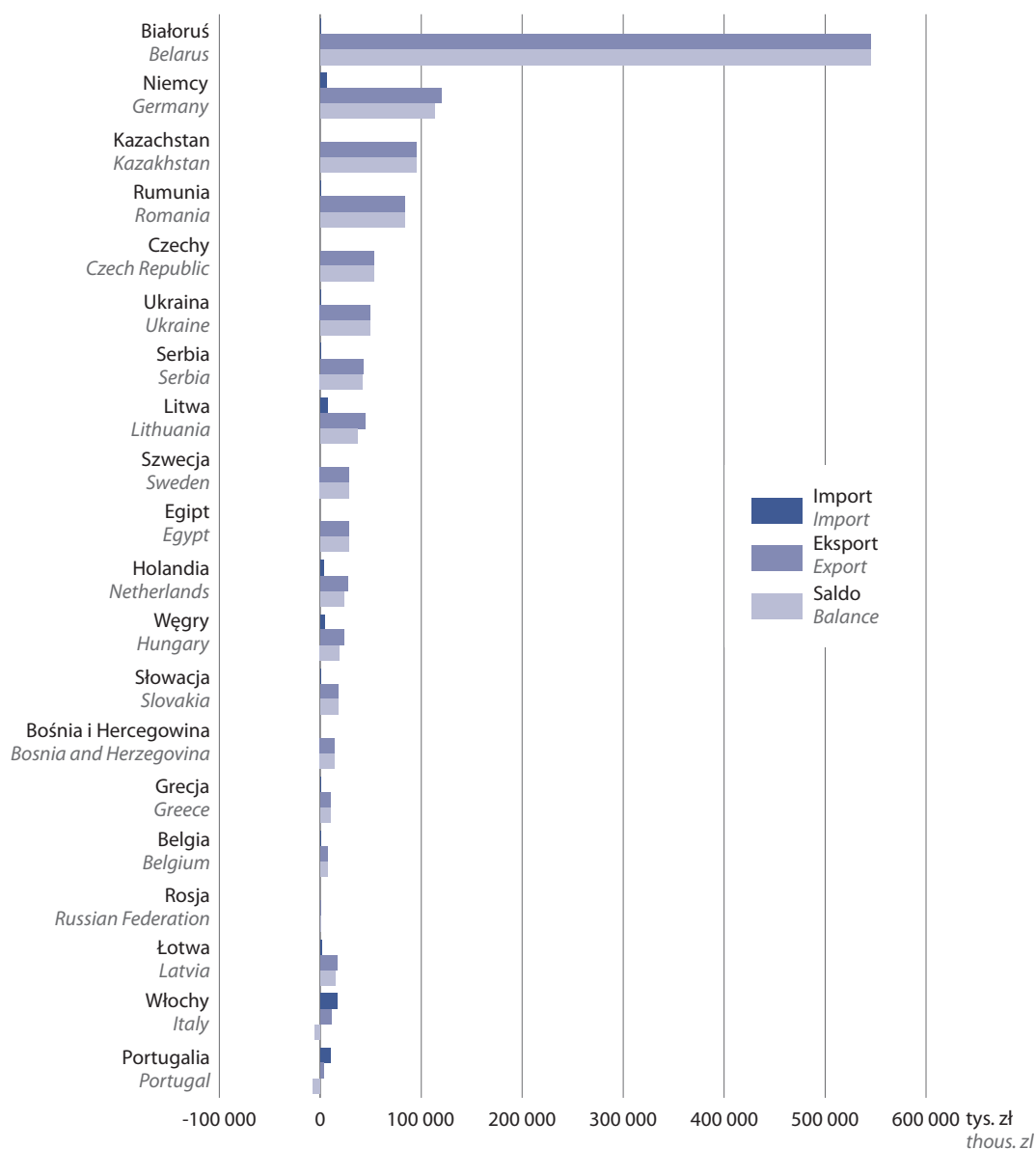
Polska należy do największych eksporterów jabłek na świecie. Na rynkach zagranicznych z polskimi jabłkami konkurują przede wszystkim producenci jabłek z Chin, Stanów Zjednoczonych oraz Turcji, Włoch i Francji. Jakość i różnorodność odmian polskich jabłek deserowych wpływa na rosnące zainteresowanie zagranicznych konsumentów tymi owocami. Odmiany uprawiane w Polsce charakteryzują się zwiększoną zdolnością przechowalniczą oraz mniejszą podatnością na choroby grzybowe. Cechy te umożliwiają zachowanie odpowiedniej jakości w obrocie handlowym.

Saldo wymiany handlowej z krajami UE było dodatnie i kształtowało się na poziomie 506,2 mln zł wobec 357,9 mln zł w 2016 roku. Największe obroty odnotowano w przypadku handlu z: Niemcami (113,5 mln zł), Rumunią (83,4 mln zł) oraz Czechami (53,3 mln zł).

W obrotach z grupami krajów EFTA i Pozostałe saldo obrotów handlowych wykazało niewielkie wahania w stosunku do roku 2016 i kształtowało się na poziomie odpowiednio 16,6 mln zł i 201,2 mln zł wobec 18,8 mln zł i 188,0 mln zł przed rokiem. W grupie państw EFTA eksport jabłek skierowany był głównie do Norwegii.

Do największych importerów polskich jabłek z grupy państw Pozostałe należały: Serbia, Bośnia i Hercegowina oraz Egipt.

Wykres 20. Główni partnerzy w obrotach handlu zagranicznego jabłkami w 2017 r.
 Chart 20. Main partners in the foreign trade turnover of apples in 2017

Wartość importowanych **przetworów spożywczych** w cenach bieżących wzrosła w skali roku o 1,9 p. proc. I wyniosła 9,1%. W 2017 r. zaimportowano przetwory spożywcze za 32,9 mld zł wobec 30,2 mld zł w 2016 r. i 28,2 mld zł w roku 2015. W 2017 r. zwiększyła się również wartość eksportu przetworów spożywczych i wyniosła 59,3 mld zł wobec 51,0 mld zł rok wcześniej. W skali roku wzrost wartości eksportu był wyraźnie większy niż importu i wynosił w 2017 r. 16,2% wobec 8,6% przed rokiem.

Polska jest jednym z unijnych liderów w eksporcie żywności. Lokuje się na pierwszym miejscu w eksporcie drobiu, poza tym jest jednym z czołowych dostawców w branży mleczarskiej i cukierniczej, a także owoców, przede wszystkim jabłek. Obecnie prowadzone są działania związane z intensyfikacją eksportu żywności mające na celu ułatwienie polskim przedsiębiorcom w dotarciu do kontrahentów i partnerów na całym świecie.

Uwagi metodologiczne

1. Źródła i zakres danych

Wielkość produkcji roślinnej obliczono na podstawie:

- wyników czerwcowych badań reprezentacyjnych w zakresie powierzchni zasiewów,
- wyników reprezentacyjnych badań plonów i zbiorów oraz ocen i ekspertyz rzeczoznawców GUS, sprawozdań statystycznych (badanie pełne) z gospodarstw państwowych, spółdzielczych i pozostałych.

Dane o **produkcji zwierzęcej** opracowano na podstawie sprawozdawczości (badanie pełne), wyników badań reprezentacyjnych z zakresu pogłównia zwierząt i produkcji zwierzęcej oraz szacunków.

Dane o produkcji **żywca rzeźnego** obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową zwierząt rzeźnych oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne. Produkcja żywca rzeźnego zbilansowana jest importem i eksportem żywych zwierząt.

Informacje o **cenach skupu produktów rolnych** dotyczą danych o skupie realizowanym przez osoby prawne i samodzielne jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej z uwzględnieniem skupu realizowanego przez osoby fizyczne o wartości co najmniej 10 tys. zł.

Źródłem informacji o **cenach produktów rolnych i zwierząt gospodarskich uzyskiwanych przez rolników na targowiskach** są miesięczne notowania cen dokonane przez ankieterów na wytypowanych targowiskach (ok. 440).

Przy ustalaniu produkcji rolniczej **w cenach bieżących** przyjęto:

- dla skupu, spożycia naturalnego oraz przyrostu pogłównia zwierząt gospodarskich – ceny skupu płacone przez podmioty gospodarcze skupujące produkty rolne bezpośrednio od producentów rolnych (bez podatku od towarów i usług),
- dla sprzedaży targowiskowej – ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach,
- dla zużycia produkcyjnego i zapasów produktów roślinnych – ceny skupu pomniejszone o 5%.

Podstawowe źródła informacji dotyczące handlu zagranicznego:

- zgłoszenia celne obowiązujące przy rejestracji obrotów z krajami spoza UE, w ramach systemu **EXTRASTAT**,
- deklaracje **INTRASTAT** dla przywozu i wywozu składane przez osoby fizyczne lub prawne będące podatnikami podatku od towarów i usług (VAT), dla ewidencji obrotów z krajami UE.

Wartość importu została wykazana na warunkach **cif** port polski lub **franco** granica polska, tzn. łącznie z kosztami transportu i ubezpieczenia do granicy polskiej. **Wartość eksportu** została podana na bazie **fob**, tj. na warunkach franco granica lub fob port kraju dostawcy.

Dane dotyczące obrotów według grup krajów oraz poszczególnych krajów wykazano:

- w imporcie – według kraju pochodzenia,
- w eksporcie – według kraju przeznaczenia.

W publikacji zaprezentowano dane o obrotach handlu zagranicznego według następujących grup krajów:

- **Unia Europejska**, tj. Austria, Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Dania, Estonia, Finlandia, Francja wraz z Monako i departamentami zamorskimi (Reunion, Gwadelupa, Martyniką, Gujaną Francuską), Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Malta, Niemcy, Portugalia, Republika Czeska, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Węgry, Wielka Brytania, Włochy;
- **Euroazjatycka Unia Gospodarcza**, tj. Armenia, Białoruś, Kazachstan, Kirgistan i Rosja;
- **EFTA**, tj. Islandia, Liechtenstein, Norwegia wraz ze Svalbard i Jan Mayen, Szwajcaria;
- **Pozostałe**, tj. wszystkie kraje, które nie należą do wcześniej wymienionych grup krajów.

Do opracowania publikacji wykorzystano informacje z:

- bazy danych ONZ – Comtrade (<https://comtrade.un.org/data>) w zakresie wartości importu, eksportu towarów rolnych w USD wg nomenklatury SITC rev.4
- bazy danych Eurostat (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/international-trade-in-goods/data/database>) w zakresie wartości importu, eksportu towarów rolnych w EUR wg nomenklatury SITC rev.4

2. Objasnienia podstawowych pojec

Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

- **produkcję roślinną**, tj. surowe (nie przetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku),
- **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego) do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie, drób, kozy i króliki.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach.

Od 2004 r. w produkcji rolniczej (globalnej i towarowej) uwzględniono naliczone za dany rok płatności uzupełniające do powierzchni upraw m. in.: chmielu, tytoniu, zbóż, roślin oleistych, strączkowych i roślin przeznaczonych na paszę.

Na potrzeby publikacji, w części dotyczącej **obrotów handlu zagranicznego** uwzględniono dwie klasyfikacje, tj. Nomenklaturę Scaloną, w skrócie CN oraz Międzynarodową Standardową Klasyfikację Handlu, w skrócie SITC.

Zgodnie z ww. nomenklaturami do artykułów rolno-spożywczych zaliczono następujące grupy towarów:

- według CN
 - towary rolno-spożywcze pochodzenia roślinnego,
 - towary rolno-spożywcze pochodzenia zwierzęcego,
 - tłuszcze, oleje i przetwory spożywcze, które są towarami zarówno pochodzenia roślinnego, jak i zwierzęcego,
- według SITC
 - żywność i zwierzęta żywe,
 - napoje, tytoń i wyroby tytoniowe,
 - oleje, tłuszcze, woski zwierzęce i roślinne (w skócie tłuszcze roślinne i zwierzęce).

Przy prezentacji wskaźników pokazujących polski handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi na tle obrotów światowych, w tym UE, zastosowano SITC.

Za **kraj pochodzenia** uważa się kraj, w którym towar został wytworzony, obrobiony lub przerobiony i w tym stanie nadszedł do polskiego obszaru celnego.

Za **kraj przeznaczenia** przyjmuje się kraj konsumpcji, tj. kraj, w którym towar zostanie ostatecznie zużyty.

Szczegółowe wyjaśnienia metodyczne zawarte są w rocznikach branżowych – Roczniku Statystycznym Handlu Zagranicznego i Roczniku Statystycznym Rolnictwa.

W zakresie **spożycia niektórych artykułów konsumpcyjnych** do przeliczeń przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 30 VI.

Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą różnić się od podanych wielkości „ogółem”.

Methodological notes

1. Sources and the scope of data

The size of crop production was calculated based on:

- results of June representative surveys in the terms of sown area,
- results of representative yield and harvests surveys, opinions and assessments of Statistics Poland experts as well as statistical reports (full survey) from state-owned, co-operative and other farms.

Data on animal production were compiled on the basis of reporting (full survey), results of sample surveys in the area of livestock population and animal production, and estimates.

Data on the production of **animals for slaughter** include procurement of animals for slaughter (reduced by animals selected for further breeding), marketplace sale of animals for slaughter and slaughter for the purpose of natural consumption. The production of livestock is balanced with the import and export of live animals.

Information on **procurement prices of agricultural products** concerns the data on procurement carried out by legal persons and independent organizational units without legal personality, taking into account the procurement carried out by natural persons with a value of at least PLN 10,000 zł. The source of information on **prices of agricultural products and livestock obtained by farmers at marketplaces** are monthly price quotations made by interviewers on selected marketplaces (around 440).

When determining agricultural production in **current prices**, the following were assumed:

- for procurement, own consumption and increases in farm animal stock – procurement prices paid by economic entities purchasing agricultural products directly from agricultural producers (excluding value added tax),
- for marketplace sales – prices received by farmers at marketplaces,
- for production use and stocks of products of plant origin – procurement prices less 5%;

Basic sources of information on foreign trade:

- customs declarations applicable to the registration of turnover with non-EU countries within the **EXTRASTAT** system,
- **INTRASTAT** declarations for import and export made by natural or legal persons who are taxpayers of value added tax (VAT), for turnover records with EU countries.

Value of import is calculated on **CIF** Polish port or **franco** Polish frontier basis, e.g. including costs of freight and insurance to Polish frontier. **Value of export** is calculated on **FOB** basis, e.g. franco Polish frontier or FOB country of consignor

Data concerning turnovers broken down by groups countries or particular countries were presented:

- in imports – by country of origin
- in exports – by country of destination.

In this publication data on foreign trade turnover is presented according to the following groups of countries:

- **European Union:** Austria, Belgium, Bulgaria, Cyprus, Croatia, Denmark, Estonia, Finland, France including Monaco and the French overseas departments (Reunion, Guadeloupe, Martinique and French Guiana), Greece, Spain, Ireland, Lithuania, Luxembourg, Latvia, Malta, Netherlands, Germany, Portugal, Czech Republic, Romania, Slovakia, Slovenia, Sweden, Hungary, United Kingdom, Italy;
- **Eurasian Economic Union:** Armenia, Belarus, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Russian Federation;
- **EFTA:** i.e. Iceland, Liechtenstein, Norway including Svalbard and Jan Mayen, Switzerland;
- **Other,** i.e. all countries that do not belong to the aforementioned groups of countries.

The following data was used to develop the publication:

- the UN database – Comtrade (<https://comtrade.un.org/data> in terms of value of import and export of agricultural commodities in USD according to the nomenclature SITC rev.4 –.
- from the Eurostat database <https://ec.europa.eu/eurostat/web/international-trade-in-goods/data/database>) in terms of value of import and export of agricultural commodities in EUR according to the SITC nomenclature rev.4 -

2. Explanations of the basic concepts

Gross agricultural output includes:

- **crop output**, i.e., raw (not processed) products of plant origin (harvests for a given year);
- **animal output**, i.e., production of animals for slaughter, raw (not processed) products of animal origin as well as the increase in farm animal stock (livestock — the basic and working herd), which include: cattle, pigs, sheep, horses, poultry, goat and rabbits.

Agricultural market output is the sum of sales of agricultural products for procurement and at market-places. Since 2004 in agricultural output (gross and market) accounted for the given year supplementary payments for the area of crops, among others: hops, tobacco, cereals, oilseeds, legumes and plants intended for fodder were included.

For the purposes of the publication, in the part concerning **foreign trade turnover**, two classifications were included, ie Combined Nomenclature, abbreviated as CN and International Standard Classification of Trade, abbreviated as SITC.

According to the above-mentioned nomenclatures for agri-food products included the following groups of goods:

- according to the CN
 - agri-food products of plant origin,
 - agri-food products of animal origin,
 - fats, oils and food preserves that are both of plant and animal origin goods,
- according to the SITC:
 - food and live animals
 - beverages and tobacco
 - oils, fats and waxes animal and plant (in brief plant and animal oils).

The SITC was used to present indicators showing Polish foreign trade of agri-food products against the background of world trade turnover, including the EU one.

The **country of origin** is considered to be the country in which the product was manufactured, processed or converted and in this condition it came to the Polish customs territory.

The country of consumption is taken as the **country of destination**, i.e. the country in which the good will eventually be used.

Detailed methodological explanations are contained in sectoral yearbooks – the Statistical Yearbook of Foreign Trade and the Statistical Yearbook of Agriculture.

In the scope of **consumption of some consumer goods**, the number of population as at 30 VI was used for recalculation.

Due to the electronic method of data processing, in some cases component totals can differ from the amount given in the item „total“.